

UTREDNING

Samfunnsanalyse Namdalsregionen

Samhandlingen mellom Namsos som regionby og omlandet
med mål om økt vekstkraft

Anne Wally Ryan
Roald Sand
Espen Carlsson
Robert Bye

Høgskolen i Nord-Trøndelag
Utredning nr 164

Steinkjer 2014

HINT

Samfunnsanalyse Namdalsregionen

Samhandlingen mellom Namsos som regionby og
omlandet med mål om økt vekstkraft

Anne Wally Ryan
Roald Sand
Espen Carlsson
Robert Bye

Høgskolen i Nord-Trøndelag
Utredning nr 164
ISBN 978-82-7456-726-9
ISSN 1504-6354
Steinkjer 2014

Forord

Oppdragsgiver for denne utredningen er Region Namdal ved Midt Namdal Samkommune. Utredningen er en samfunnsanalyse av Byregion Namsos, og utgjør fase I av Byregionprogrammet, initiert av Kommunal- og Moderniseringsdepartementet (varighet mai – desember 2014).

En helhetlig samfunnsanalyse av en byregion med 13 kommuner, med vekt på samhandling for å skape økt vekstkraft, er egentlig et langvarig og komplekst arbeid. I så måte har vi måtte gjøre en del prioriteringer og avgrensninger, og underveis har vi flere ganger stoppet opp og bemerket: Dette her er interessant! Her kunne det vært gjort en større undersøkelse ... Slik er virkeligheten – vi søker stadig ny kunnskap. Jo mer en innhenter av informasjon, jo bedre ser man behovet for mer.

Vi ønsker å rette en stor takk til prosjektleder for Byregion Namsos, Bente Estil, og Tor Brenne ved MNS for konstruktive samtaler og gode innspill underveis. Takk også til ungdommene som sporty og engasjert stilte sin tid til rådighet, og til informanter fra næringsliv, -nettverk og –utviklingsmiljø. Dere bidro med mye innsikt og nye ideer som vi kunne følge opp. En spesiell takk til alle de positive og engasjerte ordførerne som finnes i Namdalsregionen. Stå på i det videre arbeidet med å øke vekstkraften i Namdalsregionen – dere blir sterke i lag!

Steinkjer, 05.12.2014.

Anne Wally Ryan, HiNT (Prosjektleder)
Roald Sand, TFoU (Prosjektmedarbeider)
Espen Carlsson, TFoU (Prosjektmedarbeider)
Robert Bye, HiNT (Prosjektmedarbeider)

Sammendrag

Byregion Namsos, her også omtalt som Namdalsregionen, er en av totalt 33 byregioner som ble med i første fase av byregionprogrammet, initiert av Kommunal- og Moderniseringsdepartementet i 2014. Byregionprogrammet skal øke kunnskapen om samspill mellom by og omland, og regionenes næringsmessige potensiale. Det interkommunale nettverket Region Namdal, som består av ordførere i 13 kommuner, er ansvarlige for søknaden fra Byregion Namsos. Første fase av byregionprogrammet handler om å gjennomføre en helhetlig samfunnsanalyse (innen 2014). Høgskolen i Nord-Trøndelag ble tildelt oppdraget, og utredningen er utført i samarbeid med Trøndelag Forskning og Utvikling, Steinkjer. Region Namdal har i sin prosjektbeskrivelse fremhevet at samfunnsanalysen skal bidra til å øke det samlede kunnskapsgrunnlaget knyttet til regional utvikling. Bakgrunnen for oppdraget er: «Gjennomføre en samfunnsanalyse som peker ut muligheter for samhandling i regionen med fokus på næringsliv, kunnskap og kompetanse, arbeidsmarked og infrastruktur». Den overordnede målsettingen for denne utredningen:

Utvikle kunnskap om samhandling i Byregion Namsos med tanke på et langsiktig perspektiv om å styrke vekstkraften i Namdalsregionen.

5 delmål oppsummerer hovedinnholdet i utredningen: 1. Identifisere nylig avsluttede og pågående prosjekt som vektlegger, eller vil ha betydning for, verdiskaping i Namdalsregionen. 2. Få en oversikt over befolkningsutviklingen, spesielt med tanke på andel i arbeidsfør alder. 3. Undersøke hva som kjennetegner næringsstruktur og næringsutviklingsapparatet i regionen, aktuelle næringsmiljø, samt utfordringer med tanke på økt vekstkraft. 4. Identifisere pendlingsmønstre og vurdere disse i henhold til avstand mellom bo og arbeidssted. 5. Avdekke meningene til et utvalg ungdommer på videregående nivå om oppfatninger av lokalt og regionalt næringsliv, relasjon til Namsos, og fremtidige preferanser med tanke på utdanning og entreprenørskap, arbeid og bosted.

Namsos som regionby er i nasjonal målestokk en bygdeby. Det innebærer at den ikke er så dominerende for regionen som større byer er. Mye av verdiskapingen er spredt rundt i regionen og lokalisert til naturressursgrunnlaget, eller til næringsklynger. De reelle avstandene til Namsos vil for flere funksjoner overskride rekkevidden, det vil si hvor langt man er villig til å reise for å dekke et behov. Samtidig bekrefter utredningen den særs viktige funksjonen Namsos har som lokalisering med tanke på offentlig helsetjenester, høyere utdanning, spesialisert handel og som koordinator for flere regionale utviklingsprosesser. Namsos representerer en større og mer mangfoldig arbeidsmarkedsregion enn de mindre tettstedene.

Ut fra kunnskapsstatusen kan vi særlig peke på følgende overordnede utfordringer i Namdalsregionen: 1. Store avstander og behov for oppgradering av infrastruktur. 2. Næringsstruktur - høy andel ansatt i tradisjonelle næringer som landbruk. Dette er næringer som over tid har hatt en nedgang i antall sysselsatte. 3. Fragmentert organisering av næringslivets støtteapparat (manglet overordnet samhandling). 4. Mangelfull tilgang til kompetent arbeidskraft.

Tiltak eller mulighetsrom: A. Samordning av næringsutviklingsmiljøene. B. Etablering av en regional utviklingsarena for utnyttelse av naturressursene (enten for mineralnæringen, opplevelsesnæringen, havbruksnæringen, skogbruksnæringen eller jordbruksnæringen), C. Næringslivet som rådgiver og mentor for ungdom. D. Kunnskapsutvikling om regionalt viktige næringsmiljø og «klyngegovernance» (case Skogmo).

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	1
1.1 BAKGRUNN FOR PROSJEKTET – OM BYREGIONPROGRAMMET.....	1
1.2 PROSJEKT SAMFUNNSANALYSE AV NAMDALSREGIONEN	3
1.3 MÅLSETTING	4
1.4 RAMMEVERK FOR ANALYSEN	4
1.5 METODISK TILNÆRMING	6
2. NAMDALSREGIONEN	8
2.1 DEN ADMINISTRATIVE NAMDALSREGIONEN	8
2.1.1 <i>Midtre Namdal Samkommune</i>	10
2.1.2 <i>Indre Namdal regionråd</i>	12
2.1.3 <i>Ytre Namdal regionråd - Kystgruppen</i>	13
2.2 VIDeregående skoler i NAMDALSREGIONEN	13
2.3 UTDANNINGSMULIGHETER UTOVER VIDeregående	14
2.4 RELEVANTE PROSJEKT RELATERT TIL VEKST OG VERDISKAPING I NAMDALEN	15
3. DEMOGRAFISK UTVIKLING OG ARBEIDSMARKED	17
3.1 BEFOLKNINGSUTVIKLING	17
3.2 ARBEIDSFØR ALDER.....	18
3.3 BOSTED VS ARBEIDSTED – JOBBPENDLING.....	19
3.4 MOBIL, MEN HJEMMEKJÆR UNGDOM.....	26
4. NÆRINGSLIV - VARIASJON, KONSENTRASJON OG POTENSIAL	28
4.1 NÆRINGSUTVIKLING I NAMDALEN	28
4.2 UNGE ETABLERE; «HVLKEN DØR SKAL VI BANKE PÅ»?	33
5. SAMHANDLING	35
5.1 POLITISK SAMHANDLING	35
5.1.1 <i>Region Namdal</i>	35
5.2 NÆRINGSNETTVERK OG TILRETTELEGGING FOR NÆRINGSUTVIKLING	36
5.2.1 <i>NYN - Nyskaping og Utvikling i Ytre Namdal</i>	36
5.2.2 <i>Visit Namdalen.com</i>	37
5.2.3 <i>Namdalsshagen (NH)</i>	39
5.2.4 <i>Eksemplet Skogmo industripark</i>	41
5.2.5 <i>KiiN, Kunnskap og innovasjon i Indre Namdal</i>	42
6. DISKUSJONSDEL	43
6.1 INTRODUKSJON	43
6.2 ØKT BEVISSTHET OG TILRETTELEGGING FOR UTDANNING OG ENTREPRENØRSKAP	45
6.3 OM KLYNGER ELLER NÆRINGSMILJØ OG MEKANISMER FOR UTVIKLING	48
7. NAMDALSREGIONEN FRA 2014 – TILTAK FOR Å FREMME ØKT VEKSTKRAFT.....	52
7.1 SAMORDNING AV NÆRINGSUTVIKLINGSMILJØENE	52
7.2 ETABLERING AV EN REGIONAL UTVIKLINGSARENA FOR UTNYTTELSE AV NATURRESSURSENE	53
7.2.1 <i>Mineralressursene i Namdalen</i>	53
7.2.2 <i>Opplevelsesnæringene i Namdalen</i>	54
7.2.3 <i>Havbruksnæringen i Namdalen</i>	54
7.2.4 <i>Skogbruksnæringen i Namdalen</i>	55
7.2.5 <i>Jordbruksnæringen i Namdalen</i>	55
7.3 NÆRINGSLIVET SOM RÅDGIVER OG MENTOR FOR UNGDOM.....	55
7.4 KUNNSKAPSUTVIKLING OM REGIONALT VIKTIGE NÆRINGSMILJØ OG «KLYNGEGOVERNANCE»	56
8. AVSLUTNING.....	58
9. REFERANSER	59
10. VEDLEGG.....	62
10.1 VEDLEGG I, BEFOLKNINGSENDNINGER, BOSTEDSKOMMUNER VS ARBEIDSTEDSKOMMUNER.....	62
10.2 VEDLEGG II, TABELLER FOR NÆRINGSUTVIKLING I ENKELTKOMMUNER I NAMDALEN	65

Figur- og tabeller

FIGUR 1.1 KART OVER DEN FUNKSJONELLE NAMDALSREGIONEN (KART: TORGRIM SUND, HINT).....	2
FIGUR 1.2 RAMMEVERK FOR SAMFUNNSANALYSEN	5
FIGUR 3.1 REISETID MELLOM ARBEIDSPLASSE OG HJEMSTED I NAMDAL, MÅLT SOM AVSTAND MELLOM KOMMUNESENTRA. (KILDE: EGNE BEREKNINGER BASERT PÅ REGISTERDATA FOR SYSSSELSETTING FRA SSB).	26
FIGUR 3.2 ANDEL STUDENTER MED PERMANENT BOSTEDSADRESSE I NORD-TRØNDELAG PÅ ULIKE STUDIER PÅ HINT (KILDE: HINT, INFO.AVDELINGEN)	27
FIGUR 3.3 FORDELING AV SØKERE TIL HINT FRA KOMMUNER I NORD-TRØNDELAG I 2013 (KILDE: HINT, INFO.AVDELINGEN)	28
FIGUR 6.1 KART SOM VISER 45 MINUTTERS REKKEVIDDE MED BIL FRA RØRVIK, GRONG OG NAMSOS (KART: TORGRIM SUND, HINT)	44
TABELL 2.1 REISETID I MINUTTER MELLOM KOMMUNESENTRA, OVERFARTSTID MED FERJE INKLUDERT (EGNE BEREKNINGER BASERT PÅ AVSTANDER OG REISETID PÅ 1881.NO)	9
TABELL 2.2 RELEVANTE PROSJEKT FOR Å ØKE VEKSTKRAFTEN I NAMDALEN	15
TABELL 3.1 BEFOLKNINGSENDINGER I NAMDAL (KILDE: EGNE BEREKNINGER MED BRUK AV DATA FRA SSB).	17
TABELL 3.2 ENDRINGER I ANTALL PERSONER I ARBEIDSFØR ALDER I NAMDAL (KILDE: EGNE BEREKNINGER MED BRUK AV DATA FRA SSB).	18
TABELL 3.3 ARBEIDSPLASSE, INNPENDLERE, UTPENDLERE OG BOSATTE ARBEIDSTAKERE I NAMDAL (KILDE: EGNE BEREKNINGER MED BRUK AV REGISTERDATA FRA 4. KVARTAL 2013 FRA SSB).....	19
TABELL 3.4 ENDRING I ARBEIDSPLASSE, INNPENDLERE, UTPENDLERE OG BOSATTE ARBEIDSTAKERE I PERIODEN 2004-2014 I NAMDAL (KILDE: EGNE BEREKNINGER MED BRUK AV REGISTERDATA FRA 4. KVARTAL 2013 FRA SSB).	20
TABELL 3.5 ANTALL SYSSLESATTE PERSONER MED ARBEIDSPASS ELLER BOSTED, 4. KVARTAL 2013 (KILDE: EGNE BEREKNINGER BASERT PÅ REGISTERDATA FOR SYSSSELSETTING FRA SSB).	21
TABELL 3.6 ANTALL PERSONER SOM BOR OG ARBEIDER I ULIKE KOMMUNER I NAMDAL I 2013 (KILDE: EGNE BEREKNINGER MED BRUK AV DATA FRA SSB).....	23
TABELL 3.7 ENDRING FRA 2003-2013 I ANTALL PERSONER SOM BOR OG ARBEIDER I ULIKE KOMMUNER I NAMDAL I 2013 (KILDE: EGNE BEREKNINGER MED BRUK AV DATA FRA SSB).	23
TABELL 3.8 VEKST SISTE TI ÅR I ANTALL SYSSLESATTE PERSONER MED ARBEIDSPASS ELLER BOSTED (KILDE: EGNE BEREKNINGER BASERT PÅ REGISTERDATA FOR SYSSSELSETTING FRA SSB).	24
TABELL 3.9 VEKST I ANTALL SYSSLESATTE PERSONER MED ARBEIDSPASS ELLER BOSTED (KILDE: EGNE BEREKNINGER BASERT PÅ REGISTERDATA FOR SYSSSELSETTING FRA SSB).	25
TABELL 4.1 NÆRINGSUTVIKLING I NAMDAL I PERIODEN 2008-2013 (KILDE: EGNE BEREKNINGER MED BRUK AV DATA FRA SSB).	29
TABELL 4.2 NÆRINGSUTVIKLING I NAMSOS I PERIODEN 2008-2013 (KILDE: EGNE BEREKNINGER MED BRUK AV DATA FRA SSB).	30
TABELL 4.3 NÆRINGSUTVIKLING I MIDTRE NAMDAL I PERIODEN 2008-2013 (KILDE: EGNE BEREKNINGER MED BRUK AV DATA FRA SSB).	31
TABELL 4.4 NÆRINGSUTVIKLING I INDRE NAMDAL I PERIODEN 2008-2013 (KILDE: EGNE BEREKNINGER MED BRUK AV DATA FRA SSB).	33
TABELL 10.1 BEFOLKNINGSENDINGER I TETTSTEDER I NAMDAL (KILDE: EGNE BEREKNINGER MED BRUK AV DATA FRA SSB).....	62
TABELL 10.2 ANDELER AV BOSATTE ARBEIDSTAKERE I KOMMUNER FORDELT PÅ ARBEIDSTEDKOMMUNE I NAMDAL I 2013 (KILDE: EGNE BEREKNINGER MED BRUK AV DATA FRA SSB).	62
TABELL 10.3 PROSENTVIS ENDRING FRA 2003-2013 I ANTALL PERSONER SOM BOR OG ARBEIDER I ULIKE KOMMUNER I NAMDAL I 2013, PÅ RELASJONER DER ANTALLET PERSONER ER OVER 5 PERSONER I 2013 (KILDE: EGNE BEREKNINGER MED BRUK AV DATA FRA SSB).....	63
TABELL 10.4 ANDELER AV ARBEIDSPLASSENE ETTER REISETID MELLOM ARBEIDSPLASSE OG HJEMSTED I NAMDAL, MÅLT SOM AVSTAND MELLOM KOMMUNESENTRA. (KILDE: EGNE BEREKNINGER BASERT PÅ REGISTERDATA FOR SYSSSELSETTING FRA SSB).	63
TABELL 10.5 ANDELER AV ARBEIDSPLASSENE ETTER REISETID MELLOM ARBEIDSPLASSE OG HJEMSTED I NAMDAL, MÅLT SOM AVSTAND MELLOM KOMMUNESENTRA. (KILDE: EGNE BEREKNINGER BASERT PÅ REGISTERDATA FOR SYSSSELSETTING FRA SSB).	64
TABELL 10.6 NÆRINGSUTVIKLING I ENKELTKOMMUNER I YTRE NAMDAL I PERIODEN 2008-2013 (KILDE: EGNE BEREKNINGER MED BRUK AV DATA FRA SSB).....	65
TABELL 10.7 NÆRINGSUTVIKLING I ENKELTKOMMUNER I MIDTRE NAMDAL I PERIODEN 2008-2013 (KILDE: EGNE BEREKNINGER MED BRUK AV DATA FRA SSB).....	66
TABELL 10.8 NÆRINGSUTVIKLING I ENKELTKOMMUNER I INDRE NAMDAL I PERIODEN 2008-2013 (KILDE: EGNE BEREKNINGER MED BRUK AV DATA FRA SSB).....	67

Samhandlingen mellom Namsos som regionby og omlandet med mål om å styrke vekstkraften

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for prosjektet – om byregionprogrammet

Byutvikling krysser kommunegrenser, fylkesgrenser og sektorgrenser. God byutvikling handler mer om å skape gode samfunn for innbyggere og næringsliv, enn å diskutere hva som skal ligge på hvilken side av administrative grenser.

Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner ved oppstart av utviklingsprogrammet for byregioner den 18. mars 2014

Sett med internasjonale øyne er Norge et spredtbygd land, men likevel bor nesten 90 prosent i en av de 51 tettstedene som kan sies å ha byfunksjoner - halvparten i en av de fire største byregionene. Selstad (2004, 21) hevder at den nye regionen for det senindustrielle samfunnet er den sentrerte regionen, byregionen. Det finnes knapt noe eksempel på regioner i rask utvikling som ikke har en by som node. Senere vil vi komme tilbake til utfordringer med forståelsen av begreper som by og region, noe som spesielt gjør seg gjeldende med anvendelse av teoretiske modeller og erfaringer fra andre regioner i Norge, og ikke minst internasjonalt. Statistisk sentralbyrå sin regioninndeling omtaler storbyregioner om regioner med mer enn 50000 innbyggere, småbyregioner med mellom 10000 - 50000 innbyggere, og bygdere regioner for steder mellom 5000 - 10000 innbyggere. Karlsen (2004) påpeker at rangering og gruppering av byer etter innbyggertall ikke er et tilstrekkelig kriterium for forståelse av mindre byers regionale rolle. Hvor byene er lokalisert, også i forhold til andre byer, har også en viktig betydning i et land som Norge.

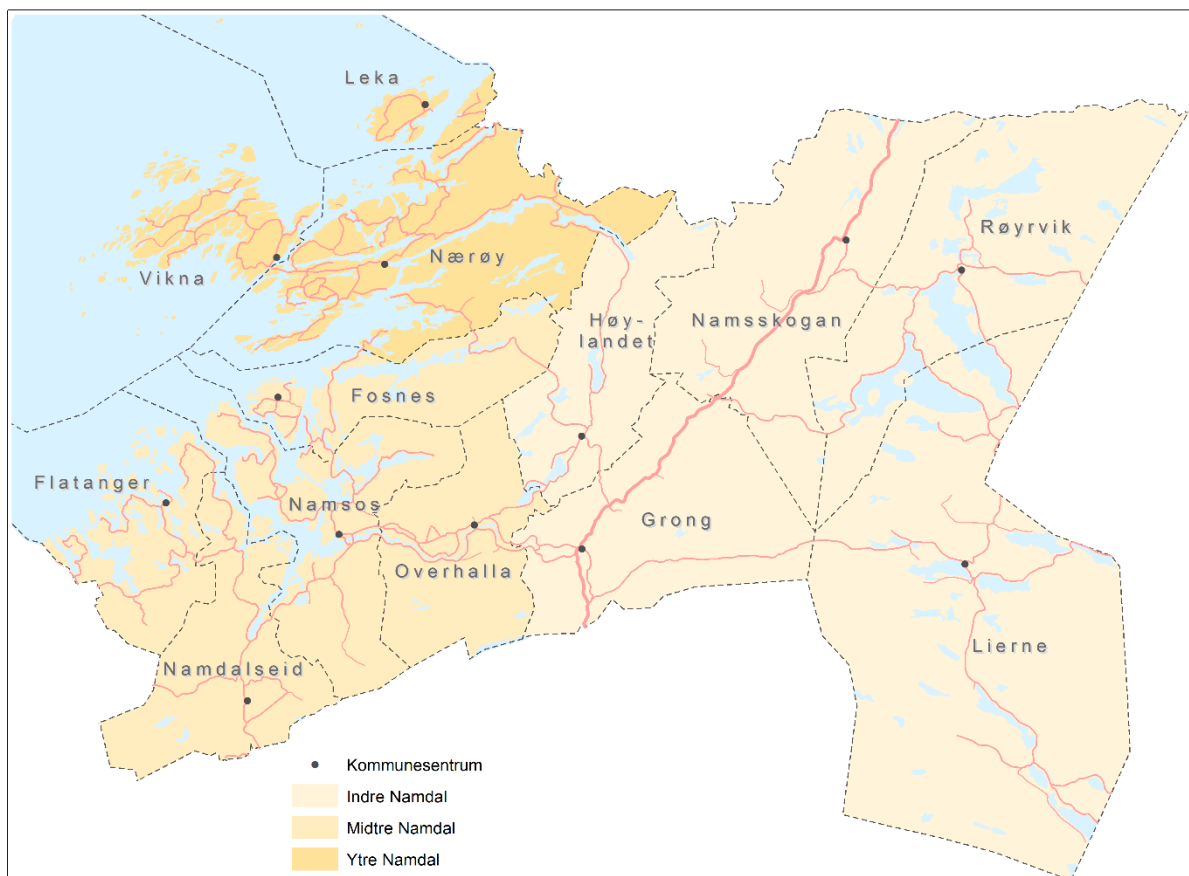
Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) ønsker å legge til rette for positiv utvikling i byregioner. Byregionprogrammet skal øke kunnskapen om samspill mellom by og omland og regionenes næringsmessige potensiale. Det er et mål at den økte kunnskapen skal bidra til strategier og tiltak som styrker regionen som helhet. Programmet er delt opp i to faser, og nettverksarbeid står sentralt i begge. Fase 1 skal i hovedsak gjennomføres i 2014 og innebærer kunnskapsinnhenting om de ulike byregionene, etablering av samarbeid i regionen og identifisering og valg av tema som deltagerne ønsker å arbeide med. Fase 1 er utgangspunkt for en eventuell søknad om å delta i fase 2. Sistnevnte har en varighet fra mai 2015 - 2017. KMD har gitt Distriktssenteret mandat til å administrere byregionprogrammet¹. Distriktssenteret har blant annet organisert to nasjonale læringsnettverkssamlinger, og på samlingene er kunnskapspåfyll og erfaringsdeling mellom de deltakende regionene vektlagt, spesielt med tanke på samfunnsanalysen som alle regionene skal gjennomføre i fase 1.

Det interkommunale nettverket Region Namdal (kap.5.1.1) er ansvarlig for søknaden som medførte at byregion Namsos ble tatt med i byregionprogrammet, som en av totalt 33 byregioner. Byregion Namsos blir i denne rapporten sidestilt som Namdalsregionen, og er

¹ <http://distriktssenteret.no/> (lastet 23.10.14)

representert ved 13 kommuner (Fig. 1.1). I NOU (2004) blir Namdalen beskrevet som følger:

«Namdalen er den nordligste delen av Nord-Trøndelag. Det er en tredelt region, der bygdebyen Namsos ligger i midten, Vikna er senter i Rørvik-regionen ved kysten og Grong er senter i en regiondannelse i indre Namdalen. Det er en svært sammensatt region, som på mange måter representerer et tverrsnitt av det norske: Vi finner fjellregioner med gruvedrift; skogregioner med skogbruk og trelast; kystregioner med skipsfart, fiske og havbruk; og en liten sentrert region med industritradisjoner, men hvor tjenesteytende næringer i dag dominerer fullstendig».

Figur 1.1 Kart over den funksjonelle Namdalsregionen (Kart: Torgrim Sund, HiNT)

Den siste befolkningsstatistikken til SSB viser at det i Namdalen (eksklusive Snåsa) er 36700 innbyggere, hvorav om lag 26 %, eller 9600, i Namsos by (inkl. Spillum).² Andre større tettsteder er Rørvik i Vikna kommune med 2950 innbyggere, Kolvereid i Nærøy kommune med 1640 innbyggere og Grong i Grong kommune med 1120 innbyggere. Disse tettstedene ligger til dels langt fra Namsos by. Sånn grovt sett har 50 % av innbyggerne i Namdalen, dvs. tilsvarende innbyggertallet i Namsos, Overhalla og Namdalseid, reisetid under 40 minutter til Namsos by. Om vi utvider til 45 minutter, får vi med oss også deler av Grong, Høylandet, Fosnes og Nærøy kommune. Rundt 60 % av innbyggerne i Namdalen kan reise til Namsos på under 45 minutter (se kart i figur 6.1).

² Se tabell for befolkningsutvikling i tettsteder i Namdalen i vedlegg I.

1.2 Prosjekt samfunnsanalyse av Namdalsregionen

Med mål om å fremme vekst i en region er det ingen enhetlig måte å utføre en samfunnsanalyse om byregioners samspill med omlandet på. Fag- og forskningslitteraturen viser at forskningen på tema er fragmentert og lite entydig, noe som også blir understreket av Karlsen (2004), Foss, Juvkam og Onsager (2006), Finne (2014) og Onsager (2014). Av den grunn var det heller ikke så overraskende at det kom frem mangfoldige tolkninger av hva en slik analyse bør bestå av på læringsnettverksmøtet på Stjørdal 18.-19.05 2014, hvor alle byregionene i Byregionprogrammet var samlet.

En sentral årsak til mangelen på helhetlige og sammenlignbare utredninger er utfordringer med presisering og betydning av begrep som region, by og omland. Videre vil samhandlingsmønstre og organisasjonsformer variere fra region til region. Dette forsterkes dersom en leter etter internasjonal forskning på feltet fordi flere etablerte begrep i norsk litteratur og statistikk ikke har en direkte oversetting til engelsk. Regionale vekstteorier og modeller utviklet i andre land kan ikke uten videre nedskaleres og anvendes på norske forhold, ikke minst på grunn bruken av befolkningsstørrelse som kriterium (Karlsen 2004, Horigmo et al. 2014). Det hjelper heller ikke å avgrense det til våre naboland, noe betydningen av *by* viser. På svensk er *by* mer i retning av det som på norsk omtales som bygd. Og hva er egentlig en region? I kapittel 2 og 5 blir betydningen av begrepene region og samhandling klargjort slik de anvendes i denne analysen.

Region Namdal har i sin prosjektbeskrivelse i Byregionprogrammet fremhevet at samfunnsanalysen skal bidra til å øke det samlede kunnskapsgrunnlaget knyttet til regional utvikling. Det er også formulert en hovedmålsetting som utgjør grunnlaget for analysen: «Gjennomføre en samfunnsanalyse som peker ut muligheter for samhandling i regionen med fokus på næringsliv, kunnskap og kompetanse, arbeidsmarked og infrastruktur». Videre i prosjektbeskrivelsen er intensjonen å kunne identifisere utfordringer/flaskehalser innenfor de nevnte områdene i målsettingen, men det påpekes at det handler om hva som er til hinder for vekst i regionen som helhet. Et langsiktig mål er å bedre nytteverdien av samspillet mellom Namsos som regionby og distriktene omkring på en slik måte at den totale verdiskapingen økes.

I gjennomføring av samfunnsanalysen har det på grunn av omfang og ressursbegrensninger vært nødvendig å gjøre avgrensninger og prioriteringer. Med bakgrunn i intensjonen med det overordnede byprogrammet og den langsiktige målsettingen for Region Namdal har vi valgt å vektlegge *samhandling* i regionen, og med et særskilt perspektiv på *interaksjonen mellom Namsos og omlandet*. Analysen vil ha en romlig tilnærming (se også kap.1.4 og kap. 2). I følge Selstad (2004) innebærer det at man er opptatt av fysiske og materielle strukturer i vid forstand, og samtidig den romlige interaksjonen som finner sted i dette rommet. Romlig interaksjon vil i en slik sammenheng bety samhandling med en viss geografisk utbredelse. Ett eksempel på romlig interaksjon er pendling. Samtidig var det fra oppdragsgivers side ønske om en mer helhetlig analyse som innebar noe mer enn kvantitative, statistiske analyser. Kanskje viser ikke tallene det rette bildet av utviklingen i Namdalsregionen? Her har vi derfor valgt å supplere med ulike former for kvalitative data for å tilføre betraktninger og meninger som ellers ikke ville blitt verken målt eller ivarettatt kun ved innhenting av tall og litteraturmateriale.

1.3 Målsetting

Basert på overordnet mål med Byregionprogrammet, og intensjonene for Byregion Namsos i regi av Region Namdal, er den overordnede målsettingen for samfunnsanalysen av Namdalsregionen:

Utvikle kunnskap om samhandling i Byregion Namsos med tanke på et langsiktig perspektiv om å styrke vekstkraften i Namdalsregionen.

Sentrale delmål:

- Identifisere nylig avsluttede og pågående prosjekt som vektlegger, eller vil ha betydning for, verdiskaping i Namdalsregionen.
- Få en oversikt over befolkningsutviklingen, spesielt med tanke på andel i arbeidsfør alder.
- Undersøke hva som kjennetegner næringsstruktur og næringsutviklingsapparatet i regionen, aktuelle næringsmiljø, samt utfordringer med tanke på økt vekstkraft.
- Identifisere pendlingsmønstre og vurdere disse i henhold til avstand mellom bo og arbeidssted.
- Avdekke meningene til et utvalg ungdommer på videregående nivå om oppfatninger av lokalt og regionalt næringsliv, relasjon til Namsos, og fremtidige preferanser med tanke på utdanning og entreprenørskap, arbeid og bosted.

Begrepet *samhandling* blir nærmere presisert i innledningen til kapittel 5. Direktør i RegLab Danmark³, Bjarne E. Jensen, sa i sitt innlegg på nettverkstreffet i byregionprogrammet (03.-04.11.14) at vinnerne av å få best mulig regional *vekstkraft* er de stedene som klarer å skape en god vekstkultur. Dette har sammenheng med stedets kontekst: dets historie, holdninger og rammevilkår. Det handler om å skape et *image* for vekstkultur, et sted der det er lov til å lykkes, der det er lov til å mislykkes og der lokalsamfunnet støtter opp om de som forsøker å skape en virksomhet. Figur 1.2 gir et rammeverk for denne analysen, og forenklet sagt kan man si at helheten eller summen av de enkelte faktorene bidrar til å skape regional vekstkraft.

1.4 Rammeverk for analysen

Å forklare vekst og endring i byer og regioner er en av de store utfordringene for samfunnsvitenskapene, jf. blant annet Storper (2011). Alle geografiske nivå i det økonomiske systemet inngår i komplekse økonomiske utviklingsprosesser som er formet av en nesten uendelig rekke av regioninterne (endogene) og eksterne (eksogene) krefter i dynamisk samspill over tid.

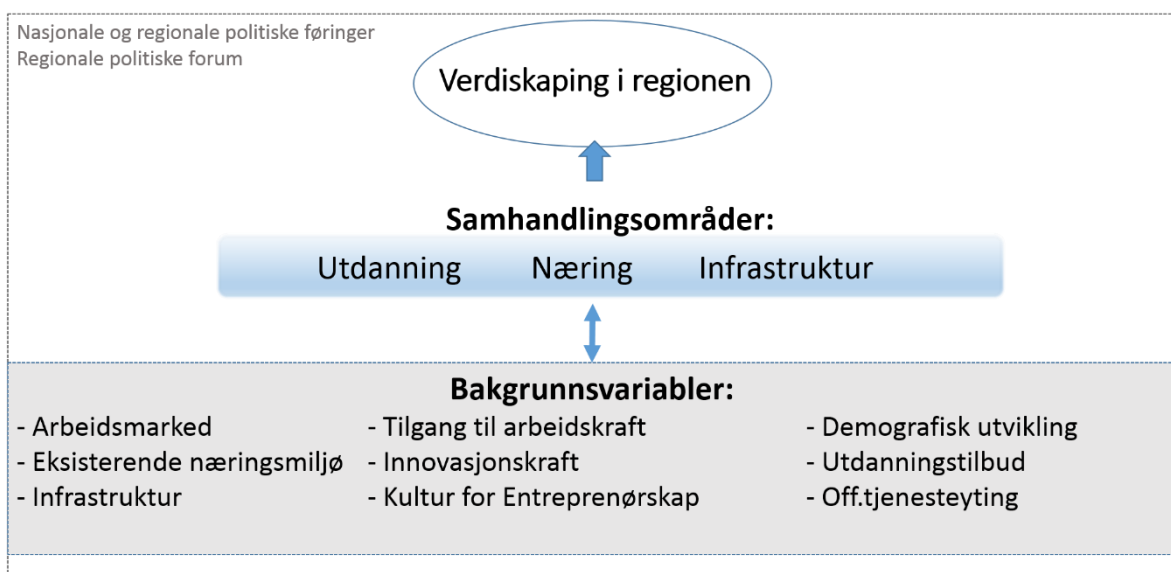
Det er etter hvert lansert mange rammeverk for å analysere regionale utviklingsprosesser. Maskell et al. (1998) bruker (dynamiske) lokaliserte kapabiliteter som samlebegrep for å diskutere konkurransedyktighet, lokalisert læring og regional utvikling i små åpne økonomier: Her vektlegges 1) infrastruktur (den bygde strukturen), 2) ressurser (naturbaserte og menneskeskapte), 3) institusjoner (regler, praksis, rutiner, vaner, tradisjoner) og 4) kompetanse (kunnskaper og ferdigheter). Sand et al (2010) har latt seg

³ <http://www.reglab.dk/> (lastet: 07.11.14)

inspirere av dette og benytter begrepet regional kapital som analyseramme for å diskutere effekter av omstillingsprogram og regional utvikling. Regional kapital utgjør beholdningen av myke og harde faktorer/ressurser som områder besitter, dette er til dels overlappende betingelser som i ulik grad kan endres over tid:

1. Naturressurser (et helt sentralt element og grunnlag for arbeid med både næringsutvikling og samfunnsutvikling i utkantsamfunn),
2. Fysisk infrastruktur (kommunikasjonsstruktur for ekstern og intern samhandling),
3. Organisatorisk infrastruktur (private foretak, finansinstitusjoner, utdanningsinstitusjoner, sentrale offentlige tjenester/næringsstruktur og organisatoriske forhold),
4. Kultur og holdninger (eks regionens sosiale systemer, tradisjoner og samhandlingsstrukturer),
5. Kunnskap og ferdigheter. (Kunnskaper og ferdigheter med basis i eksisterende vellykkede aktiviteter representerer ofte tause kunnskapsdimensjoner som er utviklet over tid og som gir fortrinn det er vanskelig å utvikle eller kopiere. Dette utelukker ikke mulighetene for å satse innen helt nye markeder eller med helt nye produkter, men en slik satsing innebærer en større risiko).

Figur 1.2 utgjør rammeverket for denne analysen. Vi har valgt å beskrive nåværende status og endringer i tid for sentrale bakgrunnsvariabler som befolkning, andel arbeidsfôr alder, bosted vs arbeidsplass. De geografiske avstandene er store i regionen, og det er interessant å få frem mer kunnskap om pendling, både i omfang og tid. Dette kan ses i samsvar med satsingen på samhandling innen infrastruktur i regionen gjennom blant annet prosjektet «Strategi for politisk samhandling på infrastrukturområdet i Region Namdal» (se tabell 2.2). Videre vektlegger vi en beskrivelse av næringslivsutviklingen i regionen, de eksisterende næringsmiljøene (klyngene), og strategiske næringslivssatsinger fra næringsutviklingsaktørene. I tillegg får vi betydning av å ha utdanningsmuligheter i regionen og et fokus på entreprenørskap og etablererordninger. Flaskehalser eller utfordringer og behov hos næringsaktørene er helt sentralt for til slutt å peke på mulighetsrom og tiltak for at man gjennom samhandling skal klare å styrke vekstkraften i regionen.

Figur 1.2 Rammeverk for samfunnsanalysen

Hadde omfanget av analysen vært større ville det vært interessant å få mer kunnskap om bakgrunnsvariabler som blant annet boligmarked, fritidstilbud, frivillighetssektoren og tilgang til internasjonale markeder. Infrastruktur nevner vi flere ganger i utredningen, men vi går ikke i dybden på dette her, først og fremst fordi det for tiden pågår regionale prosesser og prosjekt på dette området.

1.5 Metodisk tilnærming

Med utgangspunkt i rammeverket for denne samfunnsanalysen og dens mål og delmål, har vi hatt et bredt kildetilfang med tanke på data. Både med tanke på typer data, men også med tanke på hvem som ble intervjuet og hvilke dokumenter som var relevante. Tilstedeværelse på ulike arenaer gir mulighet til innspill og synspunkter og kan således både forsterke, avkrefte og nyansere det som kommer frem i andre kilder.

Valg av design på analysen ble gjort med tanke på et fokus på det regionale nivået, uten å ha et for stort fokus på de enkelte kommunene. Innenfor rammene på dette prosjektet ville det blitt en for omfattende jobb både ressursmessig og tidsmessig. Samtidig har vi brukt planer og dokumenter fra de enkelte kommunene der det har vært relevant for analysen. Vi har derfor brukt både kvantitative og kvalitative data i vår analyse.

De kvantitative dataene har blitt hentet fra Statistiske sentralbyrå (2014), og disse er blitt brukt til å beskrive og analysere befolknings- og sysselsettingsutvikling i regionen, inkludert hvordan pendling og ulike næringer utvikler seg. De kvantitative dataene har sine velkjente styrker og svakheter, som f.eks. at vi forenklet må anta at innbyggerne bor og arbeidsplassene er i kommunesenteret når vi vurderer avstandsproblematikk. I tillegg er det slik at pendlingstallene ikke er daglig pendling, men kan være deltidsjobb, ukependling, manglende registrering av riktig oppmøtested fra arbeidsgivere, studenter som bor på hybel og har deltidsjobb ved studiestedet osv. I Nordtug et al (2004) ble dette sett nærmere på, og her fant de at opptil halvparten av utpendlingen distriktskommuner uten egne studietilbud, kunne være knyttet til studenter som ikke her meldt flytting. Korrigerer man for slike forhold, finner vi en bedre balanse mellom inn- og utpendling i distriktskommunene. Dette har vi ikke hatt ressurser til å korrigere i dette arbeidet.

De kvantitative analysene er blitt gjennomført med hovedfokus på arbeidsmarked og hvordan arbeidsplasser henger sammen med befolkningsutvikling. I framstillingen presenterer vi først befolkningsutvikling, før vi ser på befolkning i arbeidsfør alder og hvorvidt disse er sysselsatt i regionen eller pendler til jobber utenfor regionen. Videre ser vi nærmere på utvikling i arbeidsplasser, innpendling og hvordan dette gir mulighet for vekst i antallet personer i arbeidsfør alder. Senere kommer vi inn på status og utviklingen i ulike bransjer, for å identifisere viktige bransjer som det er viktig regionen støtter aktivt opp under de kommende årene.

De kvalitative dataene ble hentet inn gjennom bruk av individuelle intervjuer, fokusgruppeintervju og dokumentanalyse. Intervjuene ble gjort gjennom strategiske og geografisk spredte utvalg innen følgende grupper: næringsliv/næringsutviklingsapparat, politikere og ungdom fra ulike deler av Namdalen. Totalt fikk vi innspill fra 34 personer, og av disse var 16 ungdommer, 13 ordførere og 5 fra næringsliv/næringsutviklingsaktører. Intervjuene ble gjort fortrinnsvis per telefon, mens intervjuene med elevene på de

videregående skolene (Grong, Olav Duun og Ytre Namdal) ble gjort som fokusgruppeintervju (Grong) og per e-post (Olav Duun og Ytre Namdal). Grunnen til at intervjuene ikke ble gjennomført på samme måte ved Olav Duun og Ytre Namdal, var at det viste seg vanskelig å samle elevene innenfor den tidsrammen vi hadde til rådighet. Ved de sistnevnte skolene fikk de utvalgte elevene derfor en e-post med en rekke åpne spørsmål tilsendt. Selv om intervjuene med elevene i de videregående skolene ikke kan sies å representere noen form for representativitet, gir de likevel en viss innsikt i, samt noen indikasjoner på, noen av de utfordringene og det mulighetsrommet som finnes i regionen. Innspillene fra politikerne og/eller administrativ ledelse kom i form av en prosess på et møte i Region Namdal 06.06.2014. Det kom også noen oppfølgende innspill per mail i etterkant. I tillegg deltok flere av ordførerne i Byregion Namsos sine gruppeprosesser på de to nasjonale nettverkssamlingene i regi av Distriktssenteret, henholdsvis 17-18.mai og 3-4.november 2014.

Dokumentanalysen bygger på en rekke planer, utredninger, rapporter og ulike offentlige dokumenter.

Intensjonen med en helhetlig samfunnsanalyse er så omfattende at det ideelt krever et mye større utvalg av respondenter enn vi har med her. Med en avgrenset tidsperiode på 2-3 måneder for innhenting og bearbeiding av data, og et svært vidt geografisk nedslagsfelt, har det vært utfordrende å finne felles tidspunkter for å gjennomføre møter og intervjuer. Noen av de skriftlige tilbakemeldingene er kortfattede og på den måten fikk vi ikke muligheten til å utdype spørsmålene for få flere nyanserte innspill. Et fokusgruppeintervju hvor forskeren er tilstede gir også mer troverdige tilbakemeldinger fordi man ikke kan sikre at det er rette vedkommende som svarer for eksempel per e-mail. Vi har vært bevisst disse svakhetene ved den metodiske tilnærmingen og tatt hensyn til det i bruken av data.

2. Namdalsregionen

I den regionalpolitiske diskusjonen vrir det av ulike begrep som har betydning med hensyn til regionbegrepet: distrikt, byregion, landbruksregion, identitetsregion, funksjonell region, arbeidsmarkedsregion osv. Uansett hva man vektlegger i begrepsbruken er det sentrale at regioner dannes av prosesser i samfunnet, og disse prosessene er gjenstand for samfunnsendring (Selstad 2004). Regioner er dynamiske og relasjonelle. Det vil si at hva som oppfattes som en region vil endres over tid og en region vil alltid være i interaksjon med samfunnet forøvrig. I litteraturen blir begrepene eksogene og endogene forhold brukt om henholdsvis ytre og indre faktorer som virker inn på utviklingen i en region.

Den *funksjonelle* Namdalsregionen, avgrenset som administrativ region, presenteres i kapittel 2.1. Med det mener vi at Namdalen som region er definert i henhold til en viss funksjon eller virksomhet, som for eksempel en administrativ region. Det kan også forstås som et område der noe fungerer i sammenheng, som en byregion. Således kan vi her si at region Namdal som et samarbeidsorgan bekrefter at de 13 deltakende kommunene utgjør Namdalsregionen⁴ (mer om Region Namdal i kap.5.1). Med Namsos som den eneste regionbyen etter departementets definisjon (se pkt. 1.3) vil man også kunne si at Namdalsregionen og Namsos som byregion er to sider av samme sak. Det som er viktig å understreke er at bruken av en funksjonell regiondefinisjon videre i analysen går utover en administrativ avgrensning.

I enkelte tilfeller vil personer snakke om Namdalsregionen i et *perseptuelt* perspektiv. Det handler om hvordan Namdalen som helhet eller deler av Namdalen eksisterer i folks bevissthet. Dette har også sammenheng med identitet, og derfor vil en slik region ikke nødvendigvis sammenfalle med den funksjonelle Namdalsregionen. Vi vektlegger ikke dette perspektivet spesifikt her, men det er relevant dersom en for eksempel ønsker å gjøre en undersøkelse av hvordan lokalbefolkningen i henholdsvis ytre og indre Namdal oppfatter regionen som helhet.

Videre i analysen har vi et funksjonelt og romlig perspektiv på Namdalsregionen. En region trenger i prinsippet ikke noen grenser (Selstad 2004), og samfunnsanalysen her er ikke avhengig av oppdeling i kommuner, kretser etc. Dette er også i tråd med kommunal og moderniseringsminister Sanners åpningstale, referert til i innledningen. Det som teller er vekt og bevegelse, for eksempel folketall og pendlingsfrekvens. I statistisk sammenheng kan det imidlertid være praktisk å forholde seg til de administrative grensene, og i slike tilfeller vil vi anvende det.

2.1 Den administrative Namdalsregionen

Kartet i figur 1.1 viser den administrative Namdalsregionen inndelt i 13 kommuner. Kommunegrensene er vist som stiplede linjer slik at man får et bilde av den administrative inndelingen av regionen per i dag, med tilhørende avstander til regionbyen Namsos. Med et samlet areal på 16 624 km² utgjør Namdalen nesten $\frac{3}{4}$ av arealet i Nord-Trøndelag.

⁴ I flere tilfeller blir også Snåsa regnet til Namdalsregionen. Kommunen har imidlertid valgt å bli del av Steinkjer som byregion i Byregionprogrammet, og derfor er denne kommunen utelatt i denne sammenhengen.

Namdalsregionen er større enn fylkene Møre og Romsdal, Telemark og nesten 8 ganger Vestfolds størrelse. En slik størrelse gir utfordringer, spesielt innen kommunikasjon og infrastruktur.

De 13 kommunene i Namdalsregionen har alle en sentralitet på nivå 0 eller 1 etter standarden til Statistisk sentralbyrå. Med sentralitet menes en kommunes geografiske beliggenhet i forhold til et senter hvor det finnes sentrale funksjoner. Sentralitet 3 er høyest og det oppnår en kommune når dens befolkningstyngdepunkt ligger innenfor 75 minutter reisetid (90 minutter for Oslo) fra et tettsted med minimum 50 000 innbyggere. 15 000 er grensen i forbindelse med sentralitet 2, og følgelig vil ingen av kommunene i Namdalen oppnå en sentralitet 2 dersom en regner intern pendling i regionen, jf. tabell 2.1. Sentralitet 1 vil si at det maksimum er 45 minutter reisetid til et tettsted med minimum 5 000 innbyggere. For tettstedet eller byen Namsos vil da Namdalseid, Overhalla, Høylandet og Grong oppfylle kriteriene og få sentralitet 1. Kommunene som heller ikke oppfyller det siste kriteriet får sentralitet 0, og det gjelder resten av kommunene i Namdalen.

Tabell 2.1 Reisetid i minutter mellom kommunesentra, overfartstid med ferje inkludert (Egne beregninger basert på avstander og reisetid på 1881.no)⁵

	Fo- snes	Flat- ang- er	Nam- dals- eid	Nam- sos	Over- halla	Høy- landet	Grong	Li- erne	Nams- skog- an	Røy- vik	Nær- øy	Vikn- a	Leka
Fosnes	0	93	89	55	75	98	96	161	158	174	89	100	156
Flatanger	93	0	44	59	77	99	100	165	162	178	157	168	225
Namdalseid	89	44	0	33	51	74	72	133	133	150	131	142	199
Namsos	55	59	33	0	21	44	41	106	103	119	97	109	165
Overhalla	75	77	51	21	0	22	21	85	82	64	98	117	137
Høylandet	98	99	74	44	22	0	21	86	67	83	63	75	103
Grong	96	100	72	41	21	21	0	66	63	79	83	94	124
Lierne	161	165	133	106	85	86	66	0	73	56	160	179	188
Namsskogan	158	162	133	103	82	67	63	73	0	27	141	160	169
Røyrvik	174	178	150	119	64	83	79	56	27	0	158	177	185
Nærøy	89	157	131	97	98	63	83	160	141	158	0	20	68
Vikna	100	168	142	109	117	75	94	179	160	177	20	0	75
Leka	156	225	199	165	137	103	124	188	169	185	68	75	0

Fra kommunesentrum i Namdalseid er det omtrent 32 minutter å kjøre til Steinkjer sentrum, og dermed vil Namdalseid også oppnå sentralitet 1 i forhold til tettstedet eller byen Steinkjer. I følge Statistisk sentralbyrå hadde Steinkjer et tettbebyggelsesantall på 12 084 per 01.01.2013, og det går dermed under grensen på 15 000 for sentralitet 2. Hadde omfanget av analysen vært større ville man sett nærmere på flere av de eksogene

⁵ For ferjene er det inkludert 20 minutter overfartstid og ventetid for Lekaferja og Jøaferja, mens det er inkludert 40 minutters overfartstid for ferja over Folla. Med ferje og etter veg er det 87 minutter reisetid mellom kommunesenteret i Leka og Vikna. På grunn av hurtigbåtforbindelsen på denne strekningen er denne avstanden redusert til 75 minutters reisetid.

faktorene, som for eksempel bosetting i Namdalen vs arbeidssted Innherred, samhandling mellom oppdrettsnæringen og maritime FoU-miljøer som SINTEF og havforskningsinstituttet, eller det økte samarbeidet som Ytre Namdal har med kommunene på Sør-Helgeland. En vektlegging av samhandlingen ut av regionen vil også kunne medføre at nye delregioner oppstår, jf. det dynamiske regionbegrepet beskrevet i innledningen til kap.2.

Karlsen (2004) viser til analyser av Østfoldsregionen når han påpeker manglene ved å avgrense en analyse til den administrative avgrensede Østfoldregionen når den eksogene innflytelsen fra Osloregionen er så sterk for den regionale utviklingen. Et mer riktig nivå for analysen vil da kanskje være et funksjonelt perspektiv med utgangspunkt i Osloregionen. For Namdalsregionen er ikke innflytelsen fra Trondheim like sterk, først og fremst på grunn av den geografiske avstanden. De andre byene i Nord-Trøndelag er heller ikke store nok til å ha en nevneverdig stor innflytelse på Namdalsregionen. Likevel har Namdalsregionen tatt konsekvensen av at næringsplanlegging, infrastruktur, skole og en rekke andre funksjoner må ha et mer overordnet nivå enn kommuneavgrensningen gir. Et nivå over den administrative kommuneinndelingen er en tredeling av regionen i Ytre-, Midtre- og Indre Namdal. Tanken er at denne inndelingen er mer funksjonell, men i forhold til Namsos som byregion kan denne inndelingen fremdeles virke hemmende fordi regionfokuset avgrenses til et område med et enda mindre tettsted som node. I kapittel 5.1 om politisk samhandling vil man se eksempel på grep for å løfte planleggingen opp på et høyere regionalt nivå gjennom opprettingen av Region Namdal som et forum for hele regionen. Utfordringen er gapet mellom politisk vilje og reell gjennomføring. I flere av de regionale utviklingsprosjektene (kap. 2.4) blir viktigheten av å samarbeide mot felles mål, og evne til raushet og unne hverandres suksess, fremhevet som sentralt for å lykkes.

2.1.1 Midtre Namdal Samkommune

Midtre Namdal samkommune ble etablert som en forsøksordning i september 2009 av kommunene Fosnes, Namdalseid, Namsos og Overhalla. Samkommuneforsøket var en videreutvikling av et samarbeid gjennom et regionråd fra 2002. Samkommunen fungerer på mange måter fremdeles som Midtre Namdals regionråd, men er samtidig mer formalisert og videreutviklet med tanke på ansvarsområder og tjenesteproduksjon. Formålet med samarbeidet er to-delt:

«1. Sikre tjenester med riktig kvalitet, effektiv ressursbruk og utviklingskraft til beste for innbyggerne i Midtre Namdal. 2. Etablere en helhetlig og forpliktende styringsmodell for interkommunalt samarbeid i Midtre Namdal.»⁶

Ordningen ble permanent fra 1.januar 2014. Samkommunen er en egen juridisk enhet og organiserer flere interkommunale tjenester og ordninger. Samkommunen organiserer interkommunale tjenester innen barnevern, skatteoppkreving, miljø og landbruk, kommuneoverlege, legevakt, IKT, sosiale tjenester i arbeids- og velferdsordningen (NAV), lønn og regnskap og PPT. Samkommunen er politisk styrt av et samkommunestyre, og

⁶ <http://www.midtre-namdal.no/midtre-namdal-samkommune.4819421-165496.html> (lastet 2.12.14)

funksjonen som ordfører for dette samkommunestyret går på omgang mellom de fire ordførerne i Midtre Namdal.⁷

Midtre Namdal Samkommune Utvikling (Heretter MNS Utvikling) er førstekontakt for næringsliv og etablerere i kommunene. Formålet med ordningen er å løse regionale og lokale kommunale oppgaver med næringsutvikling og samfunnsutvikling. Ordningen ledes av et interkommunalt politisk styre med ansvar for næringspolitikk og tiltaksarbeid. Flatanger blir invitert med ved saker som angår dem.

Midtre Namdal Samkommune (MNS 2011: 3-4) har lansert en felles utviklingsplan med formål å utarbeide en omforent og regionalt forankret nærings- og samfunnspolitisk plattform. De beskriver organiseringen av næringsutviklingsarbeidet gjennom MNS utvikling, på følgende vis:

«Formålet med virksomheten er å løse regionale og lokale kommunale oppgaver med næringsutvikling og samfunnsutvikling. Ordningen ledes av Midtre Namdal samkommunestyre. MNS Utvikling kan yte støtte til fornyelse, omstilling og etableringer som henvender seg til et lokalt eller regionalt marked. MNS Utvikling bistår etablerere til å realisere sine forretningsideer. MNS Utvikling er kommunenes faginstans i utviklingsspørsmål. MNS Utvikling driver Turistkontoret i Midtre Namdal. Virksomheten utfører oppgaver for kommunene innen kjernevirksomheten mens det i gråsoner kan inngås avtaler om salg av prosjektledelse. MNS Utvikling, som i dag har fem ansatte, har hovedkontor i næringshagen (les: Namdalshagen AS i Namsos). Videre har virksomheten et avdelingskontor i Fosnes kommune. Næringshagen består av 35 bedrifter innen ulike bransjer med til sammen 130 ansatte. Miljø- og landbruksforvaltningen bidrar til ny næringsutvikling i landbruket, med basis i jordbruk, skogbruk og tilknytt næringer. De har hovedkontor i Overhalla og avdeling i Namdalseid kommune» (Ibid)

Følgende hovedmål for perioden 2011-2015 presenteres i planen (MNS 2011: 5):

1. Økt nytenking og utvikling, kompetanseheving og samhandling innen næringslivet i regionen.⁸
2. At regionen styrker sin posisjon som attraktiv bo- og næringsregion.
3. At regionen styrker sin posisjon innen utdanning.
4. At foredlingsgraden av naturbaserte ressurser økes vesentlig i Namdalen.
5. Å opprettholde og utvikle en god infrastruktur som ivaretar næringslivets og samfunnets behov.

I planen presenteres en rekke delmål og aktiviteter relatert til disse. Flatanger inngår ikke i MNS Utvikling. Her er veileder landbruk og næring, sammen med teknisk sjef og rådmann, kommunens kontaktperson i næringssaker. Som de selv skriver;

«Vi ønsker å være samtalepartnere og støttespillere for personer som går med tanker om bedriftsetablering eller annen næringsaktivitet. Vi ønsker også å spille på lag med eksisterende næringsliv, og bidra til at næringsaktørene skal kunne utvikle seg videre. I tillegg bistår vi også med vanlig veiledning og kontakt med Innovasjon Norge Nord-Trøndelag, fylkeskommune, stat m.v.»⁹

Flatanger kommune disponerer et kommunalt næringsfond som skal være et virkemiddel i arbeidet med å styrke næringsliv og bosetting i kommunen. Fondet skal brukes til å fremme etablering og til videreutvikling av eksisterende bedrifter i Flatanger.

I likhet med de andre kommunene benytter også MNS kommunale og regionale

⁷ Ibid.

⁸ Regionen blir her forstått som samkommunen/Midtre Namdal (eksl. Flatanger)

⁹ <http://www.flatanger.kommune.no/naeringsutvikling.110643.no.html> (lastet 29.10.14)

næringsfond som virkemiddel i næringsutviklingsarbeidet. Ordningen ble evaluert av Rambøll i 2012, Midtre Namdal inngikk som et case i evalueringen:

«Mange forvaltere fremhevet videre at KNF-midlene støttet små og viktige prosjekter som ellers ikke ville blitt realisert, noe som peker i retning av høy addisjonalitet. Det er da ofte snakk om små summer og enkle investeringer, alt fra markedsføring, kompetanseheving, reiseliv, infrastruktur m.m. I breddeundersøkelsen finner vi at addisjonaliteten har vært størst for utvikling av innovasjonssystemer og næringsrettede nettverk, og særlig for næringshage- og forskningsparkinitiativ og for nettverksinitiativ mellom lokale bedrifter og offentlige aktører. **I casestudiene finner vi eksempelvis at midlene her har hatt en viktig vedvarende rolle for Namdalshagen AS, med årlig finansiering sammen med fylkeskommunen og SIVA, og da særlig når det gjelder å utløse andre midler**».

(Rambøll 2012: 24)

«De fleste forvalterne opplever at rollefordelingen mellom forvalter og fylkeskommune er god og klar. De viste til en god avklaring mellom politisk og administrativt nivå, og hvilke oppgaver og grenser som er mellom dem. Rundt halvparten av disse viste mer konkret til et godt eller svært godt samarbeid med Fylkeskommunen, særlig gjennom regionrådene. Intervjuer med forvaltningsaktører tyder på at samarbeid med Fylkeskommunen er bedre under en regional løsning, enn gjennom mer avgrensede kommunale initiativ. **Dette samsvarer med casestudiene i evalueringen, der det eksempelvis i Midte Namdal samkommune ble trukket frem som en klar fordel at regionsenhetene kan samordne fordeling av midler, og redusere eventuelle geografiske barrierer.** Kjennetegn på godt samarbeid inkluderte faglige råd og oppfølging, faste kontaktpersoner, møteplasser, nettverk, samfinansiering, interesse fra Fylkeskommunen om kommunale forhold, regionale utviklingsprogram, utviklingsavtaler, samarbeidsavtaler og kompetente saksbehandlere»

(Rambøll 2012: 32)

2.1.2 Indre Namdal regionråd

Indre Namdal Regionråd (INR) er et samarbeidsorgan for kommunene Grong, Høylandet, Lierne, Namsskogan, Røyrvik, Snåsa og Nord-Trøndelag fylkeskommune. Snåsa kommune går ut fra samarbeidet i 2015, og har ikke vært med i byregionprosjektet for namdalsregionen. Samarbeidet ble etablert i 1987.

Formålet til Indre Namdal Regionråd er å arbeide med saker av felles interesse mellom kommunene og fremme regionens interesser i fylkes og rikssammenheng med det hovedmål å skape gode levevilkår og utviklingsmuligheter for de som bor og bosetter seg i regionen. Regionrådet skal også arbeide for å sikre eksisterende arbeidsplasser og skaffe nye der folk bor. Gjennom regionrådssamarbeidet skal det utvikles et nært og konkret samarbeid mellom selvstendige kommuner og Nord-Trøndelag fylkeskommune. Det skal også arbeides for å ta i bruk den kompetanse som finnes i den enkelte kommune, og legge til rette for en samordning av kommunale tjenester.

Indre Namdal har siden 1993 hatt sin egen Fylkesdelplan. Gjeldende fylkesdelplan var den femte i rekken og gikk ut 2012. Fylkestinget vedtok i sak 26/12, Planstrategi for Nord – Trøndelag 2012 – 2015. Her ble det ikke lagt opp til en ny rullering av Fylkesdelplan for Indre Namdal med prosesskrav etter plan og bygningsloven. Indre Namdal Regionråd vedtok å utarbeide regionale strategier for Indre Namdal (Se INR 2013). Dette er et planverk uten prosesskrav etter plan og bygningsloven, men likevel et fullverdig strategisk dokument. De regionale strategiene skal fungere som regionens felles utviklingsplan

basert på situasjonen i 2012 og de muligheter og fortrinn som regionen har.¹⁰ Indre Namdal Regionråd gjennomførte i perioden 2010-2013 første fase av utviklingsprosjektet KiIN-Kunnskap og Innovasjon i Indre Namdal, med mål om å «utvikle Indre Namdal til et innovativt samfunn attraktive arbeidsplasser» (kap. 2.4 og 5.).

Regionalt næringsfond for Indre Namdal er etablert med forankring i Regionalt Utviklingsprogram for Nord-Trøndelag. Fondet tilføres hvert år midler fra Nord-Trøndelag fylkeskommune, og skal benyttes til tiltak for å fremme regional næringsutvikling (...) Daglig leder i Indre Namdal regionråd er også leder for det regionale fondet. Det er tiltaksapparatene i kommunene i regionen som behandler søknader til fondet. Søknadene blir endelig avgjort i et fondsstyre, hvor medlemmene er en person fra hver kommune, samt daglig leder i Indre Namdal regionråd. Regionalt næringsfond har møte ca. en gang i måneden». Sekretariatet for fondet er lagt til Grong vgs.¹¹

2.1.3 Ytre Namdal regionråd - Kystgruppen

Ytre Namdal regionråd – Kystgruppen består av kommunene Nærøy, Vikna og Leka. I tillegg er Nord -Trøndelag fylkeskommune medlem i sammenslutningen. Kystgruppen består av ordfører, varaordfører og en politiker fra opposisjonen i de enkelte kommunene. I tillegg møter rådmennene uten stemmerett¹².

Regionen har på mange områder felles arbeidsmarked, og jobber for å finne sammenfallende strategier innenfor tjenesteproduksjon, infrastruktur og næringsutvikling. Kystgruppen forvalter også det regionale fondet som er etablert for å gi næringslivet litt drahjelp.

Kystgruppens målsettinger for regionen handler om fem punkter: 1) å arbeide med saker av felles interesse mellom kommunene og fremme regionens interesser i fylkes- og rikssammenheng med det hovedmål å skape gode levekår og utviklingsmuligheter for de som bor og har sin virksomhet i regionen. 2) Utvikle nært og konkret samarbeid mellom tre selvstendige kommuner og Nord-Trøndelag fylkeskommune. 3) Utvikle og ta i bruk den kompetanse som finnes i den enkelte kommune og legge til rette for en samordning av kommunale tjenester. 4) Iverksette og sørge for at de oppgaver og vedtak som er pålagt av deltakerkommunene, blir gjennomført. Regionrådet skal ikke fungere som et nytt forvaltningsorgan, men ha en funksjon som et rådgivende samarbeidsorgan. 5) Kystgruppen kan samarbeide med aktuelle samarbeidspartnere også utenom regionen.¹³

2.2 Videregående skoler i Namdalsregionen

I Nord-Trøndelag er det 11 offentlige videregående skoler, og 3 av disse ligger i Namdalen: Grong videregående skole, Ytre-Namdal videregående skole i Rørvik og Olav Duun videregående skole i Namsos. Av fylkets 7000 elever er det omtrent 1400 elever

¹⁰ <http://www.indre-namdalen.no/> (lastet 29.10.14) For ansvarsfordeling, mandat og rapporteringslinjer og prioriterte tiltak 2013, se: [http://www.indre-namdalen.no/www/inregion/resource.nsf/files/www9q3eek-handlingsplan_2014_staus_september/\\$FILE/handlingsplan_2014_staus_september.pdf](http://www.indre-namdalen.no/www/inregion/resource.nsf/files/www9q3eek-handlingsplan_2014_staus_september/$FILE/handlingsplan_2014_staus_september.pdf) (lastet 29.10.14)

¹¹ <http://www.indre-namdalen.no/regionalt-neringsfond> (lastet 6.11.14)

¹² <http://www.kystgruppen.no/node/5> (lastet 30.11.14)

¹³ <http://www.kystgruppen.no/> (lastet 06.11.14)

som går på disse tre skolene. Olav Duun videregående skole er den største med omtrent 800 elever, mens Rørvik og Grong har omtrent 300 hver. I tillegg kommer omtrent 400 som deltar i voksenopplæring. Alle tre skolene tilbyr både studieforbereidende og ulike yrkesfaglige studieretninger. Ved Grong videregående skole har de også landslinje innen sportsfiske som er et treårig løp innenfor naturbruk som gir generell studiekompetanse med fokus på kyst-, innlands- og laksefiske. Denne opplæringen skjer i nært samarbeid med næringslivet og FoU-miljøer knyttet til sportsfiske. For kommunene i Indre Namdal er en satsing på naturbasert næringsutvikling det siste tiåret fremhevet som en viktig næringsstrategi (se blant annet Strategisk næringsplan for Namsskogan kommune 2007-2011). I tillegg er det Val videregående i Kolvereid med omtrent 130 elever. Val er en privat internatskole drevet av Norsk Luthersk Misjonssamband. Programområdene er relatert til naturbruk, landbruk og akvakultur. Næringsnettverket i NYN (tabell 2.2 og kap.5.2.1), og havbruksnæringen spesielt, har i flere år systematisk jobbet med at det skal finnes tilbud innen maritim sektor på videregående skolenivå i regionen.

Felles for alle skolene er at de har mange elever som bor på hybel. Ved Grong videregående skole er det for eksempel cirka 1/3 eller 100 elever som bor på hybel.

2.3 Utdanningsmuligheter utover videregående

Høgskolen i Nord-Trøndelag har et av sine fire campus i Namsos. Ved studiested Namsos tilbys det bachelorutdanning innen sykepleie-, vernepleie-, og farmasi (reseptar), flere videreutdanningstilbud og masterstudium i Helse- og sosialfag. Det er god søknad til alle disse studiene. HiNT Namsos har ca. 650 studenter og 75 ansatte.

Etterutdanningsnettverket i Namdalen (EiNa) er også tilknyttet studiested Namsos. Dette nettverket ble etablert i 1998, og er et partnerskap bestående av 16 kommuner, Helse Midt-Norge, HiNT og 3 helse- og sosialfaglige institusjoner er medlemmer og eiere (Brenne og Sandberg 2009). EiNa har blitt beskrevet som et kompetansesamvirkelag som har som primær målsetting å tilby kurs og faglige opplegg etter forespørsel/bestilling fra medlemmene. EiNa har i så måte bidratt til å øke videreutdanningstilbudet i Namdalen, i tillegg til å ha arbeidet med ulike kompetanseutviklingsprosjekter i regionen (ibid).

I tillegg til de studiene som tilbys ved studiested Namsos er det mulig å ta flere av HiNTs andre utdanninger som nett/fleksible studier. HiNTs strategi er også at dette tilbudet skal utvides og at flere studier skal tilbys som nettstudier. En generell kommentar til dette er at gjennom den teknologiske utviklingen som har vært i de senere årene, så spiller sted en mindre rolle med tanke på å kunne få utdanning/videreutdanning. Utdanningssektoren er inne i en utviklingsprosess hvor stadig flere aktører tilbyr nettstudier som gjør at det ikke lenger er nødvendig å flytte til studiestedet for å følge utdanningen. Gjennom ulike MOOCs (Massive Open Online Courses) vil det for eksempel være mulig å sitte i Rørvik og fullføre en utdanning ved Universitetet i Oslo, eller ved Harvard og MIT for den del.¹⁴ Dette gjør at utdanningen blir tilgjengelig for grupper som av ulike grunner ikke kan flytte på seg.

¹⁴ På nettstedet <http://www.mooc.no/> (lastet 30.10.14) finner en for eksempel en oversikt over MOOC-inspirerte, nettbaserte kurs i regi av norske universitet og høyskoler.

2.4 Relevante prosjekt relatert til vekst og verdiskaping i Namdalen

I tabell 2.2 er noen av de større pågående prosjektene i Namdalsregionen listet opp. Det er prosjekter med målsetting om å bygge opp om økt verdiskaping i regionen. Noen av prosjektene vil igjen inneholde, eller være komplementære med prosjekt som omfavner et mer avgrenset geografisk nedslagsfelt. For eksempel er det en rekke relevante prosjekt relatert til omstillingsprogrammet i Ytre Namdal, som regionalt infrastrukturprosjekt i et samarbeid mellom næringslivet i Ytre Namdal, Nyskaping og utvikling i Ytre Namdal, og kommunene Bindal, Høylandet, Leka, Nærøy og Vikna. Det har også nylig pågått en prosess med oppstart av Luftfartsforum Namdal, med mål om å utvikle både Rørvik og Namsos lufthavn. Forumet opprettes fra 1. januar 2015. Begge de nevnte flyplassene ble også i vår analyse fremhevet som meget viktige for utvikling av næringslivet i regionen.

Tabell 2.2 Relevante prosjekt for å øke vekstkraften i Namdalen

Prosjekt/kilde	Beskrivelse
Strategi for politisk samhandling på infrastrukturuområdet i Region Namdal.	Denne strategien skal omfatte ønsket utvikling av all samferdselsrelatert infrastruktur i Namdalen og være overordnet og førende. Hovedhensikten er at en samlet opptreden fra Region Namdal skal føre til at det blir investert mer i infrastruktur i regionen. I tillegg er det en viktig del av prosjektet å bidra til å bygge opp en god intern kommunikasjon og samhandling mellom kommunene. Prosjektet er initiert av Region Namdal, og prosjektleder er Susanne Bratli.
KiIN, Kunnskap og innovasjon i Indre Namdal (jf. kap. 5.2.5)	Prosjektet startet i 2010. Målsettingen er å arbeide sammen i en tiårsperiode for å bidra til å utvikle Indre Namdal til et innovativt samfunn med attraktive arbeidsplasser. I første fase av prosjektet - som har gått over tre år - har hovedoppgaven vært å videreutvikle innovasjonssystemet i regionen. Det har vært et fokus på å skape arenaer i Indre Namdal hvor innovasjonsaktørene har møttes. I de neste to fasene skal det 1) arbeides med å stimulere til nyskaping og innovasjon, og 2) bidra til økt tilflytting og nyetableringer ¹⁵
Visit Namdal (jf. kap. 5.2.2)	Visit Namdal er et prosjekt med mål om å samle reiselivet i regionen. Det offisielle destinasjonsselskapet <i>Visit Namdalen SA</i> ble stiftet 04.10.13, og skal jobbe med en samlet markedsføring av Namdalen som reiselivsdestinasjon gjennom en felles merkevare; fiske, friluftsliv og fellesskap. www.visitnamdalen.com . Arbeidet med å få på plass selskapet har vært drevet fram av reiselivsnæringen og de 13 kommunene i Namdalen. Partnerskap/finansiering: Kommunene i Namdalen, reiselivsnæring, NTFK. Visit Namdal har fått støtte til et treårig prosjekt (2013-15) til mobilisering, utvikling, reisemåls- og produktutvikling.
Skogpådriverprosjekt Namdal	Dette er et Aktivitetspådriverprosjekt for Skognettverket i Namdalen. Hovedmålsetting er å øke aktiviteten og verdiskapinga i skognæringa i Namdalen med hovedfokus på aktivitetspådriving og veiledning rettet direkte mot den enkelte skogeier.

¹⁵ <http://www.indre-namdalen.no/KiIN> (lastet 5.11.14)

	Skogbruket står fortsatt sentralt i næringslivet i Namdalen og det er viktig for hele regionen at hele næringskjeden i skogbrukes utvikles. Skal dette skje er man avhengig av et samspillet mellom alle ledd, og dette inkluderer også kommunikasjon og samferdsel. Prosjekteier for Skogpårdriverprosjekt Namdal er Indre Namdal Regionråd. Varighet: januar 2014 – 2016.
MiiN Mineralressurser i Namdal	I regionen Indre Namdal finnes en rekke påviste interessante mineralske ressurser. Tidligere gruvevirksomhet i Skorovas og ved Grong Gruber i Røyrvik, gjør at regionen har erfaring med denne type verdiskaping. Indre Namdal har i tillegg store løsmasseressurser og områder egnet for uttak av naturstein. Internasjonalt og i Norge er det sterk fokus på leting, utvinning og prosessering av mineralske råstoffer. EU har iverksatt et eget råmaterialinitiativ og i Norge la regjeringen fram strategi for mineralnæringen den 13. mars 2013. Mineralstrategien legger til rette for økt innstas på prospektering, samordning av planprosesser og utvikling av miljøvennlige løsninger for deponering og alternativ anvendelse av restmasser. Spesielt fremheves behovet for at fylkeskommuner og kommuner ved utarbeidelse av planstrategier legger opp til langsiktig og helhetlig utnyttelse av mineralressurser. Regjeringens mål er en verdiskapende og lønnsom mineralnæring med god vekstkraft. Det er allerede bevilget 100 mill. kroner til NGU fra staten til økt prospektering i Nord-Norge Fra 2013 er det i tillegg gitt tilskudd til økt prospektering i Sør-Norge (Sintef 2013).
Nyskaping og Utvikling i Ytre Namdal (NYN) (jf. kap. 5.2.1) 124 prosjekt er så langt registrert i tilknytning til NYN: http://www.nyn.no/NYN/Web.nsf/PROSJ?OpenForm&TM=	Strategisk plan 2010-2015: Nyskaping og utvikling i Ytre Namdal har vært førende for et ekstraordinært næringsutviklingsarbeid i kommunene Leka, Vikna og Nærøy i perioden 2010 – 2015. Denne felles utviklingsplanen er et resultat av at Nærøy kommunes søknad til Kommunal og regionaldepartementet (KRD) om omstillingsstatus (sept. 2008) og føringer fra KRD og Nord Trøndelag fylkeskommune om å legge denne søknaden til grunn for et ekstraordinært utviklingsprogram for regionen Ytre Namdal. ¹⁶ Utviklingsselskapet finansieres av Kommunal- og regionaldepartementet, Nord-Trøndelag fylkeskommune og eierne. For å underbygge det konkrete sysselsettingsarbeidet vil det også bli brukt ressurser innen to utviklingsområder a) Kompetanse, b) Regional samhandling (ibid.)
RUP-rapport 2014	For en oversikt over prosjekt/aktiviteter i Namdal som er finansiert over RUP, sortert etter innsatsområder, se: http://www.ntfk.no/bibliotek/saker/2014/FT/Vedlegg%20april%202014/Vedlegg%201%20RUP-rapport.pdf:
Indre Namdal 2014	Se også oversikt prioriterte tiltak, etter innsatsområder og mål: http://www.indre-namdalen.no/www/inregion/resource.nsf/files/www9q3eek-handlingsplan_2014_staus_september/\$FILE/handlingsplan_2014_staus_september.pdf
Utviklingsplan for Midtre Namdal 2011-2015	Delmål og aktiviteter, jf 5 hovedmål for arbeidet presentert i kap. 2.1.1 http://www.midtre-namdalen.no/utviklingsplan.170935.no.html

¹⁶ <http://www.kystgruppen.no/node/21> (lastet 27.10.14)

3. Demografisk utvikling og arbeidsmarked

I Effektutvalgets rapport fra 2004 (NOU 2004:2) var utgangspunktet å øke kunnskapen om effekter av ulike typer statlig innsats for regional utvikling og distriktspolitiske mål. I denne ble det også gjort en analyse av Namdalsregionen. Denne analysen fremhever at det over en lengre tid hadde vært en nedgang i befolkningen, og at det hadde skjedd en sentralisering i regionen. Sentraliseringen var i første rekke knyttet til Namsos, men også til andre mindre tettsteder i regionen. Det fremheves at regionen, med unntak av Namsos, Rørvik/Kolvereid og Grong, er spredtbygd. Vår analyse vil vise at dette fortsatt er tilfelle, og at Namsos, Rørvik og Grong fremstår som sentra i «sine» regioner (se kart i kap.6). Effektutvalget viste videre til at utviklingen har vært forskjellig i de tre regionene i Namdalen, med entydig befolkningsnedgang i Indre Namdal. På grunn av utviklingen innen havbruk og relaterte næringer synes utviklingen i Ytre Namdal å ha snudd omkring 2000 tallet. Ser vi på tallene fra i dag, så viser dette at det har vært en liten befolkningsvekst, men at framskrivninger viser at en forventer en større vekst i neste ti-årsperiode (se tabell 3.1).

3.1 Befolkningsutvikling

I tabellen nedenfor går vi gjennom historisk endring i folketall de siste ti år og framskrevet endring i folketall de neste ti år for aktuelle kommuner og regioner. Framskrivningene er basert på SSBs mest brukte alternativ med middels vekst, MMMM, hvor hver M står for middels nivå når det gjelder hhv. fruktbarhet, dødelighet, innenlands mobilitet og netto innvandring. Disse framskrivingene vektlegger de fire siste årenes flyttemønster og noe mer langsiktige endringer i fruktbarhet og dødelighet.

Tabell 3.1 Befolkningsendringer i Namdal (Kilde: Egne beregninger med bruk av data fra SSB).

	Folketall 2014		Historisk endring i perioden 2004-2014		Framsikrevet endring i perioden 2014-2024	
	Antall	andel ift. Namdal	antall	prosent	Antall	prosent
Nord-Trøndelag	135142	3,68	7169	5,6 %	10524	7,8 %
Namdal	36705	1,00	274	0,8 %	1488	4,1 %
Ytre Namdal	9941	0,27	44	0,4 %	509	5,1 %
Vikna	4321	0,12	300	7,5 %	350	8,1 %
Nærøy	5064	0,14	-176	-3,4 %	213	4,2 %
Leka	556	0,02	-80	-12,6 %	-54	-9,7 %
Indre Namdal	6511	0,18	-309	-4,5 %	-27	-0,4 %
Lierne	1385	0,04	-150	-9,8 %	-77	-5,6 %
Røyrvik	498	0,01	-41	-7,6 %	-32	-6,4 %
Namsskogan	922	0,03	-36	-3,8 %	-42	-4,6 %
Grong	2449	0,07	-81	-3,2 %	141	5,8 %
Høylandet	1257	0,03	-1	-0,1 %	-17	-1,4 %
Midtre Namdal	20253	0,55	539	2,7 %	1006	5,0 %
Namsos	13083	0,36	657	5,3 %	704	5,4 %
Namdalseid	1676	0,05	-103	-5,8 %	-26	-1,6 %
Overhalla	3732	0,10	192	5,4 %	376	10,1 %
Fosnes	642	0,02	-106	-14,2 %	-55	-8,6 %
Flatanger	1120	0,03	-101	-8,3 %	7	0,6 %

Vi ser at 36700 personer bor i Namdalen fordelt med 27 % i Ytre Namdal, 18 % i Indre Namdal og 55 % i Midtre Namdal. Vikna har vokst mest i perioden i prosent men Ytre Namdal som helhet har stagnert. Basert på de siste årenes utvikling i flytting og at en stadig større andel av befolkningen blir over arbeidsfør alder, viser framskrivingene vekst også i Nærøy de neste ti årene.

I Indre Namdal har det vært tilbakegang i alle kommuner siden 2004. Utflyttingen har her vært høy, også de siste årene, slik at framskrivingene viser en fortsatt tilbakegang i årene som kommer. Unntaket er Grong, det største tettstedet som også ligger i pendlingsområdet til Namsos (jf. figur 6.1). I Midtre Namdal er det Namsos og Overhalla som har vokst omtrent likt i prosent, mens det for øvrig har vært negativ utvikling. Framskrivningene viser her fortsatt sterk vekst i Namsos og Overhalla, og at utviklingen i spesielt Namdalseid og Flatanger bedres noe. En årsak til framskrevet høyere befolkningsvekst i mange kommuner, er at en stadig høyere andel av befolkningen blir eldre enn arbeidsfør alder. Utviklingen i antall personer i arbeidsfør alder er relativt sett svakere.

3.2 Arbeidsfør alder

Tabell 3.2 Endringer i antall personer i arbeidsfør alder i Namdal (Kilde: Egne beregninger med bruk av data fra SSB).

	Arbeidsfør alder 2014 (18-66)		Historisk endring i perioden 2004-2014		Framscrevet endring i perioden 2014-2024		Andel i arbeidsfør alder (16-66 år) av samlet folketall	
	antall	andel ift. Namdal	Antall	antall	antall	prosent	2014	2024
Nord-Trøndelag	86991	3,73	5624	6,3 %	2745	2,8 %	0,64	0,62
Namdal	23351	1,00	503	2,0 %	6	0,0 %	0,64	0,61
Ytre Namdal	6356	0,27	166	2,4 %	117	1,6 %	0,64	0,62
Vikna	2778	0,12	229	8,2 %	156	5,1 %	0,64	0,63
Nærøy	3249	0,14	19	0,5 %	18	0,5 %	0,64	0,62
Leka	329	0,01	-82	-17,7 %	-57	-14,1 %	0,59	0,54
Indre Namdal	4009	0,17	-250	-5,3 %	-187	-4,1 %	0,62	0,59
Lierne	848	0,04	-99	-9,3 %	-103	-10,5 %	0,61	0,57
Røyrvik	304	0,01	-52	-13,3 %	-38	-10,6 %	0,61	0,57
Namsskogan	539	0,02	-52	-7,7 %	-38	-5,9 %	0,58	0,57
Grong	1574	0,07	33	1,9 %	30	1,7 %	0,64	0,62
Høylandet	744	0,03	-80	-8,9 %	-38	-4,4 %	0,59	0,57
Midtre Namdal	12986	0,56	587	4,3 %	76	0,5 %	0,64	0,61
Namsos	8432	0,36	567	6,6 %	161	1,7 %	0,64	0,62
Namdalseid	1056	0,05	-38	-3,1 %	-92	-7,7 %	0,63	0,58
Overhalla	2379	0,10	137	5,6 %	116	4,4 %	0,64	0,61
Fosnes	403	0,02	-47	-9,2 %	-72	-15,4 %	0,63	0,56
Flatanger	716	0,03	-32	-3,9 %	-37	-4,4 %	0,64	0,60

Vi ser at antall personer i arbeidsfør alder antas å stagnere i årene som kommer for hele Namdalen sett under ett. I Indre Namdal forventes en klar tilbakegang, mens det i Ytre og

Midtre Namdal forventes en vekst på mellom 76 og 117 personer i perioden. Skal denne veksten nås, må arbeidsmarkedet utvikle seg tilsvarende, enten ved noe vekst i arbeidsplasser, eller netto utpendling. Vi ser også små forskjeller i andel av befolkningen i arbeidsfør alder i 2014. Leka, Røyrvik, Namsskogan, Høylandet og Lierne har relativt lav andel av befolkningen i arbeidsfør alder. De andre ligger mye nærmere fylkesgjennomsnittet på 64 % av befolkningen. I følge framskrivingene vil situasjonen forverres betraktelig de neste 10 årene, spesielt i Leka, Lierne, Røyrvik, Fosnes og Flatanger kommuner. Endringer i antall personer i arbeidsfør alder har normalt veldig sterk sammenheng med endringer i arbeidsmarkedet.

3.3 Bosted vs Arbeidssted – jobbpendling

I tabellen nedenfor ser vi på antall arbeidsplasser (sysselsatte med arbeidssted i kommunen), innpendlere (sysselsatte etter arbeidssted i kommunen men bosatt i en annen kommune), utpendlere (sysselsatte etter bosted i kommunen men arbeidssted i en annen kommune), og arbeidstakere (sysselsatte i Norge med bosted i kommunen). Mellom disse kategoriene er det en definisjonsmessig sammenheng, slik at f.eks. antall arbeidstakere er lik summen av arbeidsplasser og utpendlere minus innpendlere. I de regionale tallene i tabellen er de kommunevise pendlingstallene summert. Regionale pendlingstall kommer vi tilbake til.

Tabell 3.3 Arbeidsplasser, innpendlere, utpendlere og bosatte arbeidstakere i Namdal (Kilde: Egne beregninger med bruk av registerdata fra 4. kvartal 2013 fra SSB).

	Arbeidsplasser		Innpendlere		Arbeidstakere		Utpendlere	
	Antall	andel Namdalen	Antall	andel Namdalen	Antall	andel Namdalen	Antall	andel Namdalen
Nord-Trøndelag	62941	3,57	16014	4,09	67285	3,62	20358	4,18
Namdal	17612	1,00	3912	1,00	18570	1,00	4870	1,00
Ytre Namdal	4715	0,27	981	0,25	5052	0,27	1318	0,27
Vikna	2514	0,14	662	0,17	2254	0,12	402	0,08
Nærøy	1940	0,11	281	0,07	2519	0,14	860	0,18
Leka	261	0,01	38	0,01	279	0,02	56	0,01
Indre Namdal	2997	0,17	554	0,14	3304	0,18	861	0,18
Lierne	644	0,04	39	0,01	751	0,04	146	0,03
Røyrvik	211	0,01	29	0,01	259	0,01	77	0,02
Namsskogan	401	0,02	61	0,02	441	0,02	101	0,02
Grong	1197	0,07	340	0,09	1183	0,06	326	0,07
Høylandet	544	0,03	85	0,02	670	0,04	211	0,04
Midtre Namdal	9900	0,56	2377	0,61	10214	0,55	2691	0,55
Namsos	7077	0,40	1640	0,42	6504	0,35	1067	0,22
Namdalseid	638	0,04	175	0,04	851	0,05	388	0,08
Overhalla	1437	0,08	438	0,11	1956	0,11	957	0,20
Fosnes	246	0,01	56	0,01	304	0,02	114	0,02
Flatanger	502	0,03	68	0,02	599	0,03	165	0,03

Tabellen viser at Namsos har 40 % av arbeidsplassene i Namdalen, men bare 35 % av

arbeidstakerne, dvs. at det er netto innpendling til Namsos. Grong og Vikna har også netto innpendling, noe som tyder på at tettstedene her har en arbeidsmarkedsfunksjon for et større omland enn egen kommune. Vi ser videre at Ytre Namdal har 27 % av arbeidsplassene, og samme andel av arbeidstakerne. Indre Namdal har 17 % av arbeidsplassene, og om lag 18 % av arbeidstakerne bosatt. I tabellen nedenfor ser vi på utviklingen i arbeidsmarkedet de siste ti år.

Tabell 3.4 Endring i arbeidsplasser, innpendlere, utpendlere og bosatte arbeidstakere i perioden 2004-2014 i Namdal (Kilde: Egne beregninger med bruk av registerdata fra 4. kvartal 2013 fra SSB).

	Vekst ut- pendling	Vekst inn- pendling	Vekst netto ut-pendling	Vekst arbeids-plasser	Vekst arbeids- takere
Nord-Trøndelag	4155	5056	-901	6 979	6078
Namdal	861	1044	-183	1 219	1036
Ytre Namdal	288	274	14	265	279
Vikna	115	212	-97	339	242
Nærøy	187	39	148	-84	64
Leka	-14	23	-37	10	-27
Indre Namdal	102	132	-30	18	-12
Lierne	23	16	7	-24	-17
Røyrvik	-1	7	-8	-2	-10
Namsskogan	18	15	3	-18	-15
Grong	56	51	5	1	6
Høylandet	6	43	-37	61	24
Midtre Namdal	471	638	-167	936	769
Namsos	178	356	-178	796	618
Namdalseid	108	23	85	-71	14
Overhalla	169	182	-13	153	140
Fosnes	0	33	-33	-8	-41
Flatanger	16	44	-28	66	38

Tabellen viser at innpendlingen øker mer enn utpendlingen i Namdal. Konsekvensen er at veksten i bosatte arbeidstakere blir mindre enn veksten i arbeidsplasser.

Etter 1960 har vi opplevd en transportrevolusjon, spesielt i antall kjøretøy, men også i forhold til vegstandard. Mange vil hevde at spesielt på det sistnevnte er det mye å gå på, og i analysen er dette også noe som blir fremhevet som et sentralt område for å øke verdiskapingen i en region. Politikere i Namdalen har gjennom prosjektet «Strategi for politisk samhandling på infrastrukturområdet i Region Namdal» (kap.2, tabell 2.2) tydeliggjort behovet for økt satsing på dette feltet. Likevel er konkretisering av prosjekt i en slik plan avhengig av ytre rammefaktorer og prioriteringer som kan medføre en lang tidshorisont for gjennomføring. Dette er utfordrende med tanke på vekst i næringsliv og opprettholdelse av bosettingsmønsteret.

I tabellen nedenfor viser vi regional pendling og sysselsatte personer i Namdalen fordelt på arbeidssted og bosted. Med regional pendling mener vi at intern pendling mellom kommuner i hhv. Midtre, Indre og Ytre Namdal er nullt ut i tabellen. Slik pendling kommer vi tilbake til. Unntaket er pendling til og fra Namsos som vi har inkludert i tabellene.

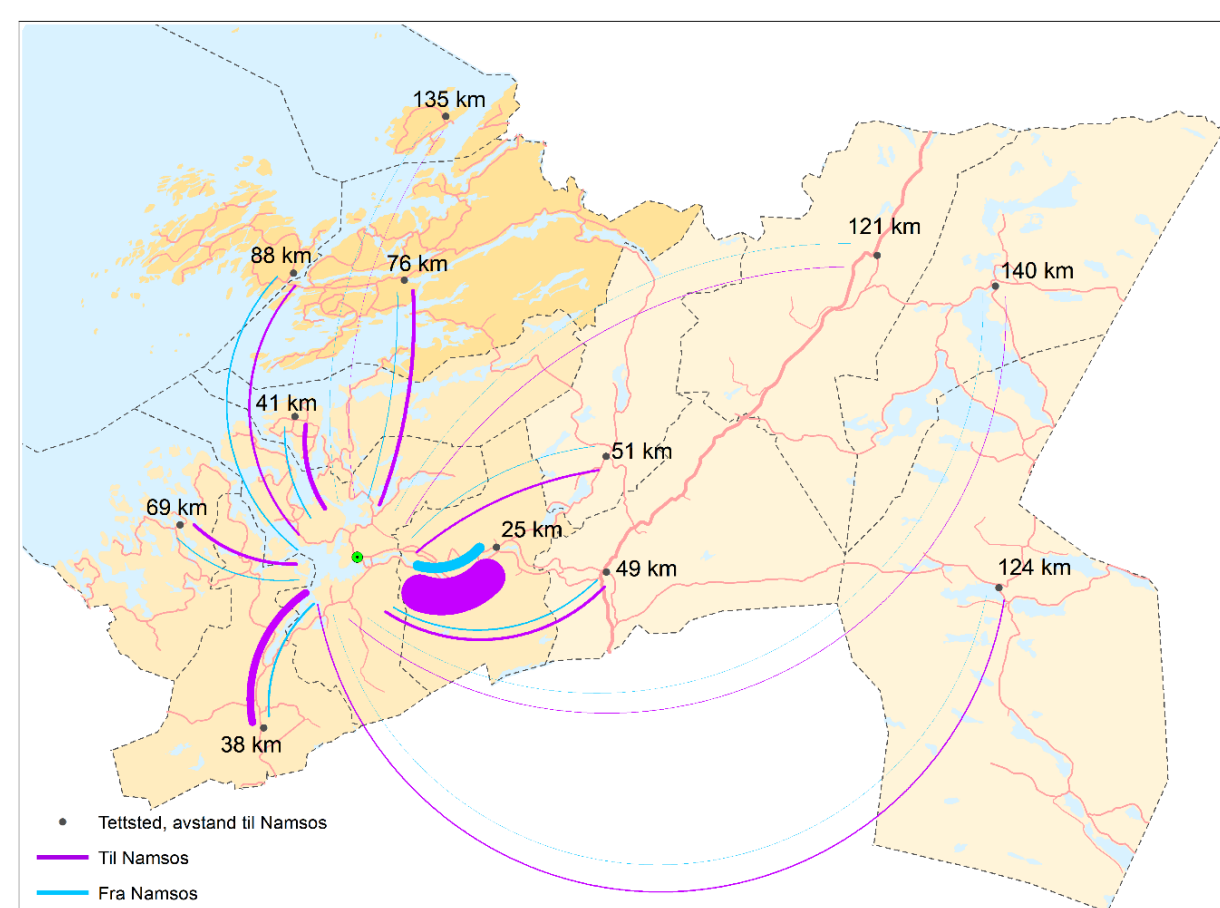
Tabell 3.5 Antall sysselsatte personer med arbeidsplass eller bosted, 4. kvartal 2013 (Kilde: Egne beregninger basert på registerdata for sysselsetting fra SSB).

Arbeidssted							
Bosted	Namsos	Øvrig Midtre- Namdalen	Indre Namdalen	Ytre Namdalen	Namdalen	Trøndelag	Arbeids- takere
Antall personer							
Namsos	5437	265	47	46	5795	6196	6504
Øvrig Midtre-N.	928	2172	109	17	3226	3529	3710
Indre Namdal	137	166	2608	15	2926	3116	3304
Ytre Namdal	116	16	18	4453	4603	4777	5052
Arbeidsplasser	7077	2823	2997	4715	17612	225240	228707
Nord-Tr.lag	6812	2759	2919	4556	17046	63805	67285
Namdalen	6618	2619	2782	4531	16550	17618	18570
Andel av bosatte arbeidstakere							
Namsos	84 %	4 %	1 %	1 %	89 %	95 %	100 %
Øvrig Midtre-N.	25 %	59 %	3 %	0 %	87 %	95 %	100 %
Indre Namdal	4 %	5 %	79 %	0 %	89 %	94 %	100 %
Ytre Namdal	2 %	0 %	0 %	88 %	91 %	95 %	100 %
Arbeidsplasser	3 %	1 %	1 %	2 %	8 %	98 %	100 %
Nord-Tr.lag	10 %	4 %	4 %	7 %	25 %	95 %	100 %
Namdalen	36 %	14 %	15 %	24 %	89 %	95 %	100 %
Andel av arbeidsplasser							
Namsos	77 %	9 %	2 %	1 %	33 %	3 %	3 %
Øvrig Midtre-N.	13 %	77 %	4 %	0 %	18 %	2 %	2 %
Indre Namdal	2 %	6 %	87 %	0 %	17 %	1 %	1 %
Ytre Namdal	2 %	1 %	1 %	94 %	26 %	2 %	2 %
Arbeidsplasser	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Nord-Tr.lag	96 %	98 %	97 %	97 %	97 %	28 %	29 %
Namdalen	94 %	93 %	93 %	96 %	94 %	8 %	8 %

I første del av tabellen vises antall personer i de ulike kategoriene. Vi ser at 5437 personer har både bosted og arbeidssted i Namsos. Det totale antall arbeidsplasser i Namsos kommune er 7077, mens det samlede antall arbeidstakere (sysselsatte personer) med bosted i Namsos er 6504. I neste del av tabellen vises andeler av bosatte arbeidstakere, f.eks. at 84 % av sysselsatte personer med bosted i Namsos, også jobber i Namsos. Den siste delen av tabellen viser andeler av arbeidsplassene i hver region. Her ser vi at 77 % av arbeidsplassene i Namsos, innehas av personer som bor i Namsos. 94 % av arbeidsplassene i både Namsos og Namdalen innehas av personer som bor i Namdalen. De resterende 6 % av arbeidsplassene innehas av arbeidstakere fra øvrig Nord-Trøndelag og resten av landet. Tabellen viser også at omfanget av pendling mellom de tre regionene i Namdalen er svært beskjeden. Det høyeste pendlingsomfanget er mellom Midtre Namdal og Indre Namdal, hvor 4-6 % av arbeidsplassene eller bosatte arbeidstakere innebærer slik pendling.

Kartet i figur 3.1 viser avstand fra de ulike kommunesentra i Namdalen til regionbyen Namsos, samt at størrelsen på linjene er beregnet ut fra reelle tall for hvor mange som pendler til og fra Namsos i forbindelse med arbeid, jf. tabell 3.6. Dersom man ser på pilene

og sammenligner med figur 3.2 ser man blant annet at det er svært mange som pendler inn fra nærområdene til Namsos, og da spesielt fra Overhalla og Namdalseid. Det er også en del som pendler motsatt vei, men likevel betydelig færre. Av figur 3.2 ser man at det går en grense på omkring 45-60 minutt i reisetid. Dersom reisetiden er lenger synker andelen som pendler til mellom 10-5% av arbeidstakerne. Se også kart i kap.6 som viser rekkevidde for 45 minutters kjøring omkring regionsentra.

Figur 3.1 Kart som viser avstand fra Namsos til de ulike kommunesentra, og inn- og utpendling av arbeidstakere til Namsos (Kart: Torgim Sund, HiNT)

Tabellen nedenfor viser antall personer som bor eller arbeider i ulike kommuner i Namdal pr 4.kvartal 2013. Vi ser f.eks at 999 personer bor og arbeider i Overhalla, mens 659 personer bor i Overhalla og jobber i Namsos. I Namsos er det for øvrig relativt liten innpendling fra øvrige kommuner.

Tabell 3.6 Antall personer som bor og arbeider i ulike kommuner i Namdal i 2013 (Kilde: Egne beregninger med bruk av data fra SSB)

Bokommune	Arbeidsstedkommune												
	Nam - sos	Nam - dals - eid	Li - ern e	Røy - vik	Nams - skog - an	Gron g	Høy - land - et	Over - halla	Fos - nes	Flat - ang - er	Vik - na	Nær - øy	Lek a
Namsos	5437	36	7	1	1	30	8	182	28	19	30	14	2
Namdalseid	133	463	1	0	0	1	0	35	0	12	1	0	1
Lierne	24	1	605	7	1	18	0	4	0	0	0	1	0
Røyrvik	9	0	4	182	14	7	1	3	0	0	2	1	0
Namsskogan	8	1	0	4	340	24	1	0	0	0	1	0	0
Grong	52	2	7	3	15	857	17	89	1	1	1	0	0
Høylandet	44	1	0	0	2	40	459	62	0	1	1	8	0
Overhalla	659	0	1	0	4	81	20	999	4	4	9	2	1
Fosnes	80	0	0	0	0	0	0	3	190	0	2	0	0
Flatanger	56	15	1	0	0	0	0	2	11	434	0	1	0
Vikna	42	0	1	0	1	1	2	2	2	0	185	161	0
Nærøy	68	2	3	0	1	4	5	4	4	1	526	1659	8
Leka	6	0	0	0	0	0	0	0	0	1	14	10	223

Tabell 3.7 Endring fra 2003-2013 i antall personer som bor og arbeider i ulike kommuner i Namdal i 2013 (Kilde: Egne beregninger med bruk av data fra SSB)

Bokommune	Arbeidsstedkommune												
	Nam - sos	Nam - dals - eid	Li - ern e	Røy - vik	Nams - skog - an	Gron g	Høy - land - et	Over - halla	Fos - nes	Flat - ang - er	Vik - na	Nær - øy	Lek a
Namsos	440	23	4	1	0	13	2	74	19	14	11	-7	1
Namdalseid	55	-94	0	0	0	0	0	31	0	5	1	-3	1
Lierne	7	1	-40	1	-1	1	-1	-1	0	0	0	0	0
Røyrvik	2	0	-2	-9	-2	-2	0	2	0	0	2	1	0
Namsskogan	-1	1	0	1	-33	1	0	-4	0	0	1	0	0
Grong	8	1	4	0	4	-50	6	45	1	1	0	-3	0
Høylandet	7	0	-1	0	-2	-7	18	27	-1	1	-2	1	0
Overhalla	136	-4	1	-1	3	8	13	-29	3	3	9	-5	1
Fosnes	24	0	0	0	0	-1	0	3	-41	0	-1	0	0
Flatanger	5	-3	1	0	0	0	0	1	11	22	0	1	0
Vikna	19	0	1	-1	1	0	1	2	2	0	127	41	0
Nærøy	-4	1	3	0	1	4	3	-1	-1	1	179	-123	4
Leka	-5	0	0	0	0	0	0	-1	0	1	4	-1	-13

Tabellen nedenfor viser veksten i regional pendling over tid i Namdalen.

Tabell 3.8 Vekst siste ti år i antall sysselsatte personer med arbeidsplass eller bosted (Kilde: Egne beregninger basert på registerdata for sysselsetting fra SSB).

		Arbeidssted					
	Namsos	Øvrig Midtre- Namdalen	Indre Namdalen	Ytre Namdalen	Namdalen	Trøndelag	Arbeids- takere
Vekst siste ti år i antall personer							
Namsos	440	130	20	5	595	653	618
Øvrig Midtre-N.	220	-92	24	4	156	171	151
Indre Namdal	23	74	-114	-	-17	-39	-12
Ytre Namdal	10	4	13	218	245	255	279
Arbeidsplasser	796	140	18	265	1 219	31 085	32 111
Nord-Tr.lag	752	147	-21	218	1 096	5 836	6 078
Namdalen	693	116	-57	227	979	1 040	1 036
Vekst siste ti år i prosent							
Namsos	8 %	49 %	43 %	11 %	10 %	11 %	10 %
Øvrig Midtre-N.	24 %	-4 %	22 %	24 %	5 %	5 %	4 %
Indre Namdal	17 %	45 %	-4 %	0 %	-1 %	-1 %	0 %
Ytre Namdal	9 %	25 %	72 %	5 %	5 %	5 %	6 %
Arbeidsplasser	11 %	5 %	1 %	6 %	7 %	14 %	14 %
Nord-Tr.lag	11 %	5 %	-1 %	5 %	6 %	9 %	9 %
Namdalen	10 %	4 %	-2 %	5 %	6 %	6 %	6 %

Pendlingsrelasjoner i Namdal med størst vekst i antall personer er bosatte i øvrig Midtre Namdal inn til arbeidssted i Namsos (220), bosted i Namsos og til arbeidssted i øvrig Midtre Namdal (130) samt fra Indre Namdal til øvrig Midtre Namdal (74). For øvrig er det helt marginal endring i regional pendling innad i Namdalen i antall personer.

Når vi ser på den prosentvise veksten ser vi at dette utgjør mer enn ett prosent pr år for flere andre pendlingsrelasjoner men at det her er snakk om svært få personer. Ut fra tabellen kan vi si at veksten i regional pendling er sterkest fra Indre Namdal mot arbeidsplasser i Midtre Namdal.

I perioden har det vært unormal økning i pendling på en del relasjoner, bl.a. fra Namdalseid til Overhalla. Det kan antas at en stor del av dette i stor grad skyldes sammenslåing og samlokalisering av oppgaver i Midtre Namdal samkommune.

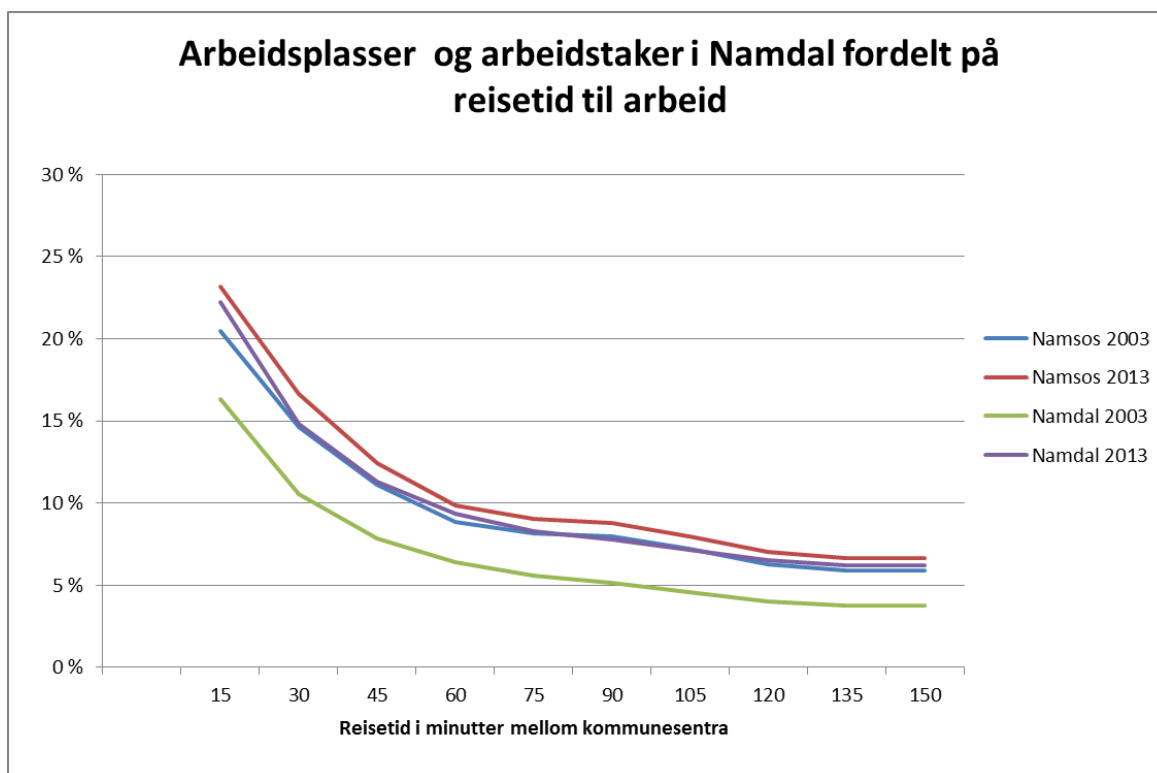
I tabellen nedenfor har vi framskrevet pendlingstallene mot 2024 med forutsetning om samme vekst i antall personer pr pendlingsrelasjon som i perioden 2004-2014.

Tabell 3.9 Vekst i antall sysselsatte personer med arbeidsplass eller bosted (Kilde: Egne beregninger basert på registerdata for sysselsetting fra SSB).

	Arbeidssted						Arbeids- takere
		Øvrig Midtre- Namdalen	Indre Namdalen	Ytre Namdalen	Namdalen	Trøndelag	
	Namsos						
Framskrevet Antall personer i 2024 med samme vekst som i 2004-2014							
Namsos	5877	395	67	51	6390	6849	7122
Øvrig Midtre-N.	1148	2080	133	21	3382	3700	3861
Indre Namdal	160	240	2494	15	2909	3077	3292
Ytre Namdal	126	20	31	4671	4848	5032	5331
Arbeidsplasser	7873	2963	3015	4980	18831	256325	260818
Nord-Tr.lag	7564	2906	2898	4774	18142	69641	73363
Namdalen	7311	2735	2725	4758	17529	18658	19606
Framskrevet andel av bosatte arbeidstakere i 2024, med samme vekst som 2004-2014							
Namsos	83 %	6 %	1 %	1 %	90 %	96 %	100 %
Øvrig Midtre-N.	30 %	54 %	3 %	1 %	88 %	96 %	100 %
Indre Namdal	5 %	7 %	76 %	0 %	88 %	93 %	100 %
Ytre Namdal	2 %	0 %	1 %	88 %	91 %	94 %	100 %
Arbeidsplasser	3 %	1 %	1 %	2 %	7 %	98 %	100 %
Nord-Tr.lag	10 %	4 %	4 %	7 %	25 %	95 %	100 %
Namdalen	37 %	14 %	14 %	24 %	89 %	95 %	100 %
Framskrevet andel av arbeidsplasser i 2024, med samme vekst som 2004-2014							
Namsos	75 %	13 %	2 %	1 %	34 %	3 %	3 %
Øvrig Midtre-N.	15 %	70 %	4 %	0 %	18 %	1 %	1 %
Indre Namdal	2 %	8 %	83 %	0 %	15 %	1 %	1 %
Ytre Namdal	2 %	1 %	1 %	94 %	26 %	2 %	2 %
Arbeidsplasser	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Nord-Tr.lag	96 %	98 %	96 %	96 %	96 %	27 %	28 %
Namdalen	93 %	92 %	90 %	96 %	93 %	7 %	8 %

Framskrivningene viser at 12 % arbeidstakerne i Indre Namdal har arbeidsplass enten i Namsos eller øvrig Midtre Namdal i 2024. Dette er en økning fra 10 % andel i 2014. Utviklingen mot et mer felles arbeidsmarked går med andre ord svært langsomt.

I figuren nedenfor framstiller vi veksten i pendling til/fra Namsos og som gjennomsnitt mellom kommunene i Namdalen. Figuren er basert på pendlingstall i tabeller i vedlegg.

Figur 3.1 Reisetid mellom arbeidsplasser og hjemsted i Namdal, målt som avstand mellom kommunesentra. (Kilde: Egne beregninger basert på registerdata for sysselsetting fra SSB).

Figuren viser kun pendlingsrelasjoner, f.eks. at 20 % av arbeidsplassene i Namsos i 2003, hadde en arbeidstaker som bor utenfor kommunen. De resterende 80 % av arbeidsplassene, hadde arbeidstakere bosatt i egen kommune. I 2013 var innpendlingen økt til 23 %, en økning på 3 % over 10 år. Av avstanden mellom kurven for Namsos 2003 og Namsos 2013, kan vi se økningen var størst der reisetiden er minst, mens det er marginal endring der reisetiden er over en time. I Namdalen generelt var det lavere pendlingsomfang i 2003 men vi ser at dette nå er kommet på nivå med pendlingen inn til Namsos.

3.4 Mobil, men hjemmekjær ungdom

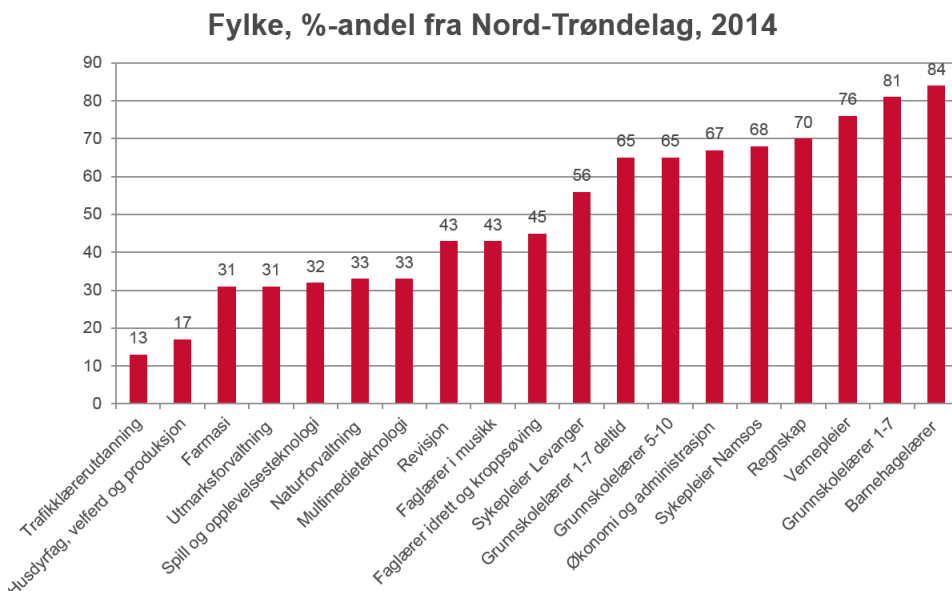
Hva tenker ungdommene om fremtidig bosted? Vi intervjuet en gruppe elever ved hver av de tre videregående skolene og fant at de fleste så for seg en fremtid i hjemkommunen, eventuelt i regionen. Først er det viktig å presisere at det vil være vanskelig å hevde at de ungdommene vi intervjuet er representative, til det er utvalget for lite. Samtidig, vil det imidlertid være mulig å bruke dette for å gi noen indikasjoner på hvordan ungdommene tenker omkring sin egen fremtid, kommunen, og regionen de kommer fra.

De fleste av ungdommene vi intervjuet så for seg at de skulle reise ut og ta en eller annen form for utdanning for deretter å returnere til hjemstedet. Dersom det ikke var jobb der ville det være et alternativ med regionen eller i neste omgang Nord-Trøndelag. Flere av ungdommene tok også sikte på en utdanning innenfor helse og omsorg. Det er selvfølgelig vanskelig å si noe sikkert om hvorvidt det vil bli slik at disse ungdommene flytter tilbake, men intensjonene synes tydelige. De ønsker seg hjem etter endt utdanning, og tar også

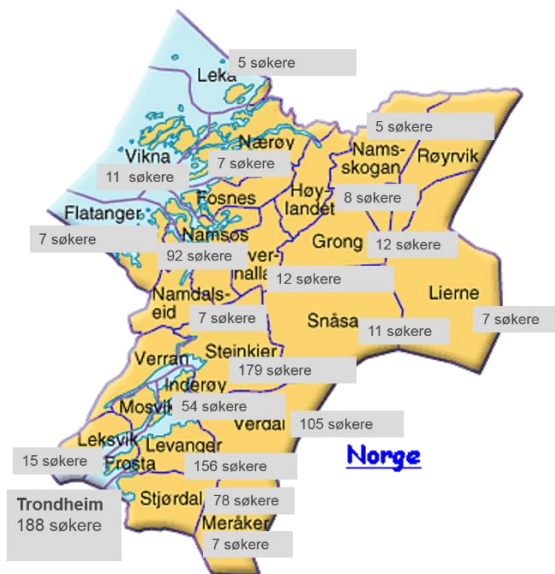
sikte på utdanninger hvor det tradisjonelt vil være et noenlunde stabilt og sikkert arbeidsmarked i kommunene. En avgjørende faktor for hvorvidt ungdommene vil flytte hjem, vil nok uansett være mulighetene for arbeid.

Gythfeldt og Heggen (2012) gjennomførte en studie hvor de så på i hvilken grad høgskolene rekrutterer personer fra ulike regioner til høyere utdanning, og i hvilken grad høgskolene forsyner kvalifisert arbeidskraft til de ulike regionene? Mer spesifikt så de på høgskolene i Oslo og Akershus og høgskolene på Vestlandet. I analysen fokuserte de spesielt på det de kaller velferdsprofesjoner. I dette ligger lærer- og førskolelærerutdanning og sykepleie- og sosialarbeiderutdanning. Deres sentrale funn var at høgskolens lokalisering spiller en stor rolle med tanke på rekruttering til arbeidsmarkedet. Minst ni av ti med utdanning på disse velferdsområdene, som har tatt sin utdanning i samme region som de er oppvokst i, er også i arbeid i samme region både 2 og 5 år etter endt utdanning. For de som studerte ved disse institusjonene, men som ikke var oppvokst i regionen, var det knapt halvparten som også var i arbeid i regionen etter endt utdanning. Tallet var noe høyere for Oslo og Akershus. Det foreligger ingen slike studier for Nord-Trøndelag, men det vil ikke være unaturlig å tro at tallene vil være noenlunde de samme også her.

Figur 3.3 illustrerer betydningen av å ha en høgskole i regionen. En meget høy andel av studentene, spesielt innen studiene helse og oppvekst, har sin opprinnelige bostedsadresse i Nord-Trøndelag. Kartet illustrerer videre fordelingen på de enkelte kommunene, blant annet i Namdalen. Tilbakemeldingene fra både ordførere og næringslivs koordinatorene bekrefter viktigheten av å ha HINTs avdeling lokalisert i Namsos, blant annet for rekruttering av helsepersonell ut i distriktene i Namdalsregionen.

Figur 3.2 Andel studenter med permanent bostedsadresse i Nord-Trøndelag på ulike studier på HiNT (Kilde: HiNT, info.avdelingen)

3

Figur 3.3 Fordeling av søkere til HiNT fra kommuner i Nord-Trøndelag i 2013 (Kilde: HiNT, info.avdelingen)

4. Næringsliv - variasjon, konsentrasjon og potensial

Namdalen er i stor grad en jord- og skogbruksregion. Men Namdalen er også rik på andre naturressurser. Namdalen har naturgitte fortrinn for oppdrettsnæring og natur- og opplevelsesbasert turisme. Oppdrettsnæringen er stor både nasjonalt og internasjonalt. Namdalen har stor kraftproduksjon. Selv om mineralutvinning i Namdalen ikke er så stor i dag som det var for 50 år siden, anses mineralforekomstene fortsatt å være svært verdifulle. Potensialet for ny næringsvirksomhet er stor. En slik satsing vil gi verdifulle ringvirkninger for øvrig næringsliv. Infrastrukturen gir utfordringer. Aktuelt er veistandard som er tilpasset stor eksport av fisk fra oppdrettsnæringen i Ytre Namdal og infrastruktur rundt framtidig utskipning av mineraler fra bergverksindustri. Namdalen har få store bedrifter som kan være motor i næringsutvikling og liten patriotisk kapital. Mange små og mellomstore bedrifter gir et variert næringsliv. Nærings- og arbeidsliv er preget av utnyttning av naturressursene (landbruk, skogbruk, bergverk, fiske, havbruk, energiproduksjon) og sysselsetting i offentlig sektor (NOU 2004).

4.1 Næringsutvikling i Namdalen

I tabellene nedenfor viser vi utviklingen i ulike næringer i Namdalen. LQ betyr lokaliseringskvotient og er definert som lokal sysselsettingsandel i bransjen delt på nasjonal sysselsettingsandel. Dette er en indikator på basisnæring, dvs. en næring som henter betydelige inntekter fra kunder utenfor regionen. RSI er regional vekst i bransjen minus nasjonal vekst i bransjen, dvs. et mål på hvor god utviklingen er korrigert for

nasjonale trender i bransjen. Eksterne næringer er basisnæringer pluss statlige arbeidsplasser. Lokale næringer er definert som besøksnæringer pluss lokal offentlig administrasjon og tjenesteyting. Denne type næringsliv påvirkes sterkt av befolkningsveksten som var 7,1 % i Norge og 2,0 % i Namdalen i den aktuelle perioden.

Tabell 4.1 Næringsutvikling i Namdal i perioden 2008-2013 (Kilde: Egne beregninger med bruk av data fra SSB).

	2008			2013			Endring 2008-2013		
	Antall	Andel	LQ	Antall	Andel	LQ	Antall	Andel	RSI
Basisnæringer	4006	0,23	1,22	3546	0,20	1,14	-460	-11 %	-9 %
Landbruk	1542	0,09	3,65	1239	0,07	3,79	-303	-20 %	0 %
Fiske/havbruk	471	0,03	4,23	550	0,03	5,39	79	17 %	22 %
Bergverk og utvinning	74	0,00	0,25	48	0,00	0,11	-26	-35 %	-86 %
Næringsmidler	611	0,04	1,75	538	0,03	1,62	-73	-12 %	-11 %
Anna industri	1056	0,06	0,74	918	0,05	0,75	-138	-13 %	-1 %
Telekom, IT, FoU, forlag, media	252	0,01	0,37	253	0,01	0,37	1	0 %	-4 %
Besøksnæringer	2711	0,16	0,90	2616	0,15	0,91	-95	-4 %	-3 %
Handel	2040	0,12	1,11	1962	0,11	1,15	-78	-4 %	-1 %
Privat personlig tj.yting	344	0,02	0,57	352	0,02	0,58	8	2 %	-1 %
Servering/Overnatting	327	0,02	0,58	302	0,02	0,53	-25	-8 %	-13 %
Regionale næringer	3888	0,22	0,73	4045	0,23	0,77	157	4 %	2 %
Bygg/anlegg	1146	0,07	0,86	1287	0,07	0,92	141	12 %	3 %
Kraftforsyning	106	0,01	0,94	108	0,01	1,03	2	2 %	5 %
Forr. Tj.yting	537	0,03	0,45	593	0,03	0,51	56	10 %	9 %
Transport	1226	0,07	1,20	1177	0,07	1,23	-49	-4 %	-2 %
Agentur og Engros	246	0,01	0,31	251	0,01	0,34	5	2 %	6 %
Finans, eiendom og utleie	627	0,04	0,73	629	0,04	0,71	2	0 %	-6 %
Offentlig	6718	0,39	1,12	7405	0,42	1,16	687	10 %	0 %
lokal inkl. privat skole og helse	5055	0,29	1,28	5551	0,32	1,33	496	10 %	0 %
Fylkeskommunal	398	0,02	1,35	388	0,02	1,26	-10	-3 %	-11 %
Statlig	1265	0,07	0,71	1466	0,08	0,77	201	16 %	4 %
Sum	17323	1,00	0,98	17612	1,00	1,00	289	2 %	-2 %
Eksternt	5271	0,30	1,04	5012	0,28	1,00	-259	-5 %	-7 %
Regionalt	4286	0,25	0,77	4433	0,25	0,80	147	3 %	1 %
Lokalt	7766	0,45	1,12	8167	0,46	1,16	401	5 %	0 %

De siste to årene har antall arbeidsplasser vokst med 2 % i Namdalen. Dette er 2 % svakere enn landsgjennomsnittet. Lokale og regionale næringer har hatt like bra utvikling som landsgjennomsnittet. Innen eksterne næringer har utviklingen innen statlig virksomhet vært den mest positive, fulgt av fiske/havbruk. For øvrig har det vært tilbakegang og i stor grad svakere utvikling enn landsgjennomsnittet.

I tabellene nedenfor går vi gjennom utviklingen i Namsos og tre regioner i Namdal. Her kommer vi nærmere inn på forklaringer på hvorfor utviklingen har vært slik de siste fem årene i Namdal.

Tabell 4.2 Næringsutvikling i Namsos i perioden 2008-2013 (Kilde: Egne beregninger med bruk av data fra SSB).

	2008			2013			Endring 2008-2013		
	Antall	Andel	LQ	Antall	Andel	LQ	Antall	Andel	RSI
Basisnæringer	936	0,13	0,71	752	0,11	0,60	-184	-20 %	-17 %
Landbruk	112	0,02	0,66	93	0,01	0,71	-19	-17 %	3 %
Fiske/havbruk	43	0,01	0,96	45	0,01	1,10	2	5 %	10 %
Bergverk og utvinning	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0	0 %	0 %
Næringsmidler	196	0,03	1,40	88	0,01	0,66	-108	-55 %	-54 %
Anna industri	475	0,07	0,82	422	0,06	0,86	-53	-11 %	1 %
Telekom, IT, FoU, forlag, media	110	0,02	0,41	104	0,01	0,38	-6	-5 %	-10 %
Besøksnæringer	1392	0,20	1,16	1367	0,19	1,18	-25	-2 %	-2 %
Handel	1124	0,16	1,53	1077	0,15	1,56	-47	-4 %	-1 %
Privat personlig tj.yting	144	0,02	0,59	156	0,02	0,64	12	8 %	5 %
Servering/Overnatting	124	0,02	0,55	134	0,02	0,58	10	8 %	3 %
Regionale næringer	1805	0,26	0,85	1785	0,25	0,85	-20	-1 %	-4 %
Bygg/anlegg	448	0,06	0,84	547	0,08	0,97	99	22 %	13 %
Kraftforsyning	67	0,01	1,48	94	0,01	2,22	27	40 %	43 %
Forr. Tj.yting	443	0,06	0,93	382	0,05	0,82	-61	-14 %	-15 %
Transport	456	0,06	1,11	377	0,05	0,98	-79	-17 %	-15 %
Agentur og Engros	114	0,02	0,36	119	0,02	0,41	5	4 %	9 %
Finans, eiendom og utleie	277	0,04	0,80	266	0,04	0,75	-11	-4 %	-11 %
Offentlig	2935	0,42	1,21	3173	0,45	1,24	238	8 %	-2 %
lokal inkl. privat skole og helse	1697	0,24	1,07	1818	0,26	1,08	121	7 %	-2 %
fylkeskommunal	213	0,03	1,80	202	0,03	1,64	-11	-5 %	-13 %
Statlig	1025	0,15	1,44	1153	0,16	1,50	128	12 %	1 %
Sum	7068	1,00	1,00	7077	1,00	1,00	9	0 %	-4 %
Eksternt	1961	0,28	0,96	1905	0,27	0,95	-56	-3 %	-5 %
Regionalt	2018	0,29	0,90	1987	0,28	0,89	-31	-2 %	-4 %
Lokalt	3089	0,44	1,11	3185	0,45	1,12	96	3 %	-2 %

I Namsos gikk folketallet opp med 2,8 % i perioden vi ser på næringsutviklingen i. Denne veksten bidro til oppgang i lokale næringer, men ikke så mye som nasjonal vekst i denne næringsgruppen. Innen basisnæringer legger vi merke til nedgangen i næringsmiddelindustri, hvor bl.a. Norturas slakterivirksomhet og hermetikkproduksjon (Terina) ble nedlagt i perioden. Vekstnæringene i Namsos de siste fem årene er bygg/anlegg, lokal offentlig tjenesteyting og statlig tjenesteyting.

Tabell 4.3 Næringsutvikling i Midtre Namdal i perioden 2008-2013 (Kilde: Egne beregninger med bruk av data fra SSB).

Midtre Namdal	2008			2013			Endring 2008-2013		
	Antall	Andel	LQ	Antall	Andel	LQ	Antall	Andel	RSI
Basisnæringer	1933	0,20	1,04	1724	0,17	0,99	-209	-11 %	-8 %
Landbruk	702	0,07	2,95	571	0,06	3,11	-131	-19 %	1 %
Fiske/havbruk	100	0,01	1,60	173	0,02	3,02	73	73 %	78 %
Bergverk og utvinning	1	0,00	0,01	0	0,00	0,00	-1	-100 %	-151 %
Næringsmidler	238	0,02	1,21	165	0,02	0,88	-73	-31 %	-29 %
Anna industri	779	0,08	0,97	706	0,07	1,03	-73	-9 %	2 %
Telekom, IT, FoU, forlag, media	113	0,01	0,30	109	0,01	0,29	-4	-4 %	-8 %
Besøksnæringer	1670	0,17	0,99	1615	0,16	0,99	-55	-3 %	-3 %
Handel	1306	0,13	1,27	1249	0,13	1,30	-57	-4 %	-1 %
Privat personlig tj.yting	191	0,02	0,56	202	0,02	0,60	11	6 %	2 %
Servering/Overnatting	173	0,02	0,54	164	0,02	0,51	-9	-5 %	-11 %
Regionale næringer	2420	0,25	0,81	2446	0,25	0,83	26	1 %	-1 %
Bygg/anlegg	710	0,07	0,95	776	0,08	0,99	66	9 %	0 %
Kraftforsyning	92	0,01	1,46	120	0,01	2,03	28	30 %	33 %
Forr. Tj.yting	511	0,05	0,77	482	0,05	0,74	-29	-6 %	-7 %
Transport	626	0,06	1,09	593	0,06	1,10	-33	-5 %	-3 %
Agentur og Engros	139	0,01	0,31	141	0,01	0,34	2	1 %	6 %
Finans, eiendom og utleie	342	0,03	0,70	334	0,03	0,67	-8	-2 %	-9 %
Offentlig	3839	0,39	1,13	4115	0,42	1,15	276	7 %	-3 %
lokal inkl. privat skole og helse	2553	0,26	1,15	2714	0,27	1,16	161	6 %	-3 %
fylkeskommunal	216	0,02	1,30	204	0,02	1,18	-12	-6 %	-14 %
statlig	1070	0,11	1,07	1197	0,12	1,12	127	12 %	0 %
Sum	9862	1,00	1,00	9900	1,00	1,00	38	0 %	-3 %
Eksternt	3003	0,30	1,05	2921	0,30	1,04	-82	-3 %	-5 %
Regionalt	2636	0,27	0,84	2650	0,27	0,85	14	1 %	-2 %
Lokalt	4223	0,43	1,08	4329	0,44	1,09	106	3 %	-3 %

Vekstnæringer er lokal offentlig tjenesteyting, statlig tjenesteyting, fiske/havbruk og bygg/anlegg. Innen fiske/havbruk er det vekst i først og fremst Flatanger (45) og Fosnes (25) i perioden. Når vi ser nærmere på dette viser det seg at bedriftenes registreringspraksis står bak noe av disse endringene. I 2008 var Frøya registrert som arbeidssted for 25 arbeidstakere bosatt i Flatanger og 12 arbeidstakere bosatt i Fosnes innenfor fiske/havbruk. Alle disse arbeidsplassene var trolig lokale arbeidsplasser i Midtre Namdal (og ikke på Frøya). Når det i 2013 var registrert Frøya som arbeidssted for bare 10 arbeidstakere fra Namdalen, og disse var bosatt i Flatanger, gir dette i statistikken en vekst på 15 arbeidsplasser i Flatanger og 12 arbeidsplasser i Fosnes som ikke er reell.

Tabell 4.4 Næringsutvikling i Ytre Namdal i perioden 2008-2013 (Kilde: Egne beregninger med bruk av data fra SSB).

Ytre Namdal	2008			2013			Endring 2008-2013		
	Antall	Andel	LQ	Antall	Andel	LQ	Antall	Andel	RSI
Basisnæringer	1410	0,32	1,60	1284	0,27	1,55	-126	-9 %	-7 %
Landbruk	399	0,09	3,53	316	0,07	3,61	-83	-21 %	-1 %
Fiske/havbruk	363	0,08	12,17	370	0,08	13,55	7	2 %	7 %
Bergverk og utvinning	12	0,00	0,15	21	0,00	0,18	9	75 %	24 %
Næringsmidler	297	0,07	3,17	299	0,06	3,36	2	1 %	2 %
Anna industry	218	0,05	0,57	153	0,03	0,47	-65	-30 %	-18 %
Telekom, IT, FoU, forlag, media	121	0,03	0,67	125	0,03	0,69	4	3 %	-1 %
Besøksnæringer	625	0,14	0,78	582	0,12	0,75	-43	-7 %	-7 %
Handel	483	0,11	0,99	456	0,10	0,99	-27	-6 %	-3 %
Privat personlig tj.yting	77	0,02	0,48	66	0,01	0,41	-11	-14 %	-18 %
Servering/Overnatting	65	0,01	0,43	60	0,01	0,39	-5	-8 %	-13 %
Regionale næringer	1158	0,26	0,82	1272	0,27	0,91	114	10 %	7 %
Bygg/anlegg	217	0,05	0,61	262	0,06	0,70	45	21 %	12 %
Kraftforsyning	46	0,01	1,53	46	0,01	1,63	0	0 %	3 %
Forr. Tj.yting	225	0,05	0,71	309	0,07	1,00	84	37 %	36 %
Transport	455	0,10	1,67	437	0,09	1,70	-18	-4 %	-2 %
Agentur og Engros	51	0,01	0,24	62	0,01	0,32	11	22 %	26 %
Finans, eiendom og utleie	164	0,04	0,71	156	0,03	0,66	-8	-5 %	-12 %
Offentlig	1274	0,29	0,79	1577	0,33	0,92	303	24 %	14 %
lokal inkl. privat skole og helse	1098	0,25	1,04	1358	0,29	1,22	260	24 %	14 %
Fylkeskommunal	100	0,02	1,27	96	0,02	1,17	-4	-4 %	-12 %
Statlig	76	0,02	0,16	123	0,03	0,24	47	62 %	50 %
Sum	4467	1,00	0,95	4715	1,00	1,00	248	6 %	2 %
Eksternt	1486	0,33	1,10	1407	0,30	1,05	-79	-5 %	-8 %
Regionalt	1258	0,28	0,84	1368	0,29	0,92	110	9 %	6 %
Lokalt	1723	0,39	0,93	1940	0,41	1,03	217	13 %	7 %

Vekstnæringer er lokal offentlig tjenesteyting, forretningsmessig tjenesteyting, statlig tjenesteyting og bygg/anlegg. Innen forretningsmessig tjenesteyting er det vekst i alle tre kommuner, men da spesielt Nærøy. Bygg/anlegg dominerer veksten i Vikna, og innen lokal off. tjenesteyting er det stor vekst i Vikna og Nærøy. Innen statlig tjenesteyting er det like høy vekst i alle kommuner, relativt sett.

Tabell 4.4 Næringsutvikling i Indre Namdal i perioden 2008-2013 (Kilde: Egne beregninger med bruk av data fra SSB).

Indre Namdal	2008			2013			Endring 2008-2013		
	Antall	Andel	LQ	Antall	Andel	LQ	Antall	Andel	RSI
Basisnæringer	663	0,22	1,18	538	0,18	1,02	-125	-19 %	-16 %
Landbruk	441	0,15	6,13	352	0,12	6,34	-89	-20 %	0 %
Fiske/havbruk	8	0,00	0,42	7	0,00	0,40	-1	-13 %	-7 %
Bergverk og utvinning	61	0,02	1,19	27	0,01	0,36	-34	-56 %	-107 %
Næringsmidler	76	0,03	1,28	74	0,02	1,31	-2	-3 %	-1 %
Anna industri	59	0,02	0,24	59	0,02	0,28	0	0 %	12 %
Telekom, IT, FoU, forlag, media	18	0,01	0,16	19	0,01	0,16	1	6 %	1 %
Besøksnæringer	416	0,14	0,82	419	0,14	0,85	3	1 %	1 %
Handel	251	0,08	0,81	257	0,09	0,88	6	2 %	5 %
Privat personlig tj.yting	76	0,03	0,74	84	0,03	0,82	8	11 %	7 %
Servering/Overnatting	89	0,03	0,92	78	0,03	0,80	-11	-12 %	-18 %
Regionale næringer	695	0,23	0,77	755	0,25	0,85	60	9 %	6 %
Bygg/anlegg	219	0,07	0,97	249	0,08	1,04	30	14 %	5 %
Kraftforsyning	68	0,02	3,55	73	0,02	4,07	5	7 %	10 %
Forr. Tj.yting	86	0,03	0,43	99	0,03	0,50	13	15 %	14 %
Transport	145	0,05	0,84	147	0,05	0,90	2	1 %	4 %
Agentur og Engros	56	0,02	0,42	48	0,02	0,39	-8	-14 %	-10 %
Finans, eiendom og utleie	121	0,04	0,82	139	0,05	0,92	18	15 %	8 %
Offentlig	1220	0,41	1,19	1285	0,43	1,18	65	5 %	-5 %
lokal inkl. privat skole og helse	1091	0,36	1,62	1130	0,38	1,59	39	4 %	-6 %
fylkeskommunal	82	0,03	1,64	88	0,03	1,68	6	7 %	-1 %
statlig	47	0,02	0,16	67	0,02	0,21	20	43 %	31 %
Sum	2994	1,00	1,00	2997	1,00	1,00	3	0 %	-4 %
Eksternt	710	0,24	0,82	605	0,20	0,71	-105	-15 %	-17 %
Regionalt	777	0,26	0,82	843	0,28	0,89	66	8 %	6 %
Lokalt	1507	0,50	1,27	1549	0,52	1,29	42	3 %	-3 %

Vekstbransjer er lokal tjenesteyting og regionale næringer som bygg/anlegg, finans/eiendom og forretningsmessig tjenesteyting. I perioden var folketallet konstant.

For å styrke vekstkraften påpeker informantene fra næringslivsutviklerne viktigheten av å satse på etablererordninger. Her ønsket vi å undersøke hva kommunene hadde skrevet om dette som innsatsområde i sine næringsplaner. Det var imidlertid en del mangel i tilgangen til næringsplaner. Flere av kommunene mente at deres var utgått på dato, mangelfull eller under revidering. Av den grunn ville de ikke sende den ut. Kommunene i Ytre Namdal jobber for eksempel for tiden med utvikling av en strategisk næringsplan som blir utgitt våren 2015. En av informantene stilte også spørsmålsteget om man hadde den rette strukturen i forhold til organisering og koordinering av næringslivsarbeidet, og nevnte at Høylandet for eksempel ikke hadde næringssjef for tiden. Den uklare organiseringen bidro til manglende fremdrift og kontinuitet, og informanten mente at behovet for å få til et større utviklingsmiljø ville redusere sårbarheten og bidra til å styrke vekstkraften.

4.2 Unge etablere; «hvilken dør skal vi banke på»?

En av planene vi fikk i hende var handlingsplanen som fulgte av den tidligere strategiske næringsplanen for Namsskogan kommune (2007-2011). Den hadde som strategi 8 et

særsilt fokus på unge etablerere. I planen står det at kommunen skal arbeide for at unge etablerere oppnår betingelser som ligger i etablererstipendordningen, og kommunen skulle være aktiv i forhold til å få flest mulig elever med på elevbedriftsordningen. I tillegg skal kommunen være aktiv i oppfølging av nyetablerte bedrifter.

Omfanget av denne analysen er for liten til å si hvorvidt de enkelte kommuner har lyktes med oppfølging av unge etablerere. Muligens er unge etablerere ment som eldre enn elever på videregående, og kanskje er elevbedriftsordningen primært rettet mot elever på ungdomskolen? Tilbakemeldinger fra elever på de videregående skolene kan imidlertid tyde på mangelfull informasjon og vektlegging av entreprenørskap. Elevene på Grong fortalte at de kjente til at det var noe fokus på entreprenørskap på sportsfiskelinja, men de hadde ikke noe kjennskap til dette selv. De kunne nevne et par entreprenører i Indre Namdal som Åstrand på Harran i Grong og Inderdal i Lierne, men ellers hadde de liten kjennskap til lokalt næringsliv og hvilke muligheter for fremtidig arbeid som er relatert til dette. Det mest sikre var ifølge elevene å utdanne seg innen helse eller oppvekstsektoren, og det var disse utdanningsmulighetene de hadde best kjennskap til. Flere uttrykte behov for bedre rådgivning på andre utdanningsveier enn de tradisjonelle, og gjerne direkte knyttet til det næringslivet hadde behov for. I Ytre-Namdal hadde de god kjennskap til næringslivet, men som en uttrykte: «Det meste handler om fisk» (sitat elev 17 år). Kanskje har denne næringen behov for å kommunisere at de også trenger økonomer, jurister m.m.? Entreprenørskap i den videregående skolen hadde også ungdommene i Ytre-Namdal liten kjennskap til. I forlengelse av den nevnte næringsplanen kan en si at Namsskogan gjør grep for å følge opp sine strategier når de, som foreløpig eneste kommune i Namdalen, nylig har blitt med i NærUng-prosjektet¹⁷. NærUng har ungdom mellom 13 og 26 år som målgruppe og ønsker å sette på fokus på dem med ideer og pågangsmot, og ta disse på alvor. I følge prosjektlederen er NærUng en arbeidsmetode som skal utfordre kommunene på de eksisterende praksisene de har i ungdomsarbeidet (med særlig fokus på hvordan talent forvaltes/entreprenørskap). Intensjonen er å bistå kommunene med å forstå og relatere seg til ungdom som ikke har den nødvendige kunnskapen om alle mulige formelle kanaler og støttesystemer. For å ta vare på talent er det viktig at mulighetsrommet synliggjøres på et så tidlig tidspunkt som mulig. Et eksempel på hva ansatte i NærUng bidrar med er å undervise elevene på 9.trinn i hvordan de kan skrive sin egen CV. For mange er dette en øvelse som viser dem hva de kan og hva de har gjort. I tillegg blir alle CV-ene lagt inn i databasen til JobbiNT¹⁸. Dette følges opp på 10.trinn. Tanken her er at ungdommene videre på eget initiativ skal holde CV-en oppdatert, og at dette gir kommunen en god mulighet til å følge med «sine» ungdommer.

Før det er aktuelt å søke jobb vil en del ha behov for å øke sin kompetanse. I Namsos er et av de to kontorene til Karrieresenteret i Nord-Trøndelag lokalisert. Karrieresenteret tilbyr gratis karriereveiledning til voksne og ungdom som ikke er tilknyttet skoleverket¹⁹. I tillegg til individuell veiledning skal sentret være en kompetanseressurs for skoler, bedrifter, NAV og andre som arbeider med karriereveiledning. I Namdalsregionen koordinerer Karrieresenteret to veiledernetter, et i Midtre og Indre-Namdal, og et for Ytre-Namdal²⁰.

¹⁷ <http://naerung.no/om-oss/> (lastet: 27.10.14)

¹⁸ <http://jobbint.no/om-jobbint/> (lastet: 27.10.14)

¹⁹ <http://www.karriere-nt.no/tjenester/Sider/default.aspx> (lastet: 27.10.14)

²⁰ http://www.karriere-nt.no/forveiledere/nettverk_for_karriereveiledning/Nettverk_for_karriereveiledning_ytre-namdal/Sider/default.aspx (lastet: 27.10.14)

5. Samhandling

I en rapport utarbeidet for Distriktssenteret har Hørrigmo et al (2014) sett på hvorvidt samarbeidsform har betydning for regional vekst, hva som utgjør et godt samarbeid og hvordan regionene kan arbeide for å oppnå godt samarbeid. Tanken bak rapporten var å få frem kunnskap som er viktig for å skulle styrke gjennomføringskraften for samarbeidet mellom byer og deres omland.²¹

Etter en litteraturgjennomgang av forskning på *governance*²², interkommunalt samarbeid og nettverksarbeid, konkluderer de med at det for det første handler om god samhandling om å forstå og tilpasse seg den konteksten samarbeidet skal foregå innenfor (Hørrigmo et al 2014). Dette handler om at det er vesentlig at samarbeidet forankres i den problemsituasjonen kommunen(e) står i, hvilke løsninger som er tilgjengelig og hvilke ressurser og aktører det er nødvendig å inkludere. Videre er det viktig å mobilisere de relevante aktørene, og ikke minst arbeide med målsettingene for samarbeidet. Det sentrale her er å balansere behovet for en åpen og inkluderende prosess og behovene for tydelige mål og strategier. Med tanke på hvordan et samarbeid skal organiseres finner Hørrigmo et al (2014) at det ikke er noen fasit på hvordan dette skal gjøres for å få best mulig resultat, men at dette er kontekstavhengig. Det er også viktig å tenke på hvilke konsekvenser ulike organisasjonsformer vil få. Videre vil det være viktig å arbeide med tillitsskapende aktiviteter, samt at en er bevisst på hvordan samarbeidet skal ledes. De finner også at god samstyring innebærer at kommunen også tør å være en aktiv eier som tar i bruk de styringsinstrumentene som er tilgjengelige for å øke den demokratiske kontrollen av eventuelt fristilte selskaper og andre former for samarbeid (ibid.). Til syvende og sist mener de at dette ikke trenger å være så vanskelig, men at god samhandling handler om god intern ledelse og styring av samarbeidet. Det viktige er at kommunen(e) er bevisste konsekvensene av de valgene som gjøres med tanke på utforming av samarbeidene, valg av organisasjonsform, medlemmer og leder, samt valg av mål. Samtidig vil det viktigste, banalt nok, være at aktørene ønsker å samarbeide.

5.1 Politisk samhandling

5.1.1 Region Namdal

Region Namdal er et interkommunalt nettverk for alle kommunene i Namdalsregionen. Osen kommune i Sør-Trøndelag og Bindal kommune i Nordland er assosierte medlemmer. Region Namdal har som mål å fremme politiske saker, samt å være et politisk forum for å initiere politiske prosesser mellom kommunene i regionen. Et helhetsperspektiv på regionen er bakteppet når alle ordførerne er samlet i jevnlig møter i nettverket. En annen positiv effekt som ordførerne selv påpeker er økt kjennskap til hverandre, noe som forbedrer kommunikasjon og samarbeidsklimaet. Region Namdal er i ferd med å utarbeide en felles strategi hvor målet er å synliggjøre hvordan Namdalen skal være en attraktiv region å bo i, drive næringsvirksomhet i, og en region som folk ønsker å

²¹ <http://distriktssenteret.no/2014/11/04/kommunalt-samarbeid-pa-naeringsfeltet/> (lastet, 04.11.14)

²² Hørrigmo et al (2014) velger å bruke «samstyring» synonymt med «governance»

besøke. Så langt i arbeidet er det pekt på fem fokusområder:

- Kompetanse, utdanning og FOU
- Helse og omsorg
- Samferdsel
- Interkommunalt samarbeid
- Næringsutvikling

5.2 Næringsnettverk og tilrettelegging for næringsutvikling

Når det gjelder næringsutviklingsaktører, næringsnettverk, og næringsfora kan vi skille mellom aktører, aktiviteter og tiltak som er til for Namdalen som sådan, og de som kan sorteres etter tredelingen indre, midtre og ytre.²³ I førstnevnte har vi for eksempel Destinasjonsselskapet Visit Namdalen, som ble etablert i 2013. I sistnevnte kategori kan et regionalt eksempel være aktivitetene i forbindelse med KliN (jf. kap. 2.2.5.). Et kommunalt eksempel er Joma næringspark, som er Næringssselskapet i Røyrvik kommune, bestående av et team av tre personer som bistår med næringsutvikling i kommunen.

5.2.1 NYN - Nyskaping og Utvikling i Ytre Namdal

I notatet «Utviklingsarbeid i Ytre Namdal etter at omstillingsarbeidet er avsluttet» (NYN 2013: 6-7) presenteres en oversikt av hvilke aktører som inngår i næringsutviklingsarbeidet i denne delen av Namdal;

- NYN – Nyskaping og Utvikling i Ytre Namdal, leder omstillingsarbeidet.
- Ytre Namdal Regionråd – Kystgruppen. Målsettingen er å arbeide med saker av felles interesse mellom kommunene og fremme regionens interesser i fylkes- og rikssammenheng med det hovedmål å skape gode levekår og utviklingsmuligheter for de som bor og har sin virksomhet i regionen. Kystgruppen dekker kommunene Leka, Vikna og Nærøy. Kystgruppen er sekretariat for regionrådet og regionalt næringsfond for kommunene.
- Vikna kommune. Egen næringsressurs i 20 % stilling.
- Leka kommune. Egen næringsressurs i 50 % stilling.
- Nærøy kommune. Egen næringsressurs, men stillingen står vakant. Funksjonen ivaretas av rådmannen.
- Vikna næringsforening. Foreningen har rundt 60 medlemmer og daglig leder i 100 % stilling. Aktiviteten er for tiden betydelig.
- Nærøy næringsforening. Foreningen har rundt 55 medlemmer. Foreningen har deltatt daglig leder, og arbeidende styreleder bruker noe tid. Aktiviteten er for tiden lav.
- Prosesskompetanse AS. Privat eid selskap med 4 ansatte som driver ulike utviklingsprosesser tuftet på kjernekompetanse innen strategisk kommunikasjon og nettverksbygging.
- Totalkompetanse AS. Privat eid nyetablert selskap med 2 ansatte basert på et bedriftsnettverk finansiert av Innovasjon Norge. Selskapet har felles daglig ledelse med Prosesskompetanse AS.
- Namdalshagen AS. Hovedkontor i Namsos og avdelingskontor i Ytre Namdal. Namdalshagen er en del av SIVAs næringshageprogram og eies av SIVA, Namdalsavisa, Statsskog Sf, Grong Sparebank, NTE Holding, Overhalla Næringsbygg, samt kommunene og næringslivet i Namdalen.

Aktørbildet i Ytre Namdal beskrives på følgende måte:

²³ Se: <http://jnp.no/om-oss/> (lastet 17.11.14)

«Alle kommunene har altså egne næringsutviklingsressurser i kommuneadministrasjonen. Kommunens førstelinjetjeneste og kommunale forvaltningsoppgaver knyttet til næringsutviklingsarbeidet i kommunen er ivaretatt av disse stillingene. Disse håndterer også den delen av næringsfondsmidlene som ikke er løftet inn i det regionale samarbeidet. Aktørbildet oppfattes av de som skal benytte seg av dette – altså næringsaktørene og gründere – som fragmentert og uoversiktlig, og det er ikke gitt hos hvem de kan få hjelp til hva. Alle har ulike roller, men det framheves at samspillet mellom de ulike aktørene er bra». (NYN 2013: 7, vår utheving)

Regional samhandling er et av temaområdene som omstillingsprosjektet har prioritert å arbeide med, da det som informanten fra Ytre Namdal fortalte; «Erfaringen fra næringslivet er at vi ikke har vært kjent for å samhandle godt kommunene imellom – derfor fokus på det (...) (Vi) jobber strategisk med rolleavklaring, og hvordan vi skal jobbe videre etter at NYN er avsluttet»

I den sammenheng er det igangsatt et arbeid for utvikling av regional næringsplan som lanseres primo 2015. Denne skal fungere som styringsdokument for næringsutvikling og samordning av utviklingsmiljøet som næringslivet etterspør i de tre kommunene i NYN. Fra informanthold ble det ytret et ønske om et tettere formalisert samarbeid med Namdalshagen med tanke på næringsutviklingsarbeid; kommunene har fortsatt sine næringsansvarlige konsulenter; og det samarbeides med disse, men det jobbes for en samordning. Det ses også nærmere på samordning mellom de indre-ytre og midtre delen av Namdalen, og fra flere hold ble strategiarbeidet som SIVA og Namdalshagen jobber med for tiden fremhevet.

Kontakten med Namdalshagen (NH) skjer p.t primært gjennom NH-avdelingen i Ottersøy. Denne enheten oppfattes som selvstyrt. Men som det påpekt: «Vi ser at vi er veldig regionfokuserte – ønsker å være selvstendige ...».

«Vi har to næringsforeninger i YN som ikke fungerer særlig godt, men å etablere Namsos næringsforening som en regional næringsforening for å ha muskler og kraft er ikke en tematikk i dag»...«Det har ikke vært naturlig for (store deler av) næringslivet (å se mot Namsos), vi har Trondheim som sentrum for næringslivet, har mange samarbeidspartnere spesielt for havbruket; (...) flyplass Rørvik anses som en nødvendighet»

5.2.2 Visit Namdalen.com

Et søk på internett for å finne mulige bedrifter og aktiviteter som omhandler reiseliv i Namdalen fører oss til en jungel av innganger, men er man heldig finner man relevant og god informasjon om en bestemt destinasjon, bedrift eller aktivitet. Denne fragmenterte fremstillingen er ikke unik for Namdalen, men har derimot vært en stor utfordring for reiselivet i Norge, både lokalt, regionalt og nasjonalt. De siste årene er det blitt en økt bevisstgjøring på å gjøre Norge mer synlig internasjonalt. Man har valgt å spisse markedsføringen, for eksempel ved å vektlegge fyrtårn, karakteristiske tema eller kjente steder. Derest har man på regionalt og lokalt nivå satset på økt samarbeid mellom aktører. I 1991 ble selskapet Midt-Norsk Reiseliv AS etablert, fra 2004 bedre kjent som Trøndelag Reiseliv AS. Ideen bak etableringen var å skape et landsdelsselskap som skulle koordinere felles markedsaktiviteter rettet mot reisearrangører og publikum i utlandet. Kundene er i hovedsak de ulike destinasjonsselskapene i region Midt-Norge, men også enkeltbedrifter som finnes i områder uten et fungerende destinasjonsselskap. Profileringen utad for Trøndelag Reiseliv har også endret seg, men per i dag fremhever de det

historiske Trøndelag, matopplevelser og vinteropplevelser i Trøndelag²⁴. I Nord-Trøndelag har Innherred i flere år hatt en felles profilering gjennom destinasjonssamarbeidet og portalen www.visitinnherred.com.

Visit Namdalen SA, ble etablert 04.10.2013, som det nye og offisielle destinasjonsselskapet for hele Namdalen, og som igjen er en del av Trøndelag Reiseliv. Den 05.05.2014 ble den offisielle nettportalen for reiselivet i Namdalen lansert, www.visitnamdalen.com. Arbeidet med å få på plass selskapet har vært drevet fram av reiselivsnæringen og de 13 kommunene i Namdalen. Styret består f.o.m. august 2014 av følgende: Leder, Alf Ebbe Andersen (Nærøy) og styremedlemmene Trygve Ebbing (Bangsund), Terje Lysholm (Namsos), Inger Karine Aagård (Nordli) og Linn Ofstad (Rørvik). Selskapet har sikret finansiering fram til våren 2016. Etter den tid er kommunene utfordret til å ta den delen som i dag dekkes opp av regionrådene. Destinasjonsselskapet har ingen faste ansatte men kjøper tjenester av Midtre Namdal samkommune tilsvarende 1 årsverk, og per i dag er Bente Snildal reiselivsdirektør, med kontorsted på Namdalshagen i Namsos. Sommeren 2014 ble alle kommunene i Namdalen invitert til å delta i denne reiselivssatsingen. Men et slikt samarbeid er ikke uproblematisk å få etablert: Et avisoppslag datert 5. november 2014 kan illustrere denne utfordringen: ²⁵

«FOSNES: – Rådmannen ser det som lite aktuelt ut fra en økonomisk prioritering å satse på flere og overlappende tjenester innenfor markedsføring av reiselivet i kommunen/regionen, heter det i saksframlegget til formannskapet i Fosnes kommune.

Næringa må ta ansvaret

Det er ikke kostnaden på 3.000 kroner i andelsinnskudd, eller serviceavgiften på 7.500 kroner i 2015 rådmannen sikter til, men de framtidige kostnadene sett opp mot økonomi, strategi og nytteverdi i lys av noen prinsipielle betraktninger. Slik prosjektet Visit Namdalen er lagt fram og presentert for kommunene er det tydelig at drift av selskapet og nettportalen i all hovedsak skal finansieres gjennom offentlige tilskudd fra 2016, når prosjekt- og utviklingsmidler tar slutt. For Fosnes del vil det bety en årlig kostnad på anslagsvis 43.000 kroner i serviceavgift til selskapet. Rådmannen mener et grunnleggende spørsmål er hvilket engasjement og ansvar kommunene skal ta for utvikling av reiselivsnæringa,

– Prinsipielt burde tyngden av engasjementet og ansvaret for drift ligge hos næringsaktørene selv, mener rådmannen i Fosnes. Og konkluderer med at Visit Namdalen per i dag ikke står fram som et godt nok alternativ.

- Utviklinga av en felles plattform må baseres på aktører som selv engasjerer seg i arbeidet og har tro på at en kan lykkes. Det gjenstår å se om et slikt eierskap er tilstrekkelig til stede eller kan utvikles i nær framtid, heter det i vurderinga.

Begrenset nytteverdi

En annen side av det er at Fosnes kommune allerede er med i Foreningen Kystriksveien.

– Dette er et selskap som på mange måter har et tilbud som overlapper det tilbudet Visit Namdalen gir, heter det i saksbehandligna. Samtidig anbefaler rådmannen en fullstendig gjennomgang av kommunens satsing og strategier med tanke på markedsføring og turisme.

– Etter rådmannens syn må kommunen velge hva vi ønsker å satse på, og dermed velge bort det vi vurderer vil gi minst uttelling over tid, anbefaler rådmannen. Formannskapet behandler saken onsdag neste uke»

Reiseliv og opplevelsesnæringer er et av fire strategiske satsingsområder i NYN. Det skal blant annet utvikles en reiselivs- og opplevelsesstrategi for regionen, nettverkssamarbeid med forening Namdalskystens aktører og aktiviteter, utvikling og etablering av destinasjonssamarbeid, jf. pkt.4.4 i NYN (2014). Informanten fremhevet at det er et bra trykk på reiseliv for tiden, og at man jobber frem en felles reiselivsstrategi for de tre kommunene (Leka, Vikna og Nærøy), også omtalt som «Kystgruppen». Samtidig har man utviklingsprosesser i samarbeid med Sør-Helgeland, blant annet med geoparkprosjekt

²⁴ <http://www.trondelag.com/trondelag-reiseliv-as/> (lastet 16.11.14)

²⁵ Namdalsavisa (2014) Kald skulder til Visit Namdal. Artikkel skrevet av Øyvind Rånes, 5.11.14 Kilde: <http://www.namdalsavisa.no/Nyhet/article7679128.ece> (lastet 12.11.14)

(Trollfjell geopark) og opplevelsesbåt mellom Leka-Vega-Brønnøy. Bindal deltar i Ytre Namdal utviklingsforum. Videre deltar de i Visit Namdalen, og betrakter dette som «vårt regionale salgsselskap». Det ble fremhevet at det er positivt med noen som jobber på et overordnet plan med koordinering av aktivitetene, men samtidig påpekes utfordringene med at det er såpass mange forskjellige aktører i reiselivsnæringen.

I Indre Namdal har de en klar profilering mot naturbasert reiseliv/villmarksturisme og spesielt med utgangspunkt i nasjonalparkene i Børgefjell, Lierne og Blåfjella-Skjækerfjella. Det er fiske, vandring, friluftsliv, og rovdyr som er blir trukket frem som trekkplastre. Det finnes egne nettsider med informasjon og direkte booking, som for eksempel Visit Børgefjell, www.visitborgefjell.com. Kommunen Røyrvik jobber med å bli en synlig destinasjon med en tydelig profilering som villmark- og nasjonalparkkommune. Utgangspunktet er Børgefjell nasjonalpark, men også Fjellrevsenteret og destinasjon Dærga (Vaegkie as) er med på å gjøre området kjent nasjonalt. Det sistnevnte er et reiselivsanlegg som skal formidle sørsamisk kultur og tradisjon, og ambisjonen er også å nå et internasjonalt marked. Namsskogan er spesielt kjent gjennom suksessen med Namsskogan familiepark, men også Namsskogan profileres via Visit Namsskogan. Børgefjell nasjonalpark og rovdyprene står sentralt i satsingen til familieparken, blant annet med satsingen på teaterstykket Rebella Hex. Et initiativ som nylig har fått utviklingsstøtte av fylkeskommunen er planene om en urban fjellandsby i Skorovas. Visjonen er å skape en levende fjellandsby med historisk sus fra et nedlagt gruvesamfunn²⁶. Lierne har ikke en egen «Visit-side», men har knyttet «besøke Lierne» til kommunens egen portal «Lierne – det gode vertskap». Lierne nasjonalparksenter, Rovdyresenteret på Namsskogan og Røyrvik Auto har utviklet et samarbeid med fokus på formidling om rovdyr, med et spesielt fokus på bjørn og fjellrev. Alle 5. klassinger i Nord- Trøndelag blir invitert til å være med på «rovdyrskole» i Namsskogan, og alle 7. klassinger på «leve med rovdyr» i Lierne. Det gis også et tilbud på en rundtur med overnatting og besøk på alle tre «destinasjonene», hvor også samisk kulturformidling på destinasjon Dærga inngår.

I den resterende delen av Namdalen varierer det mellom enkeltattraksjoner relatert til kunsthåndverk, kulturhistorie, gårdsopplevelser, og lokalmat, til mer samlet profilering som f.eks. av kulturattraksjoner i Namsos (se for eksempel: <https://www.kystriksveien.no/?page=oversikt&sted=5&vis=severdigheter>) og natur og aktivitetsoopplevelser i Flatanger.

5.2.3 Namdalshagen (NH)

«Namsos manglet en næringshage og etter at flere prosjekter initiert fra næringslivet var havarert, ble det tatt et initiativ for (...) (å) etablere en (...). Næringshageselskapet ble stiftet i 2004 og nytt bygg sto ferdig i 2006» (Brenne & Ness 2009: 55).

Namdalsshagen (NH) er i dag et SIVA-støttet Innovasjonsselskap for Namdalen og står for en forretningsmessig opplæring og inkubering etter SIVA-modellen. De omtaler seg selv som en «samlokalisering av virksomheter som sammen skal bygge opp et profesjonelt, faglig og sosialt næringslivsmiljø». Fra informanthold ble det også fortalt at NH tilbyr en veiledningstjeneste kalt «gründerlab» der man får inn ca. 60 ideer/case i året som går gjennom en utsiling. 15 av disse blir med videre inn i laben. I følge

²⁶ <http://skorovas.no/> (lastet: 28.11.14)

Næringshageinformanten er disse rekruttert fra hele Namdalen, det er dog et tyngdepunkt i Midtre Namdal og dels i Ytre. Erfaringen så langt har vært at lab-prosessen har endt opp med 7-8 reelle etableringer. Namdalshageinformanten mente videre at det i 2012 var 300 nyetableringer i Namdalen, 120 av disse i Namsos. I 2013 var det 80 etableringer i Namsos mens Nærøy hadde 20. Namdalshagen tilbyr for øvrig rådgivningstjenester, generell prosjektledelse og drifter traineeordningen i Namdalen, som ble etablert i 2005. Felles for alle som er trainee i Namdalen er at de har høy kompetanse og at blir ansatt i opptil flere namdalske virksomheter for en periode på to år. Namdalshagen AS ønsker å styrke sin rolle innen kompetanseformidling i Namdalen, da med traineeordningen som det sterkeste virkemiddelet. Fylkesrådet innvilget Namdalshagen AS et tilskudd på inntil kr 500 000 fra Regionalt utviklingsprogram 2014 for å gjennomføre ordningen i 2014, med minst 5 nye traineer.²⁷

Blant dem som er lokalisert i NH er MNS Utvikling med 6 ansatte (MNS, Midtre Namdal samkommune, jf. kap.2.1.1), og i tillegg har de et avdelingskontor i Fosnes. Disse betjener kommunene Fosnes, Namdalseid, Overhalla og Namsos. «Formålet med ordningen er å løse regionale og lokale kommunale oppgaver med næringsutvikling og samfunnsutvikling. (...) MNS Utvikling skal være kommunenes førstelinjetjeneste ovenfor lokalt næringsliv og skal kunne yte støtte til fornyelse, omstilling og etableringer».

Namsos næringsforening er også lokalisert i NH. I tillegg til samlokalisering med MNS Utvikling i Namsos har Namdalshagen en avdeling i Ottersøy (Nærøy kommune) som har felles kontor med det interkommunale selskapet Nyskaping og Utvikling i Ytre Namdal (NYN) (jf kap. 2.2.1). NYN har ansvaret for omstillingsarbeidet i Ytre Namdal frem til 2015. Det er to ansatte fra Namdalshagen som sitter desentralisert i YN. I Følge næringshageinformanten er det god kontakt mellom førstelinjetjenestene i Namsos og i de andre kommunene og med daglig leder i Indre Namdal regionråd. Alle disse bidrar også til finansiering av aktiviteter i næringshagen. Representanter fra Namdalshagen har kontordager i Grong ved behov, og en gang i måneden sitter for øvrig en representant fra NH i Flatanger og får oppdateringer og innspill etc. på hva som rører seg på næringslivssiden der. Og som informanten fortalte «(Vi) prøver å ha et regionalt fokus, jobber med bedrifter. Vi har også hatt etablereropplæringen i Namdal i 2 år, men tapte nettopp anbud om de neste to årene». Rent bransjemessig anser man seg som allsidig, det vil si at man skal hjelpe alle som har behov. Gjennom næringshageprogrammet til SIVA tilbyr NH kontor og «coaching» i 1. år for 1750 kr i leie per måned. Det er muligheter for å få sparring og møterom ved NH i Namsos og Ottersøy, men den uttrykte erfaringen er at personlige møter for rådgivning med ansatte ved NH anses som viktigst. I og med at mange etablerere har andre jobber på dagtid, eller er studenter, er det en forutsetning at man som rådgiver er tilpasningsdyktig/fleksibel med hensyn til å stille på kvelder, i helger og tidlig på morgenen. Det finnes også eksempler på at NH har kjørt kompetanseheving opp imot ledere og mellomledere ved Skogmo Industripark.

Næringshagen i Namsos deltar i Trøndernettet, et formalisert nettverk med eget sekretariat (v/ LEN i Trondheim) som består av industriparker, kunnskapsparker, næringshager og andre rådgivningsmiljø i Trøndelag. 17 miljø er representert/er medlemmer, der omtrent 75 personer jobber aktivt med bistand til gründere, bedrifter og andre instanser for å få til nyskaping og næringsutvikling i sin region. Aktørene treffes på

²⁷ <http://www.ntfk.no/bibliotek/saker/2014/FR/FR14041.htm> (lastet 17.11.14)

arrangerte samlinger med faglig innhold to ganger i året. Nettverket støttes av SIVA og Nord- og Sør-Trøndelag Fylkeskommune. Innovasjon Norge i begge Trøndelagsfylkene deltar aktivt (se: <http://www.trøndernett.no/>).

5.2.4 Eksemplet Skogmo industripark

I midtre Namdal har industriparken på Skogmo i Overhalla fått mye oppmerksomhet. Etableringen av denne skjedde på initiativ fra bedriftenes selv for ca. 10 år siden etter at de først var gjennom en fase der de så nærmere på behov og hva som måtte gjøres. I 2006 ble det etablert et AS og selskapet ble bemannet opp. Vedkommende som i dag er daglig leder for parken startet dette året, og som overordnet intensjon uttaler han: «Vi skal være med å tilrettelegge for at de (les; bedriftene i parken) når målene sine»

Nord-Trøndelag fylkeskommune skriver i RUP-rapporten for 2013 om Skogmo Industripark AS: «(...) på Skogmo i Overhalla har om lag 30 bedrifter hatt et nært utviklingssamarbeid i mange år. Det har gitt resultater. Bedriftene har i årene fra 2005 til 2012 økt omsetningen nesten tre ganger. De omsetter nå for 1,5 mrd. kroner og har 440 ansatte. «I Nærings-NM for 2013 var Overhalla den sjuende beste kommunen i landet med hensyn til vekst i næringslivet. Innovasjon Norge har bidratt med flere tjenester både til enkeltbedrifter og til nettverket».²⁸

I følge daglig leder for Industriparken er det i dag 450 ansatte på området. Man begynte tidlig å diskutere hvilken rolle, og hvilke oppgaver, en koordinator og daglig leder av for parken skulle ha. I dag handler dette om å: 1) utvikle kompetanse i bedriftene, 2) styrke nettverk (innad i parken og utad), 3) utvikle prosjekter/ideer; være en ressurs i/for gjennomføring inkl. samarbeid dem imellom, og 4) synliggjøre bedrifter/ideer.

Pharmaq er en nøkkelbedrift i parken, men anses som selvgående. Ellers tilhører omtrent 60% av bedriftene seg i bygg-/anlegg/maskinentreprenør-bransjen. I de øvrige er ledelsesutvikling et konkret behov, men man har et kontaktnett og det samarbeides med kunnskapsleverandører i Trondheim. Det er også gjennomført et bedriftsnettverksprosjekt gjennom Innovasjon Norge. Informanten mente at det har blitt et tettere samarbeid mellom de samlokaliserte virksomhetene over tid; «en lavere terskel for å innlede samarbeid bedriftene imellom». Et relativt nytt og godt eksempel er utviklingen av et nytt konsept omkring landbruksbygg; «ny teknologi og konseptuelt nytt tenkt».

I parken er det ansatt tre traineer (kommer fra Namdal/Trøndelag) som jobber for bedriftene, og fra informanthold ble det fortalt om et godt samarbeid med skolene i regionen; eks. Olav Duun og opplæringskontorene (jf. læringer) og som det ble fortalt: «(Vi har et) bra kontaktnett (m/bedrifter) i hele Namdal gjennom opplæringskonseptene som vi tilbyr». Det ble sagt at NyN og Namdalshagen supplerer disse. Det ble videre fortalt om pågang fra flere som signaliserer at de vil inn i miljøet (Skogmo), men det ble uttrykt usikkerhet om hvordan man skal gjøre det. «Medlemskap kan være en mulighet ... men har som intensjon å være åpen i forhold til samarbeid»

Skogmo har en positiv beliggenhet i forhold til bo- og arbeidsmarkedsregion; Høylandet, Grong, Namsos; Spesielt nærheten til sistnevnte med 20/25 min kjøretid betyr mye for bedriftene ifølge Skogmo-informanten.

²⁸ <http://www.ntfk.no/bibliotek/saker/2014/FT/Vedlegg%20april%202014/Vedlegg%201%20RUP-rapport.pdf> (lastet 29.10.14)

5.2.5 KiiN, Kunnskap og innovasjon i Indre Namdal

I indre Namdal ble prosjektet "Kunnskap og innovasjon i Indre Namdal" i kortform KiIN, igangsatt i 2010. Målsettingen er å arbeide sammen i en tiårsperiode for å bidra til å utvikle Indre Namdal til et innovativt samfunn med attraktive arbeidsplasser. I første fase av prosjektet - som har gått over tre år - har hovedoppgaven vært å videreutvikle innovasjonssystemet i regionen. Det har vært et fokus på å skape arenaer i Indre Namdal hvor innovasjonsaktørene har møttes. I de neste to fasene skal det 1) arbeides med å stimulere til nyskaping og innovasjon og 2) bidra til økt tilflytting og nyetableringer²⁹

Fase 1 av prosjektet ble evaluert Håkon Finne (2013: 26) som konkluderer på følgende vis, direkte gjengitt;

- Hovedstrategien med å alliere seg med forskningsmiljø i et trippel eller kvadrupel helix-samarbeid for regional fornyelse, er i tråd med moderne tenking i Europa for tiden. Det er imidlertid foreløpig få resultater å vise til også internasjonalt, så det er ingen garantier for å lykkes
- Arbeidet har i all hovedsak gått etter planen.
- Måloppnåelsen for delmål og prosessmål er tilfredsstillende i forhold til målformuleringene
- Mange har hatt håp eller forventninger om langt flere konkrete resultater i fase 1 enn det som var nedfelt i styrende dokumenter. Erfaringsmessig er prosjekter sårbare for videreføring når resultatene ikke står til de forventninger som gjelder ved beslutningstidspunkt for videreføring, uavhengig av hvilket forventningsnivå som var uttrykt ved prosjektstart
- Det kontaktskapende arbeidet har gått veldig bra, men det har vært en større utfordring enn forventet å finne aktører som var villige til å gå inn i nye prosjekter (eller som var i stand til å se konkrete potensialer). Sperrene kan være noe forskjellige i bedrifter ("vi har det bra nok med den kompetansen og de kundene vi har") og kommuner ("vi trenger sikkert fornyelse og tettere samarbeid, men vi må ivareta både de små og de store kommunene").
- Mange personer i regionen har vært konkret involvert i arbeidet og har lært mye om prosessarbeid, prosjektutvikling, å lete etter riktig kompetanse gjennom nettverk, og å lete etter ekstern finansiering. Disse har også erfart at det fortsatt er et langt lerret å bleke
- De som har hatt sine første samtaler med forskningsmiljøene (gjennom de to personene i prosjektledelsen i KiIN), mener at terskelen for kontakt med forskningsmiljøene er senket, men det vil fortsatt ta tid før disse er mange nok i regionen til at dette blir en allmenn oppfatning blant de som har bruk for slik kontakt, og til at det blir mange nok til at det bare trengs to telefoner før man har et møte med den som kan hjelpe til konkret med å identifisere problemstilling og riktig forskningsmiljø.
- Det går altså riktig vei, men det burde ha gått noe raskere. Det er vanskelig å si hvorvidt grunnlaget (kulturelt og materielt) er for svakt til å få til mer i løpet av to-tre år, eller om andre arbeidsformer og mer målrettede tiltak ville ha gitt raskere resultater.
- I fase 2 er det viktig å øke innsatsen på konkrete prosjekter, både for å styrke prosjektets legitimitet og dets resultater, i samsvar med den opprinnelige planen. Samtidig er det også viktig å ikke legge ned kontaktarbeidet. Nettverk har en tendens til å svekkes når de ikke brukes.

²⁹ <http://www.indre-namdal.no/KiIN> (lastet 5.11.14)

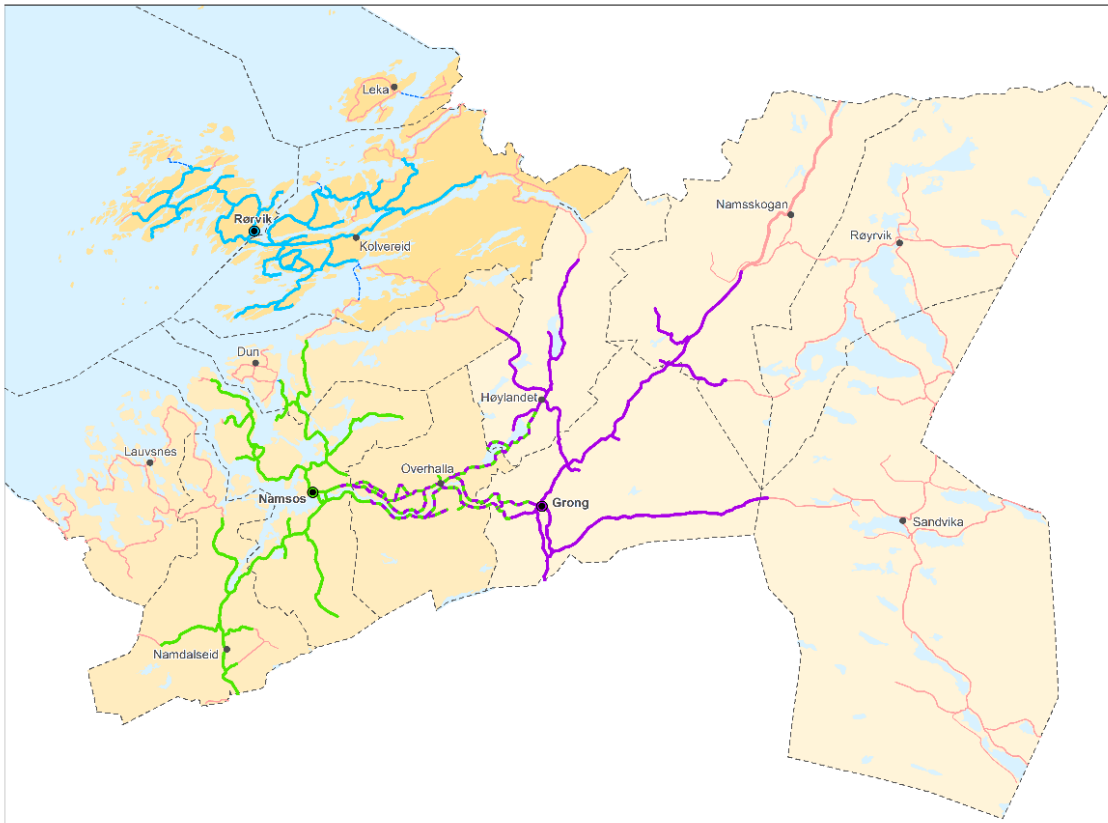
6. Diskusjonsdel

6.1 Introduksjon

Namdalsregionen er en stor region i geografisk forstand. Fysisk infrastruktur for intern og ekstern samhandling blir ansett som en av flere sentrale betingelser. Dette handler også om tidsbruk og pendlingsterskler (jf.kap.3.2). Kartet i figur 6.1 visualiserer 45-minutters reisetid ut fra de tre regionsentra, henholdsvis i den indre delen av Namdal (Grong), Midtre Namdal (Namsos) og Ytre Namdal (Rørvik). Forholdsvis store deler av regionen ligger ikke innenfor 45 minutters reisetid fra de tre regionsentrene. I kapittel 3 viste vi til at det er lite pendling mellom de tre regionene, men høyest pendling er mellom indre og midtre, noe som utgjør 4-6% av arbeidsplassene. Ut fra figuren ser vi at Overhalla, og dermed næringsmiljøet Skogmo, befinner seg i dette området. Samtidig er det, som vi har vist tidligere i utredningen, også ulike ressurser og ressursgrunnlag som danner basis for næringsliv og næringsutvikling i de ulike delene av Namdalsregionen. På den ene siden kan en derfor si at det er en krevende øvelse å skulle se på dette som én region. På den andre siden vil en kunne si at det vil være en nødvendighet at regionen øker samarbeidet og samhandlingen, nettopp for å øke vekstkraften i regionen som helhet og for å utvikle en tydeligere vekstkultur.

Regionen har de siste årene hatt klart lavere vekstkraft enn gjennomsnittlig utvikling i landet. Dette har sterk sammenheng med næringsstruktur og små pendlingsmuligheter ut av regionen. Næringsstrukturen er fortsatt preget av høy andel landbruk, en næring i sterk nedgang, mens det for øvrig er begrenset med vekst i annet enn regionale næringer og offentlig tjenesteproduksjon. Når tunge næringer som landbruk, varehandel og kommunal tjenesteyting kan antas å oppleve videre rasjonalisering, betyr dette at andre næringer i regionen må vokse om man skal nå mål om vekst.

I en rapport fra den danske organisasjonen REG LAB fremheves det at vekstkultur kan forklare cirka 18 prosent av variasjonen i verdiskapingen i lokale virksomheter. De fremhever derfor at den lokale kulturen har betydning for vekst på linje med en rekke andre interne og eksterne forhold i virksomhetene (Reg Lab 2014). Samtidig understreker de at det ikke er mulig å identifisere kun én kultur som vil gi vekst i en region, men at det handler om kombinasjoner av ulike kulturer som kan forklare vekst (ibid).

Figur 6.1 Kart som viser 45 minutters rekkevidde med bil fra Rørvik, Grong og Namsos (Kart: Torgrim Sund, HiNT)

Den omfattende danske analysen inneholder 7 sentrale faktorer som bidrar til utvikling av suksessfulle lokale vekstkulturer: 1) Å utnytte lokale styrker og muligheter i stedet for å hoppe på motetrender. Det viktigste er å finne og kjenne regionens næringsmessige ståsted. 2) Privat engasjement i den forstand at det private næringslivet og dets ledere skal være engasjert i og ta et ansvar for den regionale vekstkulturen. 3) Fokus på oppgradering og utnyttelse av infrastrukturen, 4) Kunnskap og utdanning, 5) Det må jobbes med å utvikle en sterk identitet og forankring. Her kan det offentlige spille en viktig rolle innledningsvis. 6) Det må bygges på allerede eksisterende nettverk, og da spiller særlig de store aktørene en sentral rolle. 7) Til sist er det viktig å sikre troverdighet, tillit og investeringsvilje gjennom å synliggjøre konkrete resultater og effekter. I rapporten gir de i tillegg konkrete råd under hvert av punktene (Reg Lab 2014, 18-19). Her ser vi at det offentlige kan spille en viktig rolle blant annet med å igangsette og drive visjonsprosesser, men at det sentrale er entreprenørskap og næringsutvikling.

Lokalaktive, risikovillige, entreprenører, og folk som våger å gå egne veier er de fire «kulturene» som i følge Reg Lab (2014) bidrar til størst verditilvekst. Også organiseringen og tilrettelegging blir fremhevet som sentralt. I kap. 6.3 kommer vi tilbake til organisering av næringsmiljø, men før det diskuterer vi betydningen av å øke bevisstheten om utdanning og entreprenørskap, spesielt rettet mot unge. Organisering av utviklingsaktører og innovasjonsselskap som vektlegger støtte- og pådriverordninger for å stimulere til næringsutvikling og økt vekstkraft blir også diskutert.

6.2 Økt bevissthet og tilrettelegging for utdanning og entreprenørskap

«Vi trenger kunnskapspersoner/-stasjoner og kunnskapsmiljø. Vi er for å få til å utvikle gode nok kompetansemiljø i ulike deler av regionen, dette må samles mer, og så må vi samarbeide. Skal man for eksempel bygge reiseliv må man ha ressurser nok til å ivareta det som kreves; det samme gjelder havbruk; må få til et større miljø der flere sitter i lag» (*Informant, næringslivet*).

Tilføring og deling av kunnskap er drivere for å øke innovasjonskraften hos eksisterende næringsliv (Abelsen, Isaksen & Jakobsen 2013). Aagre (2014:73) utvider nivået og påpeker at måten samfunnet løser kvalifikasjonsspørsmålet henger sammen med et samfunns evne til utvikling og innovasjon. Kort sagt handler kvalifikasjonsspørsmålet om hvordan man sørger for at barn og unge ivaretar det som allerede er bygd opp, og i tillegg utvikler en drivkraft til å skape noe nytt. Aagre (ibid.) vektlegger utdanningssystemet generelt, og dannelsesaspektet spesielt.

Informanten fra næringslivet påpekte at lokalisering av kompetansepersonene ikke var det viktigste, men personene måtte ha nok kunnskap om det de jobber med, og også om forholdene der kompetansen skulle anvendes. Havbruksnæringen i Ytre Namdal jobber for eksempel aktivt med kompetansemiljø på Møre, i Trondheim og Tromsø, nettopp fordi de der finner spisskompetanse relatert til fiskeoppdrett. Samtidig er det tatt initiativ til en tettere dialog med Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT), spesielt med tanke på merkanthet fag innen økonomi og ledelse. Betydningen av å ha høyere utdannelse sinstitusjoner i regionen er illustrert i utredningen, og med en videreføring av initiativet nevnt over kan samspillet mellom det regionale næringslivet og HiNT bli enda bedre. Både Skogmo industripark, Bjørøya fiskeoppdrett AS m.fl. fremhever at de har en dialog med utdanningsinstitusjonene i Namdalsregionen, og da spesielt innen videregående skole. På Val videregående i Nærøy er det for eksempel innen naturbruk en egen linje i akvakultur. En av informantene oppsummerte behovene i en kombinasjon av tre punkter: 1. utvikling av næringsliv, 2. få ungdom til å velge fagutdanning som lokalt og regionalt næringsliv etterspør, og 3. få hjem ungdom med utdanning.

Den demografiske utviklingen i deler av Namdalsregionen er utfordrende, spesielt med nedgang i andel personer i arbeidsfør alder. I hovedsak gjelder dette i områdene utover de tre regionsentrene Namsos (og Overhalla), Grong og Vikna (og Nærøy) (jf. tabell 3.2). Både Namsos, Grong og Vikna har netto innpendling, noe som tyder på en arbeidsmarkedsfunksjon for et større omland enn egen kommune. Det er ikke dermed sagt at tilgangen på nødvendig kompetanse er like god. En av informantene påpekte at et av de kritiske punkt for næringsutvikling og økt verdiskaping er tilgang til best mulig kompetent arbeidskraft. På Skogmo opplevde de per i dag en konkret utfordring i forhold til rekruttering av ingeniører på byggsiden. En av de andre informantene vektla hvor viktig det var for kontinuiteten at store deler av arbeidskraften hadde lokal eller regional forankring. I en slik sammenheng er det forståelig at politisk ledelse i kommunene prioriterer å delta på sosialt informasjonstreff i Trondheim for utflytta og studerende ungdommer fra Namdalsregionen (Trønderavisa 29.10.14). Det å møte ungdommen og fortelle om muligheter i hjemregionen er en god tanke, men fremdeles er man usikker på effekten. I den neoklassiske migrasjonsteorien kan dette ses i sammenheng med «push og pull» faktorer. Det handler i korthet om hva som «skyver» folk bort fra et sted vs. de kreftene som «drar folk til seg» (Solerød 2003). Satt på spissen blir det vanskeligere å dra ungdommen hjem dersom de har liten fremtidsstro i forhold til jobbmuligheter. Men det er

ikke noe enten eller, for dersom man er bevisst på å forbedre det som medfører at ungdommen ikke vender tilbake, vil det samtidig kunne virke som en positiv kraft for tilbake- eller innflytting.

Ungdommene i undersøkelsen uttrykte i utgangspunktet et relativt sterkt ønske om å vende tilbake til regionen etter utdannelsen. Samtidig innså flere av dem at det kanskje ikke var realistisk med tanke på hva de hadde bestemt seg for å studere. Når man samtidig tenker på hvilket behov næringen selv uttrykker med tanke på kompetanseutvikling, for eksempel relatert til stadig økt spesialisering og oppbygging av kompetansemiljø, fant vi en manglende innsikt i dette hos ungdommen. Kanskje er heller ikke næringslivet flinke nok til å kommunisere sine spesifikke kompetansebehov til ungdommen? Enkelte ungdommer uttrykker at de kjenner det lokale næringslivet, men avgrenser selve næringene også til utelukkende å handle om for eksempel fisk, trelast eller betong. Skal de studere jus, økonomi, ressurs og miljøfag, eller annet, bør de vite at det også kan være muligheter for dem i det lokale næringsliv.

Med tanke på å nå ut med informasjon til utflyttede Namdalinger og Nordtrøndere generelt, så vel som andre jobbsøkere, pågår det for tiden et toårig rekrutteringsprogram, «JOBBINT- karriere i Nord-Trøndelag». Eier og oppdragsgiver er Kunnskapsparken i Nord-Trøndelag, og målet er at dette skal bli en varig ordning etter at prosjektperioden er over. Styringsgruppens leder, Bodil Vekseth, uttaler følgende på nettsiden om prosjektet:

«Vi tror, og får via forskningsrapporter støtte for, at regionalt samarbeid er en kritisk suksessfaktor for å lykkes med å rekruttere arbeidskraft. Hvis alle private og offentlige virksomheter i våre 23 kommuner i Nord-Trøndelag viser seg fram som en felles arbeidsmarkedsregion, blir mangfoldet av karrieremuligheter mer synlig og tydelig. Men det krever at noen tar et ansvar for å teste ut nye metoder og tenke langsiktig verdiskaping i Nord-Trøndelag».

I innledningen til kap.6 ble det påpekt at det å skape en kultur for entreprenørskap er sentralt for å styrke vekstkraften i en region. Innovasjon og entreprenørskap er sentrale begreper både innenfor privat næringsliv, og offentlig sektor. Noe forenklet kan man si at innovasjon og entreprenørskap handler om idéarbeid, og om evnen til å kombinere ulike ressurser på nye måter og i system, slik at man oppnår ønskede effekter. For eksempel kan slike effekter være å skape økonomiske verdier i en tid med sterk internasjonal konkurranse for næringslivet, skape levedyktige og framtidsretta bygdemiljø, eller det å kunne løse framtidige utfordringer innenfor offentlig sektor ut i fra et samfunnsnytteperspektiv (Spilling & Johansen 2011). De senere år har vektleggingen av entreprenørskap som samfunnsmessig fenomen økt, og med et slikt utvidet perspektiv er det den generelle nyskapingsevnen i samfunnet som er det sentrale. Utdanningen skal gi et grunnlag for at de nyutdannede kan bidra mer aktivt i nyskappingsprosesser, og forstå behovet og mulighetene for bedriftsetablering.

Satsing på entreprenørskap og etablererordninger er noe som også fremkommer i strategiplaner til kommunene, men vår undersøkelse indikerer en avstand mellom disse visjonene og tiltakene, og det elevene på videregående nivå opplever av kjennskap til entreprenørskap og regionalt næringsliv. Her må det presiseres at man vil få et mer nyansert bilde av dette dersom en utfører en mer omfattende undersøkelse, som også inkluderer hvordan skolene har prioritert satsingen på innovasjon og entreprenørskap i utdanningen. Elevene som tok fagutdanning, med inkludert praksis, uttrykte for eksempel

at de hadde relativt god kjennskap til mulighetene innen sin sektor. Den manglende kjennskapen til lokalt og regionalt næringsliv er tilsynelatende størst på studiespesialiserende. Med bakgrunn i tilbakeflytting, sterk stedsidentitet og behov for næringsutvikling kan man stille spørsmålsteget ved følgende: Hvorfor er vektleggingen av entreprenørskap mindre i videregående enn på ungdomsskolenivå? Er det slik at det lokale og regionale bedriftsfokuset kommer tydeligere frem på ungdomstrinnet? Kanskje er det mer utfordrende å integrere dette på videregående nivå?

Namsos som regionby har en relativ lav andel av basisnæringer, men er kjennetegnet av en stor andel offentlige, regionale og tjenesteytende næringer. Namdalshagen er flere ganger nevnt i utredningen, noe som har sammenheng med visjonen om økt vekstkraft i regionen, blant annet gjennom samhandling på regionalt nivå. SIVA³⁰, et statsforetak og virkemiddel for tilretteleggende eierskap og utvikling av bedrifter og nærings- og kunnskapsmiljøer i hele landet, har en ambisjon om at næringsshagene skal ta et enda større regionalt ansvar enn det som er tilfelle i dag. Et eksempel er slik man jobber i Rørosregionen. Namdalshagen, som ble etablert som næringshage i 2004, er i en prosess for å ta et tydeligere samordningsansvar regionalt. Informanten uttalte et behov for å bli rausere i samhandlingen i regionen. En strategiprosess er for tiden under arbeid, blant annet i samarbeid med kystgruppen (Ytre Namdal). Namdalshagen har sitt hovedkontor i Namsos, men er etablert med distribuerte kontorplasser i Nærøy, og i Flatanger omtrent en dag i måneden, samt i Grong ved behov. Dette er nødvendig med tanke på de store geografiske avstandene, samt verdien av å sitte «tett på» det lokale næringsliv. Foruten å samlokalisere med mindre bedrifter for å fremme vekstkraft, skal næringshagen tilrettelegge for flere kunnskapsarbeidsplasser i distriktene, gjennom blant annet å tilby tilgang til relevant kompetanse og nettverk. Samlokalisert med Namdalshagen er blant annet Namsos næringsforening, MNS Utvikling (de har også en ansatt som er lokalisert i Fosnes) og destinasjonsselskapet Visit Namdalen i Namsos, mens NYN også er samlokalisert på Ottersøy (Nærøy). I tillegg har man en god dialog og samarbeid med Indre Namdal regionråd.

I Namsos er også et av de to kontorene til Karrieresenteret i Nord-Trøndelag lokalisert. Karrieresenteret tilbyr gratis karriereveiledning til voksne og ungdom som ikke er tilknyttet skoleverket³¹. NærUng-prosjektet og Jobbint er begge lokalisert på Steinkjer, men disse aktørene har en Nordtrøndersk regional profil. En av informantene påpekte følgende:

«Aktørbildet oppfattes av de som skal benytte seg av dette – altså næringsaktørene og gründere – som fragmentert og uoversiktlig, og det er ikke gitt hos hvem de kan få hjelp til hva. Alle har ulike roller, men det framheves at samspillet mellom de ulike aktørene er bra».

Det er behov for økt vektlegging av entreprenørskap i skolen, og for en tydeligere kommunikasjon mellom lokalt og regionalt næringsliv og skolen. Førstelinjetjenesten hos kommunene relatert til næringsutvikling og bedriftsetablering vs arbeidet til de ulike «gode hjelperne» med tanke på innovasjon, etablering og jobbformidling er utydelig kommunisert utad. Kanskje er tiden inne for at Namdalshagen tar en tydeligere og synligere regional rolle som dem man først henvender seg til – for så å videreformidle kontakt med

³⁰ <http://siva.no/om-siva> (lastet, 10.11.14)

³¹ <http://www.karriere-nt.no/tjenester/Sider/default.aspx> (lastet: 27.10.14)

samarbeidende aktører, prosjekt etc.?

6.3 Om klynger eller næringsmiljø og mekanismer for utvikling

Vi har tidligere referert til planer og utviklingsarbeid i Namdalen der det er en uttalt ambisjon om samhandling for vekst/verdiskaping og for at næringsmiljø skal utvikle seg. Skogmo Industripark (i Midtre Namdal) er et godt eksempel i så henseende. Et annet eksempel er næringsplanarbeidet i Ytre Namdal. I oktober i fjor deltok professor og klyngetalsmann Torgeir Reve på et seminar i anledning omstillingsarbeidet i Ytre Namdal (NYN), og der påpekte han at Ytre Namdal har mye å bygge videre på (Reve 2013). I sitt innspill konkluderte Reve med at det må arbeides for å utvikle en marin næringsklynge i Ytre Namdal. Han viste til fire punkter for å underbygge dette argumentet; For det første; fiskeri og havbruk har få sterke næringsklynger, for det andre; fiskeri og havbruk er ikke kjent for samarbeid og samspill, for det tredje; fiskeri og havbruk mangler de toneangivende internasjonale kompetansebedriftene, og for det fjerde mener Reve; fiskeri og havbruk er ikke dagens kompetansevinnere. I utkast til ny næringsplan for Ytre Namdal (Nærøy, Vikna og Leka) ser vi at dette følges opp gjennom at det legges opp til kraftig vekst i havbruksnæringen. Målsettingen er at fram til 2025 skal førstehåndsverdien fra matproduksjonen økes fra dagens tre milliarder til åtte milliarder årlig.³²

I subregionene er det også flere andre eksempler på arbeid med kontaktskapende virksomhet og nettverk mellom næring og kunnskapsmiljø, eks. NYN og KiiN. Midtre Namdal Utvikling er et eksempel på kommunal samordning av førstelinjetjenesten for næringsutvikling. Det er likevel få eksempler på initiativ som går på tvers av subregionene i Namdal, med unntak av Visit Namdal og en del av det arbeides som gjøres i regi av Namdalshagen. I dette oppdraget har det ikke vært rom for å gjøre dypdykk/casestudier av bedrifter og næringer i Namdalen. Ut fra det empiriske grunnlaget ser vi imidlertid at det er hensiktsmessig å diskutere det vi kan kalle klynge- eller næringsmiljøinngangen nærmere. I en slik utforskende diskusjon er det også naturlig å lansere Namdalsrelevante spørsmål som vi så langt ikke har svar på, men der det kreves nærmere oppfølging og forskningsbasert kunnskapsutvikling.

Klyngebegrepet har etter hvert gått inn i dagligtalen som en fornorsking av det engelske begrepet «cluster». Arena-programmet som Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet står bak, har som formål å stimulere til økt innovasjon og styrket konkurranseevne basert på samarbeid mellom bedrifter, FoU- og utdanningsmiljøer og offentlige utviklingsaktører. Programmet finansierer og tilbyr faglig støtte til det som omtales «klyngeprosjekter» og utvikling av regionale næringsmiljøer (se Flatnes et al. 2014). Klynger handler om en (ikke-tilfeldig) geografisk konsentrasjon av enheter/virksomheter som har noe til felles, det kan enten være at de ligner på hverandre (for eksempel bedrifter i samme bransje), eller fordi de kan relateres til hverandre på en eller annen måte, for eksempel i forhold til at de innehar utfyllende ressurser. I nyere innovasjonsforskning er det spesielt denne siste relasjonelle betydningen av begrepet som blir trukket frem. Om bedrifter er funksjonelt sammenkoblet eller ei blir således et empirisk spørsmål, ikke en egenskap ved

³² Trønder-Avisa 26.11.14: "Skal produsere mat for åtte milliarder", <https://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=02008020141126A6466EE1718C7E6D1BA37E8A1004063F&serviceld=2> (Lastet 02.12.14)

kjernerdefinisjonen (Maskell og Kebir 2005).

Slike konsentrasjoner har blitt studert under en rekke merkelapper eller synonymer opp gjennom årene. Ideen om spesialiserte næringslokaliteter – og anerkjennelsen av næringskonsentrasjonsfenomenet - er ikke spesielt ny. Alfred Marshall hadde allerede i 1890 et kapittel med tittel; «the concentration of specialized industries in particular localities» i boka «Principles of economics» (Jf Marshall 1890/1920, Martin og Sunley 2003). Marshall identifiserte tre kilder til positive bedriftseksterne betingelser, 1) teknologiske/ kunnskapsmessige spillovers/lekkasjer mellom bedrifter, eller det som omtales som lokalisert kunnskapsflyt og -overføringer, 2) nærhet og god tilgang til spesialisert/kompetent arbeidskraft, og 3) nærhet og tilgang til bedrifter som kan inngå i verdikjeden (input-output relasjoner) som følge av spesialisering og arbeidsdeling (Alcacer 2006; Lagendijk & Oinas 2005). Marshalls arbeider blir sagt å ha lagt grunnlaget for samtidens forskning på betydningen av lokaliserte økonomiske relasjoner.³³

Det har det etter hvert blitt kjent at mange klynger sjelden er karakterisert av sterke interne (her forstått som klyngeinterne) input-output/kjøp-salg-koblinger. Ved begrenset lokal handel vil også lite ny bruker-produzent relatert kunnskap genereres lokalt. Man kan derfor anta at suksessfylte klynger er de som i tillegg til å ha gode interne prosesser for læring og informasjonsutvikling evner å bygge og opprettholde eksterne kanaler for kunnskapsutveksling (Bathelt et al 2004, Maskell et al 2006).

Isaksen og Asheim (2008: 12-13) sammenfatter på en god måte ulike teoretiske bidrag med hensyn til å identifisere mekanismer som kan stimulere utviklingsprosesser for bedrifter som er del av en klynge/et næringsmiljø. En gjennomgang av disse mekanismene kan bidra til noen sammenfattende betraktninger.

Den første mekanismen som de nevner omfatter kombinasjonen av lokale bedriftsnettverk og *spesialisering på bedriftsnivået* innen deler av en verdikjede. Spesialisering gjør det mulig å bygge opp mye erfaring og kunnskap innen et relativt smalt felt i en bedrift.

En annen og relatert mekanisme blir sagt å være *komplementaritet*, altså at bedrifter sammen opparbeider viktige produksjonsfaktorer, for eksempel kompetent arbeidskraft av ulike slag. For eksempel kan utdanning og forskningsaktivitet tilpasses det som kan være en dominerende regional næring. Innovasjonsprosesser kan stimuleres når man har geografisk nærhet og kjennskap til, og evner å nyttiggjøre seg, innsatsfaktorer som kan anses som utfyllende. Isaksen og Asheim (ibid) understreker at de to førstnevnte mekanismene kan stimulere innovasjonsprosesser også i bedrifter som ikke nødvendigvis er del av en klynge. Det er ikke tvil om at mange bedrifters relasjoner og nettverk trekker seg over større avstander. Bedrifter kan derfor hente arbeidskraft, spesialleveranser og kunnskap utenfor det som defineres som klyngens grenser. Dette kan komme næringsmiljøet til gode i neste omgang.

Den tredje mekanismen de nevner dreier seg nettopp om de mer myke, indirekte eller

³³ Eller som Brown og Duguid (2001: 16 i Lagendijk & Oinas 2005: 4) har konstatert: "Despite the recent insightful writing on "clusters" (...) "technopoles" and "innovative mileux" (...) and "regional advantage" (...) it can feel as though researchers are adding footnotes to Alfred Marshalls magisterial economic exploration of "localization", written more than a century ago"

kvalitative sidene ved klynger, og det refereres til Storpers (1997) begrep «untraded interdependencies». Dette omfatter utvikling av felles *normer, vaner og uformelle regler* som bidrar til å redusere usikkerhet ved interaksjon mellom aktører, og som i sin tur kan være med å danne basis for utvikling av hva vi innledningsvis refererte til som vekstkultur. Geografisk nærhet bidrar til å utvikle en felles forståelse og gjensidig tillit i næringsmiljøer og mellom samarbeidsparter. Det er likevel på det rene at geografiske nærhet ikke nødvendigvis er en tilstrekkelig betingelse for effektivt og fruktbart samarbeid mellom bedrifter og personer i Namdalen.

Det finnes også andre former for nærhet enn den fysiske/geografiske nærhet, som kan omtales som romlige eller fysisk distanse mellom økonomiske aktører, både i absolutt og relativ mening. I tillegg til geografisk nærhet refererer Boschma (2005) til ytterligere fire nærhetsdimensjoner som er relevant å ha forståelse for utvikling av næringsmiljøer og interaktive relasjonelle prosesser i tid og rom, både Namdalsinternt (næringsaktører i og mellom de indre, ytre og midtre delen av Namdal) og Namdalseksternt:

- a) Kognitiv nærhet: aktører deler kunnskapsbase (eller omtrent samme kunnskapsbase), forstått som hovedtypen av kunnskap som besittes.
- b) Organisasjonsmessig nærhet: aktører er del av samme organisasjon eller i organisasjoner som er sammenknyttet, for eksempel i form av kunde og leverandørrelasjoner.
- c) Sosial nærhet: for eksempel basert på vennskap, slektskap og tidligere samarbeid mellom aktører.
- d) Institusjonell nærhet: felles normer, vaner og spillerregler for å drive næringsvirksomhet.

Hvordan er den opplevde situasjonen og hvilke variasjoner og betingelser finnes for Namdalen på disse frontene?

Ulike former for nærhet kan på den ene siden veie opp for stor geografisk distanse mellom samarbeidende parter. På den andre siden kan de stimuleres ved nettopp geografiske nærhet mellom aktører (Isaksen og Asheim 2008). Et sentralt poeng er at dette uansett er former for nærhet som på ulike måter bidrar til å skape tillit; en viktig faktor for å forstå fruktbare samarbeidsrelasjoner – og kunnskapsdeling mellom aktører. Det kan være avgjørende med det man kan kalle balanse mellom for eksempel kognitiv nærhet og distanse. For mye kognitiv nærhet kan innebære negative innelukkingstendenser, forstått som problemer med å få til fornying og utvikling rett og slett grunnet for stor likhet mellom partene, de utfyller ikke hverandre (Boschma 2005). I dette ligger det dermed også en oppfordring om kontinuerlig å videreutvikle og forsterke eksisterende koblinger til relevante samarbeidspartnere, men også kunnskaps- og kompetansemiljøer, samt eventuelt etablere nye koblinger både lokalt, regionalt og nasjonalt.

Den fjerde mekanismen som nevnes av Isaksen og Asheim (ibid) er knyttet til *innovasjonspress*. Dette oppstår gjennom kombinasjonen av krevende lokale kunder og lokale leverandører som konkurrerer om å tilfredsstille kravene som kunden setter. Dette kan imidlertid være en lite relevant mekanisme i små regionale klynger, og i små land for den saks skyld. Her vil bedrifter gjerne finne krevende kunder og leverandører utenfor klyngen eller landet.

Den femte, og i følge Isaksen og Asheim, det som i økende grad hevdes å være den mest

avgjørende mekanismen for oppgradering eller utvikling av bedrifter (og dermed næringsmiljø), er nettopp *gode betingelser for utvikling og spredning av kunnskap*. Den geografiske dimensjonen er knyttet til at mye av informasjonen og kunnskapen som bedrifter trenger, spesielt bedrifter innen nye og kunnskapsintensive næringer, har tause dimensjoner og er bedriftsspesifikk. Man kan dermed ha stor nytte av å være lokalisert i/eller ha koblinger til regioner der ny og relevant kunnskap utvikles. I følge Herstad (2008) kan for eksempel samarbeid med internasjonale kunder og leverandører anses som viktig både for den enkelte bedrifts innovasjonsevne, men også som kanal for kunnskapsoverføring mellom territorielle økonomier.

I likhet med Bathelt et al (2004) vil vi fremheve at miljøers utviklings- eller innovasjonskraft ikke bare ligger i deres interne dynamikk, men i samspillet mellom denne og de eksterne koblingene som eksisterer og som man evner å etablere. Isaksen og Asheim (2008; 16) påpeker at dynamiske regionale næringsmiljøer ofte har tre kjennetegn: 1) De har noen ressurssterke bedrifter (forstått som bedrifter med høy absorpsjonskapasitet og betydelig innovasjonsevne) som konkurrerer på krevende markeder 2) bedriftene og/eller kunnskapsorganisasjoner har kontakt for læring med relevante kunnskapsinnehavere (bedrifter/miljøer) andre steder 3) ulike mekanismer bidrar til at kunnskap spres, bearbeides og utnyttes av en rekke aktører. Det eksisterer ingen standard «one-size-fits-all» løsning eller samhandlingsmodell for økt regional vekstkraft. Forståelse av utviklingsprosesser vil nemlig variere alt avhengig av hvilke næringer og kontekster man tar utgangspunkt i. Det er utvilsomt behov for kunnskap om slike faktorer i en Namdalsk kontekst.

«*The dark matter of regional development* is the specificity of human interaction from one place to another, its context. Context refers to the microeconomic ways that the behaviours of agents are structured through institutionalized, spatially-differentiated forces» (Storper 2011: 343)

7. Namdalsregionen fra 2014 – tiltak for å fremme økt vekstkraft

Samfunnsanalysen utgjør fase 1 i byregionprogrammet, og på bakgrunn av kunnskapsinnhentingene skulle vi konkretisere tema og tiltak som kunne bidra til å styrke vekstkraften i regionen. Videre blir det opp til Region Namdal å vurdere om man ønsker å søke om opptak i fase 2 av byregionprogrammet (våren 2015). En forutsetning er da å gå videre i prosessen med et eller to av de nevnte tiltakene.

Ut fra kunnskapsstatusen kan vi særlig peke på følgende overordnede utfordringer i Namdalsregionen:

- Store avstander og behov for oppgradering av infrastruktur.
- Næringsstruktur – høy andel ansatt i tradisjonelle næringer som landbruk. Dette er næringer som over tid har hatt en nedgang i antall sysselsatte.
- Fragmentert organisering av næringslivets støtteapparat (manglet overordnet samhandling).
- Mangelfull tilgang til kompetent arbeidskraft.

I innledningen nevnte vi at byregionene er veldig ulike og man kan dermed ikke overføre en analysemodell eller rammeverk fra en region til en annen. Ressursomfanget en har til rådighet for å gjennomføre en analyse varierer også stort. Likevel ser man noe likhetstrekk med hvilke utfordringer andre regioner har trukket frem, for eksempel relatert til infrastruktur, samordning av støtteordninger for næringslivsutvikling, og regionplanlegging.

Selv om infrastruktur er et helt sentralt punkt, vil man ikke finne igjen det i tiltakene nevnt under. Årsaken er, som nevnt i utredningen, pågående satsinger innenfor dette feltet allerede.

7.1 Samordning av næringsutviklingsmiljøene

For å utvikle næringslivet, motvirke fraflytting, og øke vekstkraften i regionen, er det behov for økt gründervirksomhet. Intervjuene med ungdom på de videregående skolene viser at ungdom har en sterk lokal forankring til hjemstedet, men at de i stor grad sikter seg inn på såkalte velferdsprofesjoner. Selv om vi med vårt utvalg ikke kan hevde noen representativitet for ungdom generelt i Namdalen, så indikerer det likevel at det ligger en utfordring i å få flere unge til å utvikle entreprenørielle holdninger og ferdigheter. Behovet er i så måte todelt:

1. Styrke den konkrete satsingen på entreprenørskap for unge i hver kommune og i skolene slik at det fremstår som en tydelig strategi.
2. Tilbakemeldingen fra voksne etablerer er at mange gir opp i møtet med et komplekst regel- og virkemiddelapparat. Også for yngre er det et mangfold av «gode hjelpere» og uklart hvordan de skal gå frem. Ved å etablere et etablerersenter for ungdom i Namsos vil ungdom og unge voksne vite nøyaktig hvilken «dør» de skal henvende seg til. Senteret må ha en tydelig profil og strategi ovenfor målgruppen, og fremstå som en aktiv møteplassarena. Det er også ment som en støttespiller og pådriver ovenfor kommunene og skolene.

Tiltaket er å etablere eller videreutvikle en tydelig koordinerende aktør, som sammen med aktører som Ungt entreprenørskap, NærUng og skolene, tar en tydelig rolle i dette arbeidet for å styrke satsningen på entreprenørskap i skolene. Dette bør være en tydelig «dør» som ungdom som funderer på en ide, eller trenger råd for veien videre etter skolegang, kan henvende seg til. En kan se for seg at noen går inn i et løp hvor de kombinerer etablering av bedrift, mentorordning og utdanning. «Døra» kan også være en dobbeltdør, slik at en oppnår effekten av økt synlighet også for voksne etablerer.

7.2 Etablering av en regional utviklingsarena for utnyttelse av naturressursene

I et historisk og nåtidig perspektiv er Namdalen en naturressursrik region. Endringer i behov har gjennom tidene medført opp og nedgangstider for den kommersielle utnyttelsen av ressursene. Flere utredninger i deler eller subregioner i Namdalen har pekt på potensial for en vesentlig økning av foredlingsgraden av naturbaserte ressurser i regionen. Ressurstilgangen gjør de ulike initiativene stedeegne, men som utredningen av Namdalsregionen viser er god næringsutvikling avhengig både av kultur for vekst, og god samhandling på regionalt nivå.

I større grad kan man dra veksler på eksisterende kompetansemiljø, samt bygge videre kompetanse i samspill med disse. Utredningen viser til uttalte behov for å samle og få oversikt over kompetansen som finnes i regionen på spesifikke områder, for eksempel innen reiseliv og for havbruksnæringen. Flere av de potensielle lokalitetene for etablering av virksomhet er i områder utenfor de tre regionsentrene, og en av utfordringene er at det overgår pendlingsterskelen på 45-60 min med bil. Forbedringer innen infrastrukturen er uansett et sentralt felt og en nødvendig forutsetning for å lykkes med nyetableringer relatert til utnyttelsen av naturbaserte ressurser.

En gjennomgående og komplementær utfordring er interessekonflikter knyttet til arealbruk av samme område, landskapsendringer og ivaretagelse av natur og kulturarv. Visjonen om næringsutvikling innen et område kan samtidig utgjøre en trussel eller flaskehals for utvikling innen en annet område. Eksempel på dette er disponering av areal i oppdrettsnæringen vs. vekst i sjø og kystbasert reiseliv.

Tiltaket her er å opprette en regional utviklingsarena som samler aktører med spisskompetanse innen det aktuelle området, aktører fra aktuelle FoU miljø (forskning og utvikling), regionale utviklingsmiljø (for eksempel Namdalshagen), aktuell politisk og administrativ ledelse i berørte området, aktører som jobber med utbedring av infrastrukturen, m.fl. Målsettingen er å finne en organisatorisk form som er effektiv, handlingsrettet og som bidrar til økt vekstkraft regionalt. Ideen er å velge ett, eller to, av de eksisterende initiativene nevnt under.

7.2.1 Mineralressursene i Namdalen

I regionalpolitikken byggende fase, 1950–1975, var det stort statlig engasjement for å starte gruvedrift i Grong-regionen (Selstad 2004). Den globale etterspørselen etter malm,

metaller og mineraler øker raskt. I 2012 la den norske regjeringen ved nærings- og handelsdepartementet frem en strategi for mineralnæring.³⁴ Visjonen er at Norge skal være et attraktivt land å drive mineralvirksomhet i, og et overordnet mål er å utvikle en verdiskapende og lønnsom mineralnæring med god vekstkraft. Samtidig understrekes det at norsk mineralnæring skal være blant verdens mest miljøvennlige og aktivt søke fremtidsrettede løsninger.

Det er nylig gitt fylkeskommunal støtte til videreføring av arbeidet med utviklingsplaner for utnyttelsen av mineralressurser i Indre Namdal, noe som er med å understøtte muligheter for drivverdige mineralforekomster.

Tiltaket er her å opprette en utviklingsarena som bidrar til at mineralsatsingen blir et regionalt satsingsområde, og ikke utelukkende forbeholdt Indre Namdal. Sentralt i dette arbeidet blir samhandling med de tiltak som gjøres innen infrastruktursatsingen. Her krever det også en samordning av arbeidet innen arealplan slik at man oppnår en best mulig løsning med sameksistens av ulike arealbruksinteresser i området, for eksempel relatert til reindriftsnæringen og opplevelsesnæringen.

7.2.2 Opplevelsesnæringene i Namdalen

I dag er det flere gode planer og initiativ til samarbeid for å utvikle attraktive reiselivsprodukter og – destinasjoner. Satsingene er likevel enda i stor grad fragmentert og knyttet til enkeltdestinasjoner og subregioner. Etableringen av destinasjonsselskapet Visit Namdalen er unntaket fra dette.

Tiltaket er å utvikle en arena med særlig fokus på å bygge et kompetansemiljø som reiselivsaktører i hele regionen kan benytte, og identifisere seg med. Denne arenaen må være del av, eller samhandle, med destinasjonsselskapet Visit Namdalen. En må jobbe videre med å rydde i jungelen av ulike profileringer slik at man fremstår som en mer tydelig reiselivsregion.

7.2.3 Havbruksnæringen i Namdalen

Mye av satsingen innen havbruksnæringen foregår i Ytre Namdal og Flatanger. Ambisjonen fra havbruksnæringen er å produsere mat for det internasjonale markedet, og intensjonen er å doble verdiskapingen innen 2020.

Høsten 2014 ble det gjort avtale om et felles interkommunalt havneselskap i Ytre Namdal. Målet med selskapet er å bli en betydelig aktør for transport av sjømat fra Midt-Norge til Europa. Det nye havneselskapet vil få sitt hovedkontor i Rørvik.³⁵

Tiltaket er å opprette en regional arena hvor havbruksnæringen i Namdalen kan utvikle et samlet kompetansemiljø som kan bidra til å fremme nyskaping og bidra til ytterligere vekst i et internasjonalt marked.

³⁴ http://www.regjeringen.no/pages/38261985/mineralstrategi_20130313.pdf (lastet 30.11.14)

³⁵ <http://www.nyn.no/NYN/Web.nsf/ShowNews?OpenForm&ID=292EAA99D92BF161C1257D810041C1F2> (lastet 25.11.14)

7.2.4 Skogbruksnæringen i Namdalen

Skogbruk og treforedling har lange tradisjoner i Namdal. «Namdalen har fra gammelt av vært rik på skogressurser. På starten av 1800-tallet måtte all eksport foregå med utgangspunkt i en by eller ved et ladested. Den nærmeste byen for Namdalens vedkommende var Trondheim, noe som la betydelige begrensninger på trelasthandelen. Etter at man i 1837 fikk formannskapsloven ble det allerede i 1838, både i formannskapene i Grong og Overhalla, drøftet muligheten for å etablere et ladested i Namdalen. Flere aktuelle lokaliteter for ladestedet ble diskutert. Trelastnæringen ville etablere ladestedet ved Namsens utløp siden det meste av tømmeret som ble hogd i Namdalen, ble fløtet nedover Namsen. Man falt derfor ned på Bråholmen ved Namsens utløp. 7.juni 1845 vedtok Stortinget at Namsos skulle anlegges her. Mye av tømmeret som ble foredlet i Namdalen på denne tiden ble skåret på de små oppgangssagene som lå langs Namsen og de mange sideelvene. Trelasten ble så fløtet nedover Namsen og lagt opp ved Tiendeholmen, Hylla og på Bråholmen. Trelasten var altså Namsos bys fødselshjelper, og skulle danne grunnlaget for byens fremvekst»³⁶

Tiltaket tar utgangspunkt i aktivitetspådriverprosjekt for Skognettverket i Namdalen og handler om å utvikle en arena som vektlegger en nyskapende måte å samhandle på slik at verdiskapingen innen skognæringen i Namdalsregionen som helhet økes.

7.2.5 Jordbruksnæringen i Namdalen

Jordbruksnæringen er den største næringen i sysselsetting pr i dag. Tallgrunnlaget viser imidlertid at utviklingstendensene ikke er spesielt oppløftende. Betydningen av jordbrukets natur- og ressursgrunnlag er på lag med en internasjonal framtidstenkning rundt bioøkonomi, behov for økt matproduksjon, og ikke minst som komponent i reiselivet, for eksempel gjennom ivaretagelse av kulturlandskap og matopplevelser. Namdalsregionen må derfor samlet prioritere ulike typer innsats for å beholde de mange arbeidsplassene i denne næringen framover.

Tiltaket er å opprette en regional arena som også inkluderer komplementære sektorer som reiseliv og havbruksnæringen. En må kjenne til hverandres initiativ og øke samspillet for å skape nye produkt og nå bredere ut i markedet.

7.3 Næringslivet som rådgiver og mentor for ungdom

På generelt grunnlag hører man om samarbeid mellom det lokale eller regionale næringslivet og utdanningsinstitusjonene. I praksis er det enkeltteksempler, men tilsynelatende er det forbedringsmuligheter, spesielt relatert til studiespesialiserende fag på videregående nivå. Forslaget er at enkeltbedrifter eller næringsmiljø deltar med mer

³⁶ Norsk sagbruksmuseum: <http://sagbruksmuseet.no/spillum-dampsag-og-hovleri/sagbruksbyen-namsos/> (lastet 12.11.14)

aktiv og målrettet rådgivning på skolene, i mindre fora enn store allmøter. Alternativt inviter enkelte klasser på bedriftsbesøk. Målet er å tilrettelegge for en møteplass for eventuelle individuelle interessenter. I en slik sammenheng kan også aktører som for eksempel NærUng bidra med å koble «talenter» til aktuelle mentorbedrifter. Det handler for det første om å formidle *mangfoldet* av muligheter innen den spesifikke bedrift; produksjon, økonomi, HR, formidling osv., og for det andre å knytte personlige kontakter med ungdommer som ønsker å følge et utdanningsløp med tett kontakt med en bedrift. Tiltak kan være fast sommerjobb med stadig mer faglig utfordrende oppgaver, sparring i forhold til utdanningsvalg, typer kurs m.m. Forberedelser til møtene kan foregå i samråd med rådgivere på skolen.

Tiltaket er å se på organisering av en slik ordning, og i tillegg utvikle piloter som viser mulighetene. Skal det være tilknyttet for eksempel Namdalshagen som koordinerende ledd, eller koblet til kommunene?

7.4 Kunnskapsutvikling om regionalt viktige næringsmiljø og «klyngegovernance»

I kapittel 5.3 ble Overhalla og Skogmo trukket frem som et næringsmiljøeksempel som i stor grad har lyktes med å skape vekst. Skogmo industripark kan ses i et klyngeperspektiv hvor om lag 30 bedrifter har hatt et nært utviklingssamarbeid i mange år. Vi så også i kapittel 5.3 at en ser for seg at lederen skal ha en rolle hvor det er viktig å: 1) utvikle kompetanse i bedriftene, 2) styrke nettverk (innad i parken og utad), 3) utvikle prosjekter/ideer; være en ressurs i/for gjennomføring inkl. samarbeid dem imellom, og 4) synliggjøre bedrifter/ideer.

I kapittel 6 så vi at klynger ikke kan - som Normann & Isaksen (2009) påpeker - ledes på samme måte som organisasjoner. Deltakerne er stort sett selvstendige bedrifter og organisasjoner som er knyttet sammen gjennom ulike former for koblinger. Som de skriver:

«Ledelse kan i slike situasjoner ikke foregå gjennom å instruere aktører og utøve direkte makt. De kan resultere i motreaksjoner og kanskje konflikt. Relasjonene mellom aktørene i en klynge er ofte basert på felles forståelse av regler og normer for forretningsmessige oppførsel, det vil si at det utvikles sosial kapital. Ledelse av klynger omfatter dermed å lede organisasjoner som inngår i formelle og uformelle nettverk. Det omtales som governance på fagspråket, og ledelse, organisering og styring av klynger betegnes for klyngegovernance» (op.cit. ix)

Det finnes ulike former for klyngegovernance – det være seg instrumentell, institusjonell eller ideologisk – ingen klyngegovernance er den mest hensiktsmessige for alle typer av regionale næringsklynger. Styring og ledelse må tilpasses ulike typer (ibid).

Klyngeledelse er med andre ord en form for ledelse som på vesentlige punkt skiller seg fra ledelse basert på administrativ og formell autoritet (Flatnes et al 2014). Dette er en form for nettverksledelse som handler om å utvikle og styrke ønskede relasjoner (sosial kapital) mellom aktører i og utenfor et spesifikt prosjekt for å utvikle et næringsmiljø (ibid). Det kan handle om arbeid for å styrke innovasjonsevne, produktivitet, lønnsomhet og konkurransekraft hos deltakende bedrifter.

Tiltaket er å øke kunnskapen om slike faktorer i en Namdalsk kontekst, for eksempel med utgangspunkt i Skogmo-miljøet. Kunnskapsbehovet handler på den ene siden om å

avdekke viktige suksesskriterier for å lykkes med å etablere og drifte en klynge. Samtidig som det på den andre siden er vesentlig at man også er bevisst at mye av suksessen vil være kontekstuellet betinget i lokal kunnskap og kompetanse, samt næringsmessige, demografiske, økonomiske og kulturelle faktorer som ikke uten videre kan overføres fra en kontekst til en annen. Arbeidet med en eventuell klynge omkring havbruksnæringen i Ytre Namdal kan dermed ses i en slik sammenheng.

8. Avslutning

Fra den norske debatten kjenner man igjen dikotomien by og land, eller by og omland. Både i politiske debatter og i media blir dette ofte fremstilt i et motsetningsforhold. Et eksempel kan være byen som sentraliseringsmagnet og omlandet som det fraflyttede distriktet. Eller sosiale boligutfordringer i byene og den idylliserte landsbygda. Hvis vi derimot løfter blikket utover de snevre kommunegrensene ser man et gjensidig samspill mellom by og omland, et samspill som i sin tid konstituerte byen som et sentrum for handel, service, bosted og offentlig tjenesteyting. De siste tiårene har byenes funksjonelle grense stadig ekspandert, blant annet som følge av utbygging av bedre veier, flere biler og endrede preferanser for pendlingsavstand til arbeid og fritidstilbud. Det har også skjedd en sentralisering av handel, og privat og offentlig tjenestetilbud.

Namsos som regionby er i nasjonal målestokk en bygdeby. Det innebærer at den ikke er så dominerende for regionen som større byer er. Det er med andre ord ikke snakk om en motor for regional utvikling, noe analysen av Namdalsregionen bekrefter. Mye av verdiskapingen er spredt rundt i regionen og lokalisert til naturressursgrunnlaget, eller til næringsklynger. Havbruksnæringen i Vikna skiller seg særskilt ut og står alene for omkring 40% av eksporten i Nord Trøndelag. Tettstedene Rørvik og Grong blir også fremhevet som viktige for henholdsvis Ytre og Indre Namdal fordi de dekker behov innen videregående skole, samt at de innehar byrelaterte funksjoner for et mindre omland. De reelle avstandene til Namsos vil for flere funksjoner overskride rekkevidden, det vil si hvor langt man er villig til å reise for å dekke et behov. Samtidig bekrefter utredningen den særs viktige funksjonen Namsos har som lokalisering med tanke på offentlig helsetjenester, høyere utdanning, spesialisert handel og som koordinator for flere regionale utviklingsprosesser. Byen skiller seg også ut i positiv retning med en rekke fritidstilbud en ikke finner andre steder i regionen. For en del unge tilbakeflyttere med mer urbane preferanser er Namsos et alternativ og attraktivt bosted. Flere unge ønsker å komme tilbake til sitt hjemsted eller til Namdalsregionen, og her representerer Namsos en større og mer mangfoldig arbeidsmarkedsregion enn de mindre tettstedene. Der andre småbyer i noen tilfeller er sårbare som ensidige industristeder har Namsos et noe mer mangfoldig næringsliv. Likevel, den ene vekstskålen handler i stor grad om spesialiserte helsetjenester med sykehus og høgskoleutdanning innen helse. I så måte er Namsos, og regionen for øvrig, sårbare for strukturendringer og endrede rammebetingelser innen helse og høyere utdanning.

Samhandling handler om å bygge videre på eksisterende samarbeid, og om å skape miljø og rom for nye samspill og generering av innovasjoner. Samhandling går samtidig på tvers av eksisterende kommunegrensener og etablerte strukturer. Dette krever planlegging og løsninger som i noen tilfeller går utover egne interesser og prioriteringer. Slike prosesser utfordrer ledere så vel som innbyggere på verdier som mot, raushet og vilje til å stå sammen som en region. I Namdalen er regionbyen Namsos avhengig av den vekstkraften og de vekstimpulsene som næringslivet i omlandskommunene kan bidra med, men omlandskommunene trenger også en sterk by for å skape en attraktiv region.

9. Referanser

- Abelsen, B., Isaksen, A. & Jakobsen, S.E. 2013. Innledning. I Abelsen, B., Isaksen, A. & Jakobsen, S.E. (red) 2013. Innovasjon - organisasjon, region, politikk, 17-41. Cappelen Damm Akademisk, Oslo.
- Bathelt, H., Malmberg, A. & Maskell, P. 2004. Clusters and Knowledge: Local Buzz, Global Pipelines and the Process of Knowledge Creation. *Progress in Human Geography*, 28:1, 31-56.
- Boschma, R. A. 2005. Proximity and innovation; a critical assessment. *Regional Studies*, 39:1, 61-74.
- Brenne, T. & Ness, S. 2009a. Kunnskapsbasert verdiskaping. Et trippelhelix-prosjekt. Arbeidsnotat nr. 227. Høgskolen i Nord-Trøndelag, Steinkjer.
- Brenne, T. & Ness, S. 2009b. Trainee-ordning i Namdal. Kompetansebygging som regional utvikling. Arbeidsnotat nr. 229. Steinkjer, Høgskolen i Nord-Trøndelag
- Brenne, T. & Sandberg, A. M. 2009. EiNa. Et kompetansesamvirkelag i Namdalen, Høgskolen i Nord-Trøndelag, Arbeidsnotat 228.
[http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/146029/1/HiNt-notat%20nr%20228%20\(2\).pdf](http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/146029/1/HiNt-notat%20nr%20228%20(2).pdf). (lesedato, 27.10.2014)
- Dale, B. & Sjøholt, P. The changing structure of the central place system in Trøndelag, Norway, over the past 40 years – viewed in the light of old and recent theories and trends. *Geografiske Annaler*, 89 B:S1, 13-30.
- Finne, H. 2014. Hvordan kan forskning og innovasjon hjelpe Indre Namdal? SINTEF-rapport
- Flatnes, A. Fosse, J.K., Furre, H, Normann, R. 2009. Organisering og ledelse av klyngeprosjekter. FoU-rapport nr. 6/2014. Kristiansand, Agderforskning & Oxford Research.
- Foss, O., Juvkam, D. & Onsager, K. 2006. Litteraturstudie: Små og mellomstore byer og regional utvikling. Notat 2006:111. NIBR, Oslo.
- Gythfeldt, K. & Heggen, K. 2012. Er høgskolene regionale kvalifiseringsinstitusjoner? Høgskolen i Oslo og Akershus, Senter for profesjonsstudier, 3/29/2012
<http://www.hioa.no/Om-HiOA/SPS/filer-sps/arbeidsnotater/Er-hoegskolene-regionale-kvalifiseringsinstitusjoner>. (lesedato, 27.10.2014)
- Herstad (2008): Flernasjonale selskaper og internasjonalisering av kunnskapsutvikling. I Isaksen A, Karlsen A og Sæther A (red.) Innovasjoner i norske næringer. Et geografisk perspektiv, 59-80. Fagbokforlaget, Oslo.
- Horrigmo, Aa. M. et al. 2014. Kommunalt samarbeid på næringsfeltet. Oxford Research AS, Kristiansand.
- Indre Namdal Regionråd, 2013. Regionale strategier for Indre Namdal 2013-2016. Godkjent av Indre Namdal regionråd 13. mars 2013.
- Isaksen, A. & Asheim, B. Den regionale dimensjonen ved innovasjoner. I Isaksen, A, Karlsen, A, & Sæther, B. (red). Innovasjoner i norske næringer. Et geografisk perspektiv, 19-40. Fagbokforlaget, Oslo.
- Karlsen, J. 2004. Mindre byers rolle for regional utvikling. Prosjektrapport 2004:23, Agderforskning, Kristiansand.
- Marshall, A. 1890/1920. Principles of economies. 8th edition. Macmillan and Co. Ltd., London.
- Maskell P, Eskelinen H, Hannibalson I, Malmberg A & Vatne E.1998. Competitiveness, Localised Learning and Regional Development. Specialisation and Prosperity in Small Open Economies. Routledge, London.

- Maskell, P., Bathelt, H. & Malmberg, A. 2006. Building Global Knowledge Pipelines: The Role of Temporary Clusters. *European Planning Studies* 14: 8, 997-1013.
- Maskell, P. & Kebir, L. 2005. What Qualifies as a Cluster Theory? DRUID Working Papers 05-09, København.
- Midtre Namdal Samkommune, 2011. Utviklingsplan for Midtre Namdal Samkommune 2011-2015. Vedtatt av Midtre Namdal Samkommunestyre 17.06.2011.
- NOU 2004. Effekter og effektivitet. Effekter av statlig innsats for regional utvikling og distriktspolitiske mål. NOU 2004: 2. Statens forvaltningstjeneste, Oslo.
- Normann, R. & Isaksen, A. 2009. Klyngegovernance: perspektiver på styrt utvikling av regionale næringsklynger. FoU-rapport 3:2. Agderforskning, Kristiansand.
<http://www.agderforskning.no/reports/fou32009klyngegovernance.pdf>
- Nyborg, J., Kverndal, A-I. & Altø, E. M. 2009. Bedriftsanalyse Indre Namdal. Arbeidsnotat 2009:12. Trøndelag Forskning og Utvikling, Steinkjer.
- NYN 2013. Utviklingsarbeid i Ytre Namdal etter at omstillingsperioden er avsluttet. Alternative modeller for fremtidig organisering og finansiering. Notat til styret i NYN som omstillingsstyret. Nyskaping og Utvikling i Ytre Namdal, 10. desember 2013, M. Dille og K. Baglo.
- NYN 2014. Strategisk næringsplan og framtidig organisering av næringsarbeidet i Ytre Namdal. Videreføring av omstillingsarbeidet. Nyskaping og Utvikling i Ytre Namdal, M. Dille, 23.4. 2014.
- Onsager, K. & Selstad. T. (red) 2004. Regioner i utakt. Tapir akademisk forlag, Trondheim.
- Rambøll 2012. Evaluering av Kommunale og regionale næringsfond. Sammendragsrapport.
- RegLab 2014. Vækstkulturens DNA – regionale kulturtræk som vekstdriver.
http://www.reglab.dk/media/45609/pixi_samlet_web.pdf (lesedato, 14.11.2014)
- Reve, T. 2013. Gode strategiske valg for næringsutvikling i Ytre Namdal. Presentasjon fra seminar om «Nyskaping og utvikling i Ytre Namdal IKS», Sparebank 1 SMN, Rørvik, 02.10. 2013
- Sand, R., Steen, M., Carlsson, E. & Nilsen, S.K. 2010. Langtidseffekter av omstillingsprogram. Rapport. Trøndelag Forskning og Utvikling, Steinkjer.
- Selstad, T., Revdal, E., Skjeggedal, T. & Sletterød, N. A. 2003. Næringsutvikling i Namdalen – spontan eller planlagt? NTF-arbeidsnotat 2003: 11. Nord-Trøndelagsforskning, Steinkjer.
- Selstad, T. 2004. Regionbegrepet. I Onsager, K. & Selstad. T.(red) 2004. Regioner i utakt, 19-32. Tapir akademisk forlag, Trondheim.
- Sintef. 2013. Mineralressurser i Indre Namdal - MiIN. Prosjektforslag. Sintef Materialer og Kjemi, Trondheim.
- Skjeggedal, T. 2004. Den planlagte Namdalen. I Onsager, K. & Selstad. T.(red) 2004. Regioner i utakt, 146-167. Tapir akademisk forlag, Trondheim.
- Skjeggedal, T. Revdal, E. & Sletterød, N.A. 2003. Den planlagte Namdalen? NTF-rapport 2003: 3. Nord-Trøndelagsforskning, Steinkjer.
- Solerød, H. 2003. Mennesker og ressurser: befolkningsutviklingen – utfordringer og muligheter. Gyldendal akademisk, Oslo.
- Spilling, O. & Johansen, V. 2011. Entreprenørskap i utdanningen – perspektiver og begreper. Rapport 4: 2011. NIFU, Oslo.
- Statistiske sentralbyrå (2014). Offisiell statistikk lastet ned fra www.ssb.no.
- Storper, M. 2011. Why do regions develop and change? The challenge for geography

and economics. *Journal of economic geography* 11, 333-346.
Aagre, W. 2014. Ungdomskunnskap - hverdagslivets kulturelle former. 2. utg.
Fagbokforlaget, Bergen.

10. Vedlegg

10.1 Vedlegg I, befolkningsendringer, bostedskommuner vs arbeidsstedskommuner

Tabell 10.1 Befolkningsendringer i tettsteder i Namdal (Kilde: Egne beregninger med bruk av data fra SSB).

		Under 16	16-66	Over 66	Sum	Vekst siste ti år	
Namsos/Spillum	antall	1954	6273	1377	9604	669	7 %
	andel	0,20	0,65	0,14	1,00		
Rørvik	antall	629	1889	431	2949	367	14 %
	andel	0,21	0,64	0,15	1,00		
Kolvereid	antall	314	1014	310	1638	150	10 %
	andel	0,19	0,62	0,19	1,00		
Grong	antall	206	696	216	1118	40	4 %
	andel	0,18	0,62	0,19	1,00		
Skage/Ranemsletta/Svalia	antall	323	888	231	1442	206	17 %
	andel	0,22	0,62	0,16	1,00		
Sum tettsted Namdal	antall	3426	10760	2565	16751		
	andel	0,20	0,64	0,15	1,00		
Namdalen	antall	7668	24773	6420	38861	-11	0 %
	andel	0,20	0,64	0,17	1,00		

Tabell 10.2 Andeler av bosatte arbeidstakere i kommuner fordelt på arbeidsstedkommune i Namdal i 2013 (Kilde: Egne beregninger med bruk av data fra SSB)

Bokommune	Arbeidsstedkommune												
	Nam - sos	Nam - dals - eid	Lierne	Røyrvik	Nams - skog - an	Grong	Høyland - et	Over - halla	Fosnes	Flat - ang - er	Vikna	Nær - øy	Leka
Namsos	84 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	3 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Namdalseid	16 %	54 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	4 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %
Lierne	3 %	0 %	81 %	1 %	0 %	2 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Røyrvik	3 %	0 %	2 %	70 %	5 %	3 %	0 %	1 %	0 %	0 %	1 %	0 %	0 %
Namsskogan	2 %	0 %	0 %	1 %	77 %	5 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Grong	4 %	0 %	1 %	0 %	1 %	72 %	1 %	8 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Høylandet	7 %	0 %	0 %	0 %	0 %	6 %	69 %	9 %	0 %	0 %	0 %	1 %	0 %
Overhalla	34 %	0 %	0 %	0 %	0 %	4 %	1 %	51 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Fosnes	26 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	63 %	0 %	1 %	0 %	0 %
Flatanger	9 %	3 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %	72 %	0 %	0 %	0 %
Vikna	2 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	82 %	7 %	0 %
Nærøy	3 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	21 %	66 %	0 %
Leka	2 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	5 %	4 %	80 %

Tabell 10.3 Prosentvis endring fra 2003-2013 i antall personer som bor og arbeider i ulike kommuner i Namdal i 2013, på relasjoner der antallet personer er over 5 personer i 2013 (Kilde: Egne beregninger med bruk av data fra SSB)

Bokommune	Arbeidsstedkommune												
	Nam-sos	Nam-dals-eid	Li-erne	Røyrvik	Namsskogan	Grong	Høylandet	Overhalla	Fosnes	Flatanger	Vikna	Nærøy	Leka
Namsos	9 %	177 %	133 %			76 %	33 %	69 %	211 %	280 %	58 %	-33 %	
Namdalseid	71 %	-17 %						775 %		71 %			
Lierne	41 %		-6 %	17 %		6 %							
Røyrvik	29 %			-5 %	-13 %	-22 %							
Namsskogan	-11 %				-9 %	4 %							
Grong	18 %		133 %		36 %	-6 %	55 %	102 %					
Høylandet	19 %					-15 %	4 %	77 %				14 %	
Overhalla	26 %					11 %	186 %	-3 %			0 %		
Fosnes	43 %								-18 %				
Flatanger	10 %	-17 %							0 %	5 %			
Vikna	83 %										7 %	34 %	
Nærøy	-6 %										52 %	-7 %	100 %
Leka	-45 %												-6 %

Tabell 10.4 Andeler av arbeidsplassene etter reisetid mellom arbeidsplasser og hjemsted i Namdal, målt som avstand mellom kommunesentra. (Kilde: Egne beregninger basert på registerdata for sysselsetting fra SSB).

Mi- n- ut- ter	Nam												
	Nam-sos	Nam-dals-eid	Li-erne	Røyrvik	Namsskogan	Grong	Høylandet	Overhalla	Fosnes	Flatanger	Vikna	Nærøy	Leka
15	23 %	27 %	6 %	14 %	15 %	28 %	16 %	30 %	23 %	14 %	26 %	14 %	15 %
30	14 %	27 %	6 %	12 %	12 %	18 %	9 %	7 %	23 %	14 %	5 %	6 %	15 %
45	11 %	19 %	6 %	12 %	12 %	16 %	7 %	7 %	23 %	11 %	5 %	6 %	15 %
60	9 %	19 %	5 %	9 %	12 %	16 %	7 %	5 %	11 %	7 %	5 %	6 %	15 %
75	9 %	19 %	4 %	9 %	7 %	12 %	6 %	4 %	10 %	7 %	5 %	5 %	11 %
90	9 %	19 %	4 %	7 %	6 %	11 %	6 %	4 %	8 %	7 %	5 %	5 %	11 %
105	8 %	19 %	4 %	7 %	6 %	11 %	6 %	4 %	5 %	6 %	4 %	5 %	11 %
120	7 %	19 %	3 %	7 %	6 %	11 %	6 %	4 %	2 %	6 %	3 %	4 %	11 %
135	7 %	19 %	3 %	7 %	6 %	11 %	6 %	4 %	2 %	6 %	3 %	4 %	11 %
150	6 %	18 %	2 %	7 %	5 %	11 %	6 %	4 %	2 %	6 %	3 %	4 %	10 %
Diff.	17 %	9 %	4 %	7 %	10 %	17 %	10 %	27 %	20 %	8 %	23 %	10 %	5 %

Tabellens øverste rad viser hvor stor andel av arbeidsplassene som har tilhørende arbeidstakere bosatt i egen kommune (mindre enn 15 minutters reisetid), i nabokommunen innen 30 minutters reisetid og helt til og med 3 timers reisetid innad i Namdalen. Tabellens nederste rad viser differansen mellom første og nest siste rad, dvs. hvor stor andel av arbeidsplassene som totalt sett pendler innad i Namdalen til arbeidsplassene i de respektive kommunene.

Tabell 10.5 Andeler av arbeidsplassene etter reisetid mellom arbeidsplasser og hjemsted i Namdal, målt som avstand mellom kommunesentra. (Kilde: Egne beregninger basert på registerdata for sysselsetting fra SSB).

	Ø MN 2003	Ø MN 2013	IN 2003	IN 2013	NAMSOS 2003	NAMSOS 2013	NAMDAL 2003	NAMDAL 2013	YN 2003	YN 2013
15	17 %	26 %	14 %	18 %	20 %	23 %	16 %	22 %	16 %	21 %
30	12 %	18 %	10 %	14 %	15 %	17 %	11 %	15 %	9 %	11 %
45	10 %	14 %	9 %	12 %	11 %	12 %	8 %	11 %	6 %	8 %
60	8 %	11 %	8 %	11 %	9 %	10 %	6 %	9 %	6 %	7 %
75	8 %	9 %	6 %	9 %	8 %	9 %	6 %	8 %	5 %	6 %
90	7 %	9 %	5 %	8 %	8 %	9 %	5 %	8 %	5 %	6 %
105	7 %	8 %	5 %	8 %	7 %	8 %	5 %	7 %	4 %	5 %
120	7 %	8 %	5 %	8 %	6 %	7 %	4 %	6 %	4 %	4 %
135	7 %	7 %	5 %	7 %	6 %	7 %	4 %	6 %	3 %	4 %
150	7 %	7 %	5 %	7 %	6 %	7 %	4 %	6 %	3 %	4 %

Regional innpendling av større betydning for Namsos. Fra 14 % (20-6 %) til 16 % (23-7%) er regional innpendling innen 2,5 times reisetid i Namsos. Innen 1 time og 15 minutt, 12 % og 14 %.

10.2 Vedlegg II, tabeller for næringsutvikling i enkeltkommuner i Namdalen

Tabell 10.6 Næringsutvikling i enkeltkommuner i Ytre Namdal i perioden 2008-2013 (Kilde: Egne beregninger med bruk av data fra SSB)

	Vikna		Nærøy		Leka		Namdal	
0	2013	2008-2013	2013	2008-2013	2013	2008-2013	2013	2008-2013
Basisnæringer	802	4 %	398	-23 %	84	-31 %	3546	-11 %
Landbruk	61	-24 %	195	-19 %	60	-23 %	1239	-20 %
Fiske/havbruk	263	15 %	86	-8 %	21	-50 %	550	17 %
Bergverk og utvinning	12	500 %	9	-10 %	0	0 %	48	-35 %
Næringsmidler	297	7 %	1	-95 %	1	0 %	538	-12 %
Anna industry	60	-24 %	93	-33 %	0	0 %	918	-13 %
Telekom, IT, FoU, forlag, media	109	1 %	14	8 %	2	0 %	253	0 %
Besøksnæringer	323	-9 %	238	-6 %	21	17 %	2616	-4 %
Handel	250	-3 %	194	-8 %	12	-8 %	1962	-4 %
Aktivitet	33	-40 %	28	40 %	5	150 %	352	2 %
Servering/Overnatting	40	-2 %	16	-24 %	4	33 %	302	-8 %
Regionale næringer	627	5 %	581	12 %	64	56 %	4045	4 %
Bygg/anlegg	114	44 %	133	2 %	15	88 %	1287	12 %
Kraftforsyning	0	0 %	45	0 %	1	0 %	108	2 %
Forr. Tj.yting	207	20 %	95	94 %	7	75 %	593	10 %
Transport	184	-18 %	216	3 %	37	76 %	1177	-4 %
Agentur og Engros	53	18 %	9	50 %	0	0 %	251	2 %
Finans, eiendom og utleie	69	-14 %	83	8 %	4	-43 %	629	0 %
Offentlig	762	27 %	723	21 %	92	15 %	7405	10 %
lokal inkl. privat skole og helse	624	30 %	651	20 %	83	11 %	5551	10 %
Fylkeskommunal	96	0 %	0	-100 %	0	-100 %	388	-3 %
Statlig	42	91 %	72	44 %	9	125 %	1466	16 %
Sum	2514	8 %	1940	3 %	261	0 %	17612	2 %
Eksternt	844	6 %	470	-17 %	93	-26 %	5012	-5 %
Regionalt	723	4 %	581	12 %	64	52 %	4433	3 %
Lokalt	947	14 %	889	12 %	104	12 %	8167	5 %

Tabell 10.7 Næringsutvikling i enkeltkommuner i Midtre Namdal i perioden 2008-2013 (Kilde: Egne beregninger med bruk av data fra SSB)

	Namsos		Flatanger		Namdalseid		Fosnes		Overhalla	
	2013	2008-2013	2013	2008-2013	2013	2008-2013	2013	2008-2013	2013	2008-2013
Basisnæringer	752	-20 %	175	35 %	195	-18 %	96	12 %	506	-7 %
Landbruk	93	-17 %	41	-18 %	131	-20 %	38	-28 %	268	-17 %
Fiske/havbruk	45	5 %	79	132 %	12	0 %	34	278 %	3	50 %
Bergverk/utvin.	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	-100 %	0	0 %
Næringsmidler	88	-55 %	41	215 %	21	50 %	1	0 %	14	-7 %
Anna industri	422	-11 %	14	-58 %	28	-39 %	23	0 %	219	8 %
Medias, IT, FoU	104	-5 %	0	0 %	3	200 %	0	0 %	2	0 %
Besøksnæringer	1367	-2 %	51	-12 %	46	10 %	12	-20 %	139	-15 %
Handel	1077	-4 %	29	-19 %	28	17 %	9	13 %	106	-7 %
Aktivitet	156	8 %	14	40 %	7	-30 %	3	-25 %	22	-4 %
Servering/Hotell	134	8 %	8	-33 %	11	38 %	0	-100 %	11	-58 %
Regionale næringer	1785	-1 %	112	20 %	145	1 %	28	-22 %	376	10 %
Bygg/anlegg	547	22 %	32	14 %	29	-34 %	10	-52 %	158	-7 %
Kraftforsyning	94	40 %	0	-100 %	0	0 %	0	0 %	26	24 %
Forr. Tj.yting	382	-14 %	25	92 %	16	45 %	3	-25 %	56	40 %
Transport	377	-17 %	45	18 %	81	19 %	9	50 %	81	40 %
Agentur og Engros	119	4 %	0	-100 %	2	-71 %	0	0 %	20	33 %
Finans, eiendom	266	-4 %	10	43 %	17	31 %	6	20 %	35	-13 %
Offentlig	3173	8 %	164	-7 %	252	14 %	110	17 %	416	1 %
lokal	1818	7 %	150	-10 %	242	15 %	107	19 %	397	2 %
fylkeskommunal	202	-5 %	0	-100 %	0	0 %	0	0 %	2	0 %
statlig	1153	12 %	14	40 %	10	-17 %	3	-25 %	17	-11 %
Sum	7077	0 %	502	10 %	638	-1 %	246	6 %	1437	-2 %
Eksternt	1905	-3 %	189	35 %	205	-18 %	99	10 %	523	-7 %
Regionalt	1987	-2 %	112	19 %	145	1 %	28	-22 %	378	10 %
Lokalt	3185	3 %	201	-10 %	288	14 %	119	13 %	536	-3 %

Tabell 10.8 Næringsutvikling i enkeltkommuner i Indre Namdal i perioden 2008-2013 (Kilde: Egne beregninger med bruk av data fra SSB)

	Lierne		Røyrvik		Namsskogan		Grong		Høylandet	
	2013	2008-2013	2013	2008-2013	2013	2008-2013	2013	2008-2013	2013	2008-2013
Basisnæringer	207	-11 %	41	-25 %	43	-44 %	128	-6 %	119	-27 %
Landbruk	108	-24 %	30	-25 %	37	-10 %	99	-7 %	78	-30 %
Fiske/havbruk	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	7	-13 %
Bergverk/utvin.	18	13 %	0	-100 %	1	-93 %	8	14 %	0	-100 %
Næringsmidler	72	4 %	1	-67 %	0	-100 %	0	-100 %	1	0 %
Anna industry	9	80 %	10	43 %	4	-79 %	20	18 %	16	45 %
Medias, IT, FoU	0	0 %	0	-100 %	1	-50 %	1	-75 %	17	113 %
Besøksnæringer	56	-10 %	22	47 %	77	17 %	200	-7 %	64	10 %
Handel	30	-3 %	12	20 %	32	23 %	135	-2 %	48	4 %
Aktivitet	15	-21 %	6	100 %	21	11 %	29	21 %	13	18 %
Servering/Hotell	11	-8 %	4	100 %	24	14 %	36	-32 %	3	200 %
Regionale næringer	136	-6 %	50	-18 %	129	11 %	332	19 %	108	14 %
Bygg/anlegg	58	2 %	9	-53 %	64	28 %	94	19 %	24	71 %
Kraftforsyning	7	-22 %	3	-40 %	16	23 %	47	21 %	0	-100 %
Forr. Tj.yting	8	-20 %	18	6 %	11	22 %	47	31 %	15	7 %
Transport	34	-3 %	6	20 %	23	-4 %	53	-13 %	31	55 %
Agentur og Engros	8	-38 %	2	0 %	0	0 %	18	-14 %	20	-9 %
Finans, eiendom	21	5 %	12	-20 %	15	-25 %	73	70 %	18	-22 %
Offentlig	245	4 %	98	4 %	152	-7 %	537	10 %	253	5 %
lokal	229	5 %	89	-3 %	139	-11 %	425	9 %	248	6 %
fylkeskommunal	2	0 %	3	0 %	1	0 %	81	5 %	1	-50 %
Statlig	14	-7 %	6	200 %	12	100 %	31	48 %	4	33 %
Sum	644	-4 %	211	-6 %	401	-5 %	1197	7 %	544	-2 %
Eksternt	221	-11 %	47	-18 %	55	-34 %	159	1 %	123	-26 %
Regionalt	138	-5 %	53	-13 %	130	11 %	413	16 %	109	12 %
Lokalt	285	1 %	111	4 %	216	-3 %	625	3 %	312	6 %